

CONGRESUL AL X-LEA AL P.C. (b) DIN RUSIA ¹

8—16 MARTIE 1921

Publicat în 1921, cu mici prescurtări, în „Congresul al X-lea al Partidului Comunist din Rusia. Dare de seamă stenografică (8—16 martie 1921)” Moscova

Se tipărește după textul cărții apărute în 1921, confrunțat cu stenograma

Publicat pentru prima oară în 1963, în „Congresul al X-lea al P.C. (b) din Rusia. 8—16 martie 1921. Dare de seamă stenografică”

1

CUVINTĂRE
ROSTITĂ LA DESCHIDEREA CONGRESULUI
8 MARTIE

(Aplauze prelungite.) Tovarăși, permiteți-mi să declar deschise lucrările celui de-al X-lea Congres al Partidului Comunist din Rusia. Anul care a trecut a fost foarte bogat în evenimente atât pe planul istoriei mondiale, cât și pe acela al istoriei noastre interne. Pentru a începe cu situația internațională, trebuie să spun că noi ne întrunim acum pentru prima oară în condiții când Internaționala Comunistă a încetat să mai fie doar o lozincă și a devenit într-adevăr un puternic edificiu organizatoric, care are o temelie, o temelie reală, în țările capitaliste mari și avansate. Ceea ce la Congresul al II-lea al Internaționalei Comuniste² nu era altceva decât simple rezoluții a putut, în anul care s-a scurs, să se realizeze, și-a găsit expresia, confirmarea și consfințirea în țări ca Germania, Franța și Italia. E de ajuns să numesc aceste trei țări, pentru ca să vedeți că, în toate țările mari și avansate din Europa, Internaționala Comunistă, după Congresul al II-lea, care a avut loc vara trecută la Moscova, a devenit cauza mișcării muncitorești din fiecare dintre aceste țări, — mai mult chiar : a devenit un factor esențial al politicii internaționale. Aceasta este, tovarăși, o cucerire atât de însemnată, încât, oricât de grele și de aspre vor fi încercările care ne mai așteaptă — și noi nu putem și nu trebuie să le pierdem nici un moment din vedere —, nimeni nu va fi în stare să ne-o răpească !

Apoi, tovarăși, e pentru prima oară când noi ținem un congres în condiții când pe teritoriul Republicii sovietice nu mai există trupe dușmane, sprijinite de capitaliștii și imperialiștii din întreaga lume. Datorită victoriilor repur-

tate în acest an de către Armata Roșie, putem să deschidem, pentru prima oară, congresul partidului în asemenea condiții. Am dus timp de trei ani și jumătate o luptă nemai-pomenit de grea, dar am ajuns să nu mai avem armate dușmane pe teritoriul nostru ! Desigur, noi sîntem încă departe de a fi dobîndit totul și în nici un caz n-am dobîndit ceea ce trebuie, și anume o reală eliberare de invaziile și intervențiile imperialiștilor. Dimpotrivă, acțiunile lor militare îndreptate împotriva noastră au căpătat o formă mai puțin militară, dar, în unele privințe, mai grea și mai periculoasă pentru noi. Trecerea de la război la pace — pe care am salutat-o la congresul precedent al partidului nostru ³ și pe care am încercat chiar s-o înfăptuim, căutînd să ne organizăm munca în această direcție — nu s-a terminat nici pînă astăzi. În fața partidului nostru stau și acum sarcini neînchipuit de grele, care privesc nu numai planul economic — unde am făcut destule greșeli —, nu numai bazele construcției economice, ci înseși bazele relațiilor dintre clase, căci în societatea noastră, în Republica noastră sovietică, mai există încă clase. Relațiile dintre clase au suferit ele înseși o schimbare, și aceasta — cred că veți fi cu toții de acord cu acest punct de vedere — trebuie să fie una dintre principalele probleme pe care urmează să le analizați și să le rezolvați aici.

Tovarăși, anul care s-a scurs a fost cu totul excepțional pentru noi, căci ne-am permis luxul unor discuții și controverse în cadrul partidului nostru ⁴. Pentru un partid înconjurat de dușmani, de dușmani extrem de tari și de puternici, în jurul cărora se raliază întreaga lume capitalistă, pentru un partid care poartă pe umerii săi o povară nemaipomenit de grea, acesta a fost un lux într-adevăr uluitor !

Nu știu cum apreciați dv. acum o asemenea stare de lucruri. Credeți cumva că acest lux a corespuns întru totul resurselor noastre materiale și spirituale ? De dv. depinde răspunsul pe care-l va căpăta această întrebare. În orice caz însă, un lucru trebuie să spun, anume că aici, la acest congres, trebuie să ne fixăm drept lozincă, drept țel principal și sarcină de căpetenie, pe care trebuie s-o înfăptuim cu orice preț : din discuțiile și controversele noastre să ieșim

mai tari decît eram atunci cînd le-am început. (A p l a u z e.)
Dumneavoastră, tovarăși, știți, desigur, că toți dușmanii noștri — și numărul lor e legiune —, în nenumăratele lor organe de presă care apar în străinătate, repetă și amplifică același zvon pe care dușmanii noștri burghezi și mic-burghezi, cu sutele și miile, îl fac să circule din gură în gură aici, în interiorul Republicii sovietice, și anume : dacă există discuții, înseamnă că există controverse, dacă există controverse, înseamnă că există disensiuni, dacă există disensiuni, înseamnă că comuniștii au slăbit ; atacă deci, prinde momentul, profită de slăbiciunea lor ! Aceasta a devenit acum lozinca unei lumi care ne e dușmană. Acest lucru nu trebuie să-l uităm nici un moment. Acum sarcina noastră este să arătăm că, indiferent dacă în trecut am procedat bine sau rău permițîndu-ne acest lux, trebuie să ieșim din această situație în așa fel, încît la congresul partidului nostru, după ce vom fi examinat cum se cuvine acest noian de platforme, nuanțe, seminuante și cvasinuante, care au fost formulate și discutate, să spunem : în orice caz, indiferent de felul cum s-a desfășurat pînă acum discuția, indiferent de felul cum am discutat între noi — care avem în fața noastră atîția dușmani —, sarcina dictaturii proletariatului într-o țară cu caracter țărănesc este atît de mare și de grea, că nu este suficient ca munca noastră să fie doar formal mai unită și mai solidară decît înainte — însăși prezența dv. la acest congres dovedește că este așa —, ci este mai ales nevoie să nu existe nici cea mai mică urmă de fracționism — oriunde și oricum s-ar fi manifestat el pînă acum —, să nu rămînă în nici un caz o asemenea urmă. Numai în felul acesta vom putea îndeplini imensele sarcini ce ne stau în față. Și sînt convins că exprim voința și ferma hotărîre a dv., a tuturor, cînd spun că : din acest congres partidul trebuie să iasă neapărat cu o unitate și mai trainică, mai strînsă și mai sinceră a rîndurilor sale ! (A p l a u z e.)

2

RAPORT
CU PRIVIRE LA ACTIVITATEA POLITICĂ
A C.C. AL P.C. (b) DIN RUSIA
8 MARTIE

Tovarăși, după cum știți, desigur, cu toții, munca politică a Comitetului Central se împletește atît de strîns cu întreaga muncă a partidului și cu întreaga muncă a instituțiilor sovietice, ca și cu întregul mers al revoluției, încît, cel puțin după părerea mea, nici vorbă nu poate fi despre un raport de activitate în înțelesul strict, literal al cuvîntului. Și eu îmi înțeleg sarcina în sensul că trebuie să mă străduiesc să scot în evidență cîteva din evenimentele cele mai importante, și anume ceea ce, după părerea mea, constituie, ca să zic așa, punctele nodale ale muncii noastre și ale politicii sovietice în acest an, ceea ce este mai caracteristic în cele trăite și oferă mai mult material de reflecție asupra cauzelor desfășurării revoluției, asupra însemnătății greșelilor făcute — și aceste greșeli au fost destul de numeroase —, ca și asupra învățămintelor pentru viitor. Fiindcă, oricît de firească ar fi sarcina de a prezenta un raport pentru anul care a trecut, oricît de obligatorie ar fi pentru Comitetul Central și oricît de interesantă ar fi ea în sine pentru partid, sarcinile luptei care ne așteaptă și care se desfășoară în fața noastră sînt atît de urgente, atît de grele și de anevoioase și apasă atît de mult asupra noastră cu toată greutatea lor, încît fără să vrem toată atenția ne este absorbită de preocuparea de a trage, din cele trăite, concluziile cuvenite, de a rezolva în modul cel mai reușit sarcinile prezentului și ale viitorului apropiat, asupra cărora se concentrează întreaga noastră atenție.

Dintre punctele nodale ale activității noastre care se impun cel mai mult, în acest an, atenției noastre și de care sînt legate, după părerea mea, cele mai multe dintre greșelile noastre, primul loc îl ocupă trecerea de la război la pace. Vă amintiți, probabil, cu toții, sau cel puțin o mare parte dintre dv., că în acești trei ani și jumătate am întreprins de cîteva ori această trecere, dar n-am înfăptuit-o nici măcar o dată, și nici acum, pe cît se pare, n-o s-o înfăptuim, pentru că interesele vitale ale capitalismului internațional sînt prea strîns implicate pentru a permite o asemenea trecere. Îmi amintesc că încă în aprilie 1918, adică cu trei ani în urmă, am avut prilejul să vorbesc în fața Comitetului Executiv Central din Rusia despre sarcinile noastre *, care pe atunci erau în așa fel formulate, de parcă războiul civil ar fi fost în esență terminat, pe cînd în realitate el abia începea. Vă amintiți cu toții că la ultimul congres al partidului noi ne-am bazat toate calculele pe această trecere la construcția pașnică, crezînd că concesiile mari pe care le făceam atunci Poloniei⁵ ne vor asigura pacea. Dar în aprilie a și început ofensiva burgheziei poloneze, care, împreună cu imperialiștii din țările capitaliste, a interpretat dragostea noastră de pace drept o dovadă de slăbiciune; ea a plătit foarte scump această iluzie, obținînd o pace mai dezavantaajoasă. Totuși noi n-am putut să trecem la construcția pașnică și am fost din nou nevoiți să ne îndreptăm atenția principală asupra războiului cu Polonia, iar după aceea asupra lichidării lui Vranghel. Iată ce a determinat conținutul muncii noastre în anul de care ne ocupăm în acest raport. Întreaga noastră muncă s-a deplasat din nou spre sarcinile militare.

Apoi, cînd am reușit să ajungem în situația că pe teritoriul R.S.F.S.R. nu se mai afla nici un soldat din armatele dușmane, a început trecerea de la război la pace.

Această trecere a fost însoțită de zguduirii pe care noi nu le avusesem de loc în vedere. Fără îndoială că în aceasta constă una dintre principalele cauze ale acelu complex de greșeli și de erori pe care le-am comis în politica noas-

* Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 36, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 251—290. — *Nota red.*

tră în perioada de care ne ocupăm și de pe urma cărora avem și acum de suferit. Demobilizarea armatei, pe care a trebuit s-o creăm într-o țară ce fusese supusă unei încordări nemaipomenit de grele, pe care a trebuit s-o creăm după câțiva ani de război imperialist, — demobilizarea armatei, a cărei transportare, dată fiind starea căilor noastre de comunicație, era legată de greutatea nemaipomenite, într-un moment când la toate acestea se mai adăuga și foamea, provocată de o recoltă proastă, și lipsa de combustibil, care paraliza în mare măsură transportul, — această demobilizare ne-a pus, după cum vedem acum, în fața unor probleme pe care am fost departe de a le aprecia cum trebuie. Aici își au izvorul, în mare măsură, o serie întreagă de crize : cea economică, cea socială și cea politică. Încă de la sfârșitul anului trecut am avut ocazia să arăt că una dintre principalele greutăți ale primăverii ce vine vor fi cele legate de demobilizarea armatei. La această chestiune m-am referit și la 30 decembrie în cadrul unei ample discuții * la care, probabil, au luat parte mulți dintre dv. Trebuie să spun că pe atunci nu prea ne puteam face o idee de proporțiile acestor greutăți ; atunci nu ne dădeam încă seama în ce măsură se vor ivi nu numai greutăți de ordin tehnic, dar și în ce măsură toate nenorocirile ce s-au abătut asupra Republicii sovietice, care era sleită atât de războiul precedent, cu caracter imperialist, cât și de noul război, de războiul civil, se vor agrava tocmai cu prilejul demobilizării. Într-o oarecare măsură ar fi nimerit să spunem că tocmai cu prilejul demobilizării ele se vor manifesta într-o formă mai accentuată. Timp de câțiva ani de zile, țara și-a încordat puterile numai și numai pentru a face față sarcinilor impuse de război, a sprijinit prin toate mijloacele îndeplinirea acestor sarcini, a pus la dispoziție, în acest scop, tot ce-i mai rămăsese, fără a cruța sărăcăcioasele ei rezerve și resurse, — și abia după terminarea războiului am văzut adevăratele proporții ale ruinei și mizeriei, care pentru multă vreme ne condamnă să ne mărginim la simpla vindecare a rănilor. Dar noi nu putem trece în întregime nici măcar la vindecarea acestor răni.

* Vezi *V. I. Lenin. Opere complete*, vol. 42, București, Editura politică, 1966, ed. a doua, p. 225—226. — *Nota red.*

Greutățile de ordin tehnic ale demobilizării armatei ne arată, într-o mare măsură, întreaga profunzime a ruinei, din care decurg, pe lângă toate celelalte, o serie inevitabilă de crize cu caracter economic și social. Războiul ne-a deprins pe noi și a deprins întreaga noastră țară, a deprins sute de mii de oameni numai cu sarcini militare, și când, după rezolvarea acestor sarcini militare, o mare parte din armată constată că s-a produs o extremă înrăutățire a situației, că la sate s-au ivit greutăți de necrezut și că, datorită acestei crize și crizei generale, n-are posibilitatea să găsească o întrebuințare a forței sale de muncă, s-a ajuns la o situație intermediară între război și pace. Situația care se conturează este de așa natură, că despre pace tot nu se poate vorbi. Tocmai demobilizarea, tocmai sfârșitul războiului civil înseamnă imposibilitatea de a ne concentra toate sarcinile în direcția construcției pașnice, fiindcă demobilizarea duce la o continuare a războiului, numai că într-o altă formă. Când zeci și sute de mii de demobilizați nu pot să găsească de lucru și se întorc acasă sărăciți și ruinați, când ei sînt obișnuiți cu treburile războiului, pe care aproape că-l consideră drept singura lor ocupație, ne pomenim atrași într-o nouă formă și într-un nou gen de război, care ar putea fi exprimate printr-un singur cuvînt: banditism.

A fost, fără îndoială, o greșeală a Comitetului Central că n-a evaluat proporțiile acestor greutăți legate de demobilizare. Desigur, trebuie să spunem că pentru o asemenea evaluare nu puteau să existe puncte de sprijin, fiindcă războiul civil era atît de greu, încît aici se impunea o singură regulă: totul pentru victoria pe frontul războiului civil — și nimic mai mult. Numai prin respectarea acestei reguli și prin nemaipomenita încordare a forțelor, de care a dat dovadă Armata Roșie în lupta ei împotriva lui Kolceak, a lui Iudenici și a altora, am putut noi să obținem victoria asupra imperialiștilor care năvăliseră în Rusia Sovietică.

După ce am semnalat această împrejurare esențială, care determină o serie întreagă de greșeli și duce la o agravare a crizei, aș vrea să arăt cum în activitatea partidului și în lupta întregului proletariat au ieșit la iveală o serie întreagă de discordanțe, de erori și mai profunde ale evidenței sau ale planului — și nu numai erori ale planului, dar și

erori în determinarea raportului de forțe dintre clasa noastră și acele clase cu care colaborînd, iar cîteodată și lup-tînd, ea trebuie să hotărască destinele republicii. Pornind de la acest punct de vedere, trebuie să examinăm rezultatele celor trăite, experiența politică și fenomenele pe care Comitetul Central, ca unul care a condus politica, trebuie să și le lămurească și să caute să le explice întregului partid. Acestea sînt niște fenomene atît de diferite între ele, ca mersul războiului nostru cu Polonia și problema aprovizionării cu alimente și combustibil. În ofensiva noastră, în înaintarea noastră prea rapidă pînă aproape de Varșovia, noi am făcut, fără îndoială, o greșeală. N-am să analizez acum dacă a fost o greșeală strategică sau una politică, fiindcă așa ceva m-ar duce prea departe. Eu cred că această chestiune trebuie lăsată în seama istoricilor viitori, întrucît cei ce sînt nevoiți să se apere într-o luptă grea împotriva tuturor dușmanilor au altceva mai bun de făcut decît să se ocupe cu cercetările istorice. În orice caz însă a fost o greșeală, și această greșeală se datorește faptului că noi am supraapreciat superioritatea forțelor noastre. Ar fi prea complicat să stabilim în ce măsură această superioritate a forțelor se datora condițiilor economice și în ce măsură faptului că războiul cu Polonia a trezit sentimente patriotice pînă și în rîndul elementelor mic-burgheze, cu totul neproletare, care nu simpatizează de loc cu comunismul, nu sprijină necondiționat dictatura proletariatului, iar cîteodată, trebuie s-o spunem, n-o sprijină de loc. Dar rămîne fapt stabilit că în războiul cu Polonia noi am făcut o anumită greșeală.

Iar dacă vom lua un domeniu de activitate cum este acela al aprovizionării cu alimente, vom constata că s-a făcut o greșeală analogă. În ceea ce privește predarea obligatorie a surplusurilor și modul cum a fost ea îndeplinită, anul de care ne ocupăm a fost incomparabil mai bun decît cel precedent. În acest an cantitatea de cereale colectate trece de 250 000 000 de puduri. Pînă la 1 februarie, potrivit calculelor făcute, au fost colectate 235 000 000 de puduri, în timp ce în cursul anului trecut au fost colectate în total 210 000 000 ; așadar, într-o parte a anului, mult mai scurtă, colectările au depășit pe cele din întreg anul prece-

dent. S-a constatat însă că din aceste 235 000 000 de puduri, colectate pînă la 1 februarie, noi am consumat în primul semestru circa 155 000 000, adică în medie cîte 25 000 000 pe lună sau chiar mai mult. Desigur, trebuie, în genere, să recunoaştem că n-am ştiut să repartizăm cum trebuie resursele noastre atunci cînd s-a văzut că ele erau mai bune decît cele de anul trecut. N-am ştiut să apreciem la justa ei proporţie întreaga primejdie a crizei, care avea să vină în primăvară, şi ne-am lăsat antrenati de tendinţa firească de a mări raţia muncitorilor înfometati. Desigur, trebuie să spunem că nici aici n-am avut un punct de sprijin pentru calculele noastre. În toate ţările capitaliste, cu toată anarhia, cu tot haosul care caracterizează capitalismul, există un punct de sprijin pentru calculele planului economic, şi el constă în experienţa căpătată în decurs de decenii, pe care pot s-o compare statele capitaliste, care se aseamănă între ele prin orînduirea lor economică şi se deosebesc doar prin amănunte. Din această comparaţie poate fi dedusă o lege într-adevăr ştiinţifică, o anumită legitate şi regularitate. Noi n-am avut şi nici nu puteam să avem ceva care să se asemene cu această experienţă, pentru a face astfel de calcule, şi este foarte firesc că, atunci cînd, după terminarea războiului, s-a ivit, în sfîrşit, posibilitatea să dăm ceva mai mult populaţiei înfometate, n-am fost în stare să stabilim dintr-o dată măsura convenită. E clar că ar fi trebuit să procedăm în chip mai moderat la sporirea raţiei şi să creăm, prin această moderaţie, un anumit fond de rezervă pentru zilele negre care erau de aşteptat să vină în primăvară şi care au şi venit. Acest lucru noi nu l-am făcut. Şi aici, iarăşi, s-a comis o greşală, şi anume una care prin natura ei era proprie întregii noastre activităţi, o greşală care arată că trecerea de la starea de război la cea de pace ne-a pus în faţă o serie întreagă de sarcini şi greutăţi, pentru a căror biruire nu aveam experienţa, pregătirea şi materialul necesar, şi astfel s-a ajuns la o extraordinară adîncire, ascuţire şi agravare a crizei.

Ceva analog, fără îndoială, s-a întîmplat şi cu combustibilul. Aceasta este o problemă fundamentală a construcţiei economice. Întreaga trecere de la starea de război la cea de pace, întreaga trecere la construcţia economică — despre

care s-a vorbit la congresul precedent al partidului și care a constituit preocuparea de căpetenie a întregii politici și principalul obiect al atenției noastre în acest an — nu putea, desigur, să nu se bazeze și să nu se sprijine pe evaluarea extracției de combustibil și pe o justă repartizare a lui. Fără așa ceva nu poate fi vorba nici de biruirea greutăților, nici de refacerea industriei. Este clar că în această privință ne găsim în condiții mai bune decât anul trecut. Înainte eram izolați de regiunile carbonifere și petrolifere. După victoriile obținute de către Armata Roșie, am căpătat cărbune și petrol. În orice caz, volumul resurselor de combustibil a crescut. Știm că resursele de combustibil cu care am intrat în anul de care ne ocupăm în raportul nostru erau mai mari ca înainte. Și, bazându-ne pe sporirea resurselor noastre de combustibil, noi am comis o greșeală, permițându-ne să facem dintr-o dată o atât de largă repartiție a combustibilului, încât am epuizat aceste resurse și, înainte de a aduce întreaga activitate pe făgașul normal, ne-am trezit în fața unei crize de combustibil. În legătură cu toate aceste probleme vi se vor prezenta aici rapoarte speciale; eu nu pot să vă expun acum nici măcar cu aproximație datele care există în legătură cu această problemă. În orice caz însă, ținând seama de experiența din trecut, trebuie să spunem că această greșeală este legată de ideea eronată pe care am avut-o noi cu privire la starea de lucruri existentă, precum și de rapiditatea cu care s-a făcut trecerea de la starea de război la cea de pace. S-a văzut că în acest caz e posibilă doar o trecere cu mult mai înceată decât ne-am închipuit noi. Este nevoie de o pregătire mult mai îndelungată și de un ritm mai lent, — iată concluzia pe care ne-o oferă experiența acestui an și pe care întregul partid va trebui să și-o însușească în mod deosebit de temeinic, ca să poată astfel stabili sarcinile noastre fundamentale pentru anul care vine și a evita pe viitor greșelile arătate.

Desigur, trebuie să spun totodată că aceste greșeli s-au agravat, și îndeosebi s-au agravat, ca o consecință a slabei recolte, crizele provocate de ele. Dacă am arătat că activitatea noastră în domeniul aprovizionării ne-a adus, în anul de care ne ocupăm, incomparabil mai multe resurse

alimentare, trebuie să spun că și aceasta a constituit una din principalele cauze ale crizelor, deoarece, în urma recoltei proaste, care a atras după sine o mare lipsă de nutreț și o mortalitate ridicată a vitelor și a dus la ruina gospodăriei țărănești, colectările în cadrul predării obligatorii s-au concentrat în regiunile în care surplusurile de cereale nu erau prea mari. Există surplusuri mult mai mari în diferitele regiuni periferice ale republicii — în Siberia, în Caucazul de nord —, însă tocmai acolo aparatul sovietic era mai slab organizat și tocmai acolo Puterea sovietică era mai puțin stabilă, iar transportul dintr-acolo devenise foarte anevoios. De aceea am ajuns în situația că am strâns resurse alimentare sporite în guberniile cu recolte mai slabe și, ca urmare, criza gospodăriei țărănești s-a agravat la extrem.

Și aici se vede clar că n-am avut o evidență destul de riguroasă. Dar, pe de altă parte, ne-am aflat într-o situație atât de dificilă, încât n-am avut de ales. O țară care, după un pustiitor război imperialist, a trebuit să facă față unei încercări atât de grele cum au fost cei câțiva ani de război civil, nu putea, desigur, să-și mențină existența decît consacându-și frontului toate forțele sale. Și se înțelege că, fiind ruinată, ea nu putea să procedeze altfel decît luînd surplusurile de alimente de la țărani, chiar fără să le ofere nimic în schimb. Acesta era un procedeu necesar pentru a salva țara, armata și puterea muncitorească-țărănească. Noi le-am spus țăranilor : „Desigur, voi dați pe credit cerealele voastre statului muncitoresc-țărănesc, dar altfel nu veți putea scăpa statul vostru de moșieri și capitaliști“. Noi nu puteam să procedăm altfel în condițiile pe care ni le impuseseră imperialiștii și capitaliștii prin războiul lor. Altă cale nu aveam. Dar aceste împrejurări ne-au adus în situația că, după un război atât de îndelungat, gospodăria țărănească a slăbit în așa măsură, încât s-a obținut o recoltă proastă, și ea se datorește atât micșorării suprafețelor în-sămînțate, cât și înrăutățirii mijloacelor de producție, atât scăderii recoltei la hectar, cât și lipsei de brațe de muncă etc. Recolta a fost extrem de proastă, iar colectarea surplusurilor de produse alimentare, care a dat totuși rezultate mai bune decît ne așteptam, a fost însoțită de o agravare a

crizei care ne rezervă, poate, greutăți și calamități și mai mari în lunile care vin. Această împrejurare trebuie să avem neapărat în vedere atunci când analizăm experiența noastră în domeniul politicii pe anul de care ne ocupăm și sarcinile politice pe care trebuie să ni le fixăm pentru noul an. Anul care a trecut a lăsat anului care vine aceleași sarcini urgente.

Acum voi trece, deocamdată, la un alt punct, dintr-un domeniu cu totul diferit, și anume la discuția cu privire la sindicate, care a răpit atât de mult timp partidului nostru. Am mai avut astăzi prilejul să vorbesc despre această chestiune și, firește, numai ca să fiu mai rezervat am putut spune că nu se vor găsi mulți printre dv. care să nu considere că această discuție a fost un lux cu totul exagerat*. Personal, nu pot să nu adaug că, după părerea mea, acest lux a fost într-adevăr cu totul nepermis și că, admitând o asemenea discuție, noi am făcut, fără îndoială, o greșală, fiindcă n-am observat că în această discuție am împins pe primul plan o problemă care, din motive obiective, nu poate ocupa acest loc; ne-am permis acest lux fără să ne dăm seama în ce măsură abatem atenția de la problema vitală și teribilă, și atât de presantă pentru noi, a crizei, de care v-am vorbit adineaori. Dar care sînt rezultatele reale ale acestei discuții, cu care ne-am pierdut atîtea luni de zile și care a ajuns, cu siguranță, să plictisească de-a binelea pe cei mai mulți dintre cei de față? În legătură cu această chestiune vi se vor prezenta rapoarte speciale, dar eu aș vrea, în raportul meu, să vă atrag atenția asupra unei laturi a chestiunii, și anume asupra faptului că aici s-a adevărit, fără îndoială, proverbul: „nu e rău fără bine“.

Din păcate, rău a fost cam mult, iar bine cam puțin. (R î s e t e.) Dar a fost totuși și o leacă de bine: el a constatat în aceea că, pierzîndu-ne vremea și abătînd atenția tovarășilor noștri de partid de la sarcinile imperioase ale luptei împotriva stihiei mic-burgheze care ne înconjoară, noi am învățat totuși să deslușim unele corelații pe care înainte nu le vedeam. Binele a constatat în aceea că partidul

* Vezi volumul de față, p. 4—5. — *Nota red.*

nu putea să nu învețe câte ceva din această luptă. Deși știam cu toții că noi, ca partid de guvernămînt, nu puteam să nu contopim „vîrfurile“ Sovietelor cu „vîrfurile“ partidului — căci ele sînt, la noi, contopite și așa o să rămînă —, totuși partidul a tras din această discuție anumite învățăminte, de care va trebui să ținem seama. Pentru unele platforme au votat în special „vîrfurile“ partidului. S-a dovedit că platformele care purtau uneori denumirea de „platforme ale «opozității muncitorești»“⁶, iar altele denumiri oarecum diferite constituiau o deviere vădit sindicalistă. Și asta nu e părerea mea personală, ci părerea imensei majorități a celor de față. (V o c i : „Așa e !“.)

În această discuție partidul s-a dovedit a fi atît de matur, că, văzînd cum printre „vîrfuri“ se manifestă unele șovăieli și auzînd cum „vîrfurile“ spun : „N-am ajuns la o înțelegere, hotărîți cine are dreptate“, el s-a mobilizat cu promptitudine pentru rezolvarea acestei probleme și imensa majoritate a celor mai însemnate organizații ale sale ne-au răspuns de îndată : „Avem o părere și o să v-o spunem“.

În cadrul acestei discuții ne-au fost prezentate o serie de platforme. Au fost atît de multe, încît eu, de exemplu, cu toate că prin funcția mea eram obligat să le citesc, mă tem că am păcătuit și nu le-am citit pe toate. (R î s e t e.) Nu știu dacă toți cei de față au avut destul timp liber ca să le citească, dar, în orice caz, trebuie să spunem că această deviere sindicalistă și, într-o anumită măsură, chiar semianarhistă, care a ieșit la iveală, oferă mult material de reflecție. Timp de cîteva luni de zile, noi ne-am permis luxul de a ne lăsa antrenați în analiza nuanțelor de opinii. În același timp demobilizarea armatei dădea naștere la banditism și provoca o ascuțire a crizei economice. Această discuție trebuia să ne ajute să înțelegem că partidul nostru, ca un partid care fără îndoială a ajuns să aibă nu mai puțin de o jumătate de milion de membri și chiar a depășit această cifră, a devenit, în primul rînd, un partid de masă și, în al doilea rînd, un partid de guvernămînt și că, fiind un partid de masă, el oglindește în parte câte ceva din ceea ce se întîmplă în afara rîndurilor sale. Este extrem de important să înțelegem acest lucru.

O mică deviere sindicalistă sau semianarhistă n-ar constitui o primejdie : partidul și-ar da repede seama de ea și ar purcede cu toată hotărîrea la îndreptarea ei. Dar cînd ca este legată de o uriașă precumpănire a țărănimii în țara noastră, cînd nemulțumirea acestei țărănime față de dictatura proletariatului crește, cînd criza gospodăriei țărănești a ajuns la extrem, cînd prin demobilizarea armatei, alcătuită aproape numai din țărani, sînt puși în disponibilitate sute și mii de oameni distruși, care nu-și găsesc o ocupație, care sînt deprinși să se îndeletnicească numai cu războiul, devenit pentru ei o ocupație, și care acum înclină spre acte de banditism, — atunci nu e timpul să discutăm despre devieri teoretice. Și trebuie să spunem răsPICat la acest congres : nu vom admite să se angajeze discuții în legătură cu devierile ; trebuie să punem punct în această privință. Congresul partidului poate și trebuie să facă acest lucru ; el trebuie să tragă din toate acestea învățămintele cuvenite, să le adauge la raportul politic al Comitetului Central, să le întărească, să le fixeze și să le transforme într-o îndatorire, într-o lege pentru întregul partid. Atmosfera aceasta de discuții devine extrem de primejdioasă, devine pur și simplu un pericol pentru dictatura proletariatului.

Acum cîteva luni, cînd am spus : „Băgați de seamă, aici este o primejdie pentru dominația clasei muncitoare și pentru dictatura proletariatului !“, unii tovarăși, cu care am avut ocazia să mă întîlnesc și să polemizez în cadrul discuției, mi-au replicat : „Acesta e un procedeu de intimidare, ne terorizați“⁷. Această apreciere — că aș teroriza pe cineva —, care suna ca un refren la observațiile mele, a trebuit s-o ascult de mai multe ori, și eu am răspuns de fiecare dată că ar fi ridicol din partea mea să terorizez pe niște vechi revoluționari, care au trecut prin tot felul de încercări*. Dar acum, cînd vedem ce amploare capătă greutățile demobilizării, nu se mai poate contesta că aceasta nu numai că n-a fost o amenințare, dar nu conținea nici măcar o exagerare, care e inevitabilă în cadrul unei discuții, ci o indicație foarte precisă cu privire la ceea ce s-a întîmplat, o indicație în sensul că avem nevoie de unitate,

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 42, București, Editura politică, 1966, ed. a doua, p. 267—268. — Nota red.

de fermitate și disciplină — nu numai pentru că fără toate acestea partidul proletar nu poate să lucreze în deplină armonie, dar și pentru că primăvara a adus și va mai aduce încă condiții atît de grele, încît fără un maximum de coeziune nu vom putea să acționăm. Socot că noi, oricum, vom fi în stare să tragem din discuția purtată aceste două învățăminte principale. Și de aceea, mi se pare mie, trebuie spus că, dacă ne-am permis acest lux și am dat lumii un exemplu uimitor de felul cum un partid, pus în condițiile extrem de grele ale unei lupte înverșunate, dă o atenție nemaipomenită lămuririi detaliate a diferitelor amănunte ale diverselor platforme — și asta în condițiile unei recolte proaste și ale unei crize economice, în condițiile ruinei și ale demobilizării în care ne-am văzut puși —, acum vom trage din aceste învățăminte o concluzie politică, nu numai o concluzie care ne arată o greșeală sau alta, ci o concluzie politică care privește relațiile dintre clase, dintre clasa muncitoare și țărănime. Aceste relații sînt altfel de cum ni le-am închipuit noi. Aceste relații cer din partea proletariatului o coeziune și o concentrare a forțelor incomparabil mai mare, și aceste relații reprezintă, în regimul dictaturii proletariatului, o primejdie mult mai mare decît toți Denikinii, Kolceakii și Iudenicii laolaltă. În această privință nimeni nu trebuie să-și facă o idee greșită, fiindcă ea ar fi fatală! Greutățile provocate de această stihie mic-burgheză sînt mari, și, pentru a le învinge, este nevoie de o puternică coeziune — și nu numai de una formală —, este nevoie de o muncă unită, solidară, de o voință unică, pentru că numai cu o asemenea voință a masei proletare poate proletariatul într-o țară cu caracter țărănesc, să înfăptuiască uriașele sarcini ale dictaturii sale și ale conducerii exercitate de el.

Ne vine ajutor din țările Europei occidentale, dar nu vine așa de repede. El vine totuși și e în continuă creștere.

În ședința de dimineață am arătat că unul din factorii cei mai importanți în perioada de care ne ocupăm — și acest lucru este de asemenea în strînsă legătură cu activitatea Comitetului Central — este organizarea celui de-al

II-lea Congres al Internaționalei Comuniste *. Desigur că revoluția internațională a făcut acum un mare pas înainte în comparație cu anul trecut. Desigur că Internaționala Comunistă, care pe vremea congresului din anul trecut nu exista decît sub formă de proclamații, a început să existe acum în fiecare țară ca un partid de sine stătător, și nu numai ca un partid de avangardă, căci comunismul a devenit problema centrală a întregii mișcări muncitorești în ansamblul ei. În Germania, Franța și Italia, Internaționala Comunistă nu numai că a devenit centrul mișcării muncitorești, dar se află în centrul atenției întregii vieți politice din aceste țări. În toamnă nu puteai să ieși în mînă un ziar francez sau german fără să vezi cum vorbesc acolo, în fel și chip, de Moscova și de bolșevici, cum ne gratifică cu tot felul de epitete și cum fac din bolșevici și din cele 21 de condiții de primire în Internaționala a III-a ⁸ problema centrală a întregii lor vieți politice. Aceasta este o cucerire a noastră, și nimeni nu ne-o poate răpi! Ea ne arată că revoluția internațională este în continuă creștere și că, paralel cu aceasta, criza economică din Europa se agravează. În orice caz însă, dacă, pornind de la această situație, am face presupunerea că, în general, în scurt timp o să ne vină de acolo ajutor sub forma unei revoluții proletare trainice, am fi pur și simplu niște smintiți, și eu sînt convins că în această sală nu există astfel de oameni. În acești trei ani noi am ajuns să înțelegem că a miza pe revoluția internațională nu înseamnă a conta pe un termen determinat și că ritmul dezvoltării, care devine din ce în ce mai rapid, poate să aducă în primăvară revoluția, dar se poate totodată ca el să n-o aducă. De aceea trebuie să știm să ne coordonăm în așa fel activitatea noastră cu relațiile de clasă din această țară și din celelalte țări, încît să fim în stare să menținem timp îndelungat dictatura proletariatului și să lichidăm, fie și treptat, toate calamitățile și crizele care se abat asupra noastră. Numai un asemenea mod de a pune problema este just și lucid.

Trec acum la un punct care privește activitatea Comitetului Central pe anul curent și este în strînsă legătură

* Vezi volumul de față, p. 3. — *Nota red.*

cu sarcinile ce ne stau în față. Este vorba de relațiile cu străinătatea.

Pînă la Congresul al IX-lea, atenția noastră și toate eforturile noastre erau îndreptate spre realizarea trecerii de la starea de război cu țările capitaliste la relații pașnice și comerciale. Am făcut, în acest scop, tot felul de demersuri diplomatice și am ieșit învingători împotriva demora care erau, incontestabil, mari diplomați. Cînd, bunăoară, reprezentanții Americii sau reprezentanții Ligii Națiunilor⁹ ne-au propus să încetăm, în anumite condiții, operațiile militare împotriva lui Denikin și a lui Kolceak, au crezut că o să ne pună într-o situație dificilă. În realitate însă ei s-au văzut puși într-o situație dificilă, iar noi am repurtat o mare victorie diplomatică. Ei s-au văzut păcăliți și au fost nevoiți să-și retragă condițiile, fapt care a fost apoi dezvăluit în toată presa și publicistica diplomatică din lumea întreagă. Dar pentru noi ar fi prea puțin să ne mulțumim cu o victorie diplomatică. Noi avem nevoie de adevărate relații comerciale, și nu numai de victorii diplomatice. Totuși, abia în acest an s-au ivit condiții care au permis ca relațiile comerciale să înceapă să se dezvolte într-o oarecare măsură. S-a pus chestiunea relațiilor comerciale cu Anglia. Începînd din vara anului trecut, această chestiune ocupă un loc central. Războiul cu Polonia ne-a aruncat mult înapoi în această privință. Anglia era deja gata să semneze un acord comercial. Burghezia engleză dorea un asemenea acord, în timp ce cercurile de la curte din Anglia erau împotriva lui și căutau să-l împiedice, iar războiul cu Polonia făcea să se tărăgăneze încheierea lui. În felul acesta chestiunea n-a putut fi rezolvată nici pînă azi.

Astăzi, mi se pare, ziarele au anunțat că, la Londra, Krasin, într-o declarație făcută reprezentanților presei, și-a exprimat speranța că în curînd va fi semnat un acord comercial¹⁰. Nu știu dacă realizarea acestei speranțe e pe deplin asigurată. Nu pot să precizez dacă se va ajunge într-adevăr la acest rezultat, însă în ce mă privește trebuie să spun că noi, în Comitetul Central, am acordat o importanță cu totul deosebită acestei probleme și am considerat că este nimerit să adoptăm o tactică de concesi pentru a ajunge la un acord comercial cu Anglia. Și asta nu atît

pentru că din Anglia am putea să primim mai mult decât din alte țări, căci sub acest raport ea nu este o țară atât de înaintată ca Germania și America, de pildă. Anglia, țară colonială, este prea mult interesată în politica asiatică, iar uneori se arată prea sensibilă la succesele obținute de Puterea sovietică în unele țări situate nu prea departe de coloniile ei. Prin aceasta se explică de ce în relațiile noastre cu Anglia domnește o anumită nesiguranță. Această nesiguranță este provocată de cauze obiective atât de complexe, că nici un fel de artă diplomatică a diplomaților sovietici nu poate să ajute la ceva. Dar pentru noi e important să avem un acord comercial cu Anglia, pentru că astfel ni se deschide perspectiva de a încheia un acord cu America, care dispune de posibilități de producție într-o măsură incomparabil mai mare decât Anglia.

În legătură cu aceasta se pune problema acordării unor concesiuni. În anul care s-a scurs, noi ne-am ocupat mai mult de această problemă decât în perioada anterioară. La 23 noiembrie a apărut un decret al Consiliului Comisarilor Poporului, în care problema concesiunilor era expusă în forma cea mai acceptabilă pentru capitaliștii străini. Când în diferite cercuri ale partidului nostru s-au ivit unele nedumeriri în legătură cu această problemă sau ea n-a fost pe deplin înțeleasă, au fost organizate o serie de adunări ale activiștilor cu munci de răspundere, în care ea a fost amplu discutată. În general, ea n-a dat loc la divergențe, cu toate că am auzit destule proteste din partea muncitorilor și a țăranilor. Se spunea așa : „Am alungat pe capitaliștii noștri, și acum vor să cheme capitaliști străini“. În ce măsură erau inconștiente aceste proteste și în ce măsură exprimau ele socotelile elementelor chiaburești sau chiar capitaliste din rândurile celor fără partid, care consideră că au dreptul legitim de a fi capitaliști în Rusia, și chiar capitaliști care să participe la puterea de stat, și sînt împotriva atragerii capitalului străin fără o asemenea participare, — în ce măsură un factor sau altul a jucat aici un rol, în această privință Comitetul Central n-a avut, desigur, nici un fel de date statistice, și, în general, e greu de crezut că vreo statistică din lume ar putea să înregistreze și să lămurească acest lucru. În orice caz însă, prin acest

decret noi am făcut un pas înainte în direcția stabilirii de relații pe bază de concesiuni. Trebuie să spunem că în practică — și nu trebuie să uităm măcar un moment acest lucru — n-am ajuns la nici un acord de concesiune. Discuțiile dintre noi se învîrt în jurul chestiunii dacă trebuie să căutăm a ajunge cu orice preț la asemenea acorduri. Dacă vom ajunge sau nu, asta nu depinde de discuțiile și hotărârile noastre, ci de capitalul internațional. La 1 februarie anul curent, Consiliul Comisarilor Poporului a adoptat o altă hotărîre în problema concesiunilor ¹¹. Primul punct din această hotărîre sună astfel : „Se aprobă în principiu acordarea de concesiuni petroliere la Groznîi și la Baku, precum și la alte exploatări în funcțiune, și se vor începe tratative, care trebuie să se desfășoare într-un ritm accelerat“.

Această problemă n-a fost scutită de unele controverse. Unor tovarăși li se părea că acordarea de concesiuni tocmai la Groznîi și la Baku ar fi o greșeală, că ea ar putea să provoace opoziție în rîndurile muncitorilor. Majoritatea Comitetului Central și eu personal ne-am situat pe punctul de vedere că s-ar putea ca plîngerile să nu aibă nici un motiv întemeiat.

Comitetul Central, în majoritatea lui, și eu personal am susținut punctul de vedere că aceste concesiuni sînt necesare, și acest punct de vedere o să vă cerem să-l întăriți prin autoritatea dumneavoastră. Această legătură cu trusturile de stat din alte țări, mai înaintate, ne este absolut necesară, deoarece criza noastră economică e atît de profundă, încît nu vom putea să refacem cu propriile noastre forțe economia distrusă fără să obținem utilaj și ajutor tehnic din străinătate. Simplul import al acestui utilaj nu este suficient. Putem acorda concesiuni pe baze mai largi, poate, unor mari syndicate * imperialiste : un sfert din exploătările petroliere de la Baku, un sfert din cele de la Groznîi, un sfert din cele mai bune masive păduroase ale noastre, pentru ca în felul acesta, prin punerea la punct a utilajului după ultimul cuvînt al tehnicii, să ne asigurăm baza necesară ; totodată, am primi în schimb utilajul de care avem nevoie pentru cealaltă parte. În felul acesta am putea ajunge măcar întrucîtva, măcar pe sfert sau pe jumătate,

* E vorba de syndicatele patronale. — *Nota trad.*

sindicatelor * înaintate, moderne din alte țări. Că fără aceasta ne vom afla într-o situație foarte grea și că fără o imensă încordare a tuturor forțelor noastre nu vom putea să le ajungem este neîndoielnic pentru oricine privește cât de cât lucid situația actuală. Cu unele dintre marile trusturi mondiale au și fost începute tratativele. E de la sine înțeles că, din partea lor, acesta nu este un simplu serviciu pe care ni l-ar face nouă ; ele fac toate astea numai în vederea obținerii unor profituri uriașe. Capitalismul contemporan, ca să mă exprim în limbajul unor pașnici diplomați, e un tâlhar, e un trust tâlhăresc ; el nu mai este capitalismul de altădată, din timpurile normale ; el realizează profituri de câteva sute la sută, folosindu-se de situația sa monopolistă pe piața mondială. Acest lucru o să ne coste, desigur, foarte scump, dar altă ieșire nu există atîta timp cît revoluția mondială se lasă încă așteptată. Altă posibilitate de a ridica tehnica noastră la nivelul celei contemporane nu avem. Și dacă ritmul de dezvoltare al revoluției mondiale, ca urmare a unei crize, ar face ca ea să capete deodată o întorsătură favorabilă și această revoluție ar izbucni într-o perioadă cînd termenele de concesiune încă n-au expirat, atunci obligațiile asumate prin contracte s-ar dovedi a nu fi atît de grele pe cît arată pe hîrtie.

La 1 februarie 1921 Consiliul Comisarilor Poporului a adoptat hotărîrea de a cumpăra din străinătate 18 500 000 de puduri de cărbune, deoarece încă de pe atunci se conturase criza noastră de combustibil. Încă de pe atunci devenise clar că vom fi nevoiți să folosim fondul nostru de aur nu numai pentru cumpărarea de utilaj. Această din urmă măsură ne-ar fi ajutat să ridicăm industria noastră carboniferă, și noi am fi gospodărit mai bine dacă am fi comandat în străinătate mașini pentru dezvoltarea industriei carbonifere în loc să aducem de acolo cărbuni ; dar criza s-a dovedit a fi atît de acută, încît a trebuit să trecem de la acest procedeu, mai bun din punct de vedere economic, la altul mai prost și să cheltuim fonduri pentru cumpărarea de cărbuni, pe care i-am fi putut obține de la noi din țară. Vom fi nevoiți să facem concesi

* Vezi nota de la p. 21. — *Nota trad.*

și mai mari pentru a cumpăra articole de consum pentru țărani și muncitori.

Aș vrea să mă opresc acum asupra evenimentelor de la Kronstadt ¹². N-am luat încă cunoștință de ultimele știri venite de acolo, dar nu mă îndoiesc că această rebeliune, care a scos repede la iveală figurile, cunoscute nouă, ale generalilor albgardiști, va fi lichidată în câteva zile, dacă nu chiar în câteva ore. Asupra acestui lucru nu încape nici o îndoială. Dar noi trebuie să reflectăm serios asupra învățămintelor politice și economice care decurg din aceste evenimente.

Ce ne arată aceste evenimente? Ele ne arată trecerea puterii politice de la bolșevici la un anumit conglomerat sau bloc confuz de elemente eterogene, care par a fi doar puțin mai de dreapta decât bolșevicii, ba, poate, chiar mai „de stînga” decât ei, — atît de confuz este ansamblul de grupări politice care a încercat, la Kronstadt, să pună mîna pe putere. Nu încape îndoială că și generalii albi, după cum știți cu toții, au avut, în toată treaba asta, un rol deosebit de important. E un lucru pe deplin dovedit. Cu două săptămîni înainte de evenimentele de la Kronstadt, ziarele din Paris au publicat știrea că la Kronstadt a izbucnit o rebeliune. E cît se poate de clar că aceasta e opera socialiștilor-revoluționari și a albgardiștilor din străinătate; totodată însă, mișcarea aceasta s-a redus la o contrarevoluție mic-burgheză, la o manifestare a stihiei anarhice mic-burgheze. Aceasta e ceva nou. Această împrejurare, pusă în legătură cu toate crizele, trebuie privită cu mare atenție sub aspectul ei politic și foarte minuțios studiată. Aici s-a manifestat stihia mic-burgheză, anarhică, care se prezenta cu lozincile comerțului liber și care este întotdeauna îndreptată împotriva dictaturii proletariului. Și această stare de spirit s-a făcut puternic simțită în rîndurile proletariului. Ea s-a făcut simțită în întreprinderile din Moscova, s-a făcut simțită în întreprinderile dintr-o serie întreagă de localități din provincie. Această contrarevoluție mic-burgheză este, fără îndoială, mai periculoasă decât Denikin, Iudenici și Kolceak luați laolaltă, pentru că aici avem de-a face cu o țară în care proletariatul constituie o minoritate, avem de-a face cu o țară în care dezastrul eco-

conomic a adus proprietatea țărănească într-o situație jalnică, și în afară de asta mai e un factor ca demobilizarea armatei, care a furnizat elemente rebele într-un număr deosebit de mare. Oricît de mică sau de neînsemnată ar fi la început, cum să-i zic, deplasarea de putere pe care au propus-o marinarii și muncitorii din Kronstadt, ei au vrut să-i corijeze pe bolșevici în ce privește libertatea comerțului —, s-ar părea că e vorba de o schimbare neînsemnată, s-ar părea că lozincile sînt aceleași : „Puterea sovietică“, cu o mică schimbare sau cu un simplu corectiv ; în realitate însă, elementele fără partid n-au fost aici altceva decît o scăriță, o treaptă, o punte pe care au apărut albgardiștii. Acesta este un fenomen inevitabil din punct de vedere politic. Noi am văzut elementele mic-burgheze, anarhiste în revoluția rusă, ne-am luptat împotriva lor zeci de ani de-a rîndul. Începînd din februarie 1917 am văzut aceste elemente mic-burgheze în acțiune, în timpul mării revoluții, și am văzut cum partidele mic-burgheze încercau să explice că, în ce privește programul, ele se deosebesc prea puțin de bolșevici și că îl înfăptuiesc doar prin alte metode. Știm toate astea nu numai din experiența Revoluției din Octombrie, le știm din experiența regiunilor periferice, a diferitelor ținuturi care au făcut parte din fostul Imperiu rus și în care Puterea sovietică a fost înlocuită prin reprezentanții unui alt regim. Să ne amintim de Comitetul democratic de la Samara !¹³ Toți aceștia veneau cu lozincile egalității, libertății, Adunării constituante, și nu o dată, ci în repetate rînduri, s-au dovedit a fi o simplă treaptă, o simplă punte de trecere spre regimul albgardist.

Și noi trebuie să scoatem, din toată această experiență, toate concluziile teoretice absolut necesare pentru un marxist, pentru că Puterea sovietică, datorită situației ei economice, se clatină. Experiența întregii Europe ne arată în mod practic cu ce se termină încercarea de a sta în două luntre. Iată de ce tocmai în această privință trebuie să spunem că aci fricțiunile politice constituie o primejdie extrem de mare. Trebuie să examinăm cu atenție această contrarevoluție mic-burgheză, care lansează lozinca comerțului liber. Comerțul liber, chiar dacă la început nu este atît de strîns legat de albgardiști cum a fost rebeliunea de la

Kronstadt, va duce totuși, în mod inevitabil, la acest albgardism, la victoria capitalului, la restaurarea lui deplină. Și, repet, trebuie să ne dăm bine seama de acest pericol politic.

Acest pericol ne arată adevărul celor spuse de mine în legătură cu controversele noastre asupra platformelor * ; în fața acestui pericol trebuie să înțelegem că trebuie să punem capăt discuțiilor din partid nu numai formal, asta o s-o facem noi, desigur, dar nu-i de ajuns ! Nu trebuie să uităm că se impune să privim cu mai multă seriozitate această problemă.

Trebuie să înțelegem că, în condițiile de criză în care se află azi gospodăria țărănească, nu putem exista altfel decât făcând apel la această gospodărie țărănească să dea ajutor orașului și satului. Nu trebuie să uităm că burghezia caută să asmută țărănimea împotriva muncitorilor, caută să ațîțe împotriva lor — și sub lozincile lor — stihia anarhică mic-burgheză, ceea ce ar duce de-a dreptul la răsturnarea dictaturii proletariatului și, prin urmare, la restaurarea capitalismului, a vechii puteri capitaliste-moșierești. Aici există o reală primejdie politică. Calea aceasta au parcurs-o cît se poate de vizibil o serie de revoluții, și noi am atras întotdeauna atenția asupra ei. Această cale s-a conturat limpede în fața noastră. Ea impune, incontestabil, partidului de guvernămînt al comuniștilor, elementelor revoluționare conducătoare ale proletariatului o altă atitudine decît aceea de care am dat prea deseori dovadă în cursul acestui an. Această primejdie ne impune incontestabil mai multă coeziune, incontestabil mai multă disciplină, incontestabil o activitate mai armonioasă ! Altfel nu vom fi în măsură să învingem primejdiile pe care destinul ni le-a adus în cale.

Și acum urmează problemele economice. Ce înseamnă această lozincă a libertății comerțului, care e lansată de stihia mic-burgheză ? Ea arată că în relațiile dintre proletariat și micii agricultori există probleme și sarcini dificile, pe care noi încă nu le-am rezolvat. Vorbesc despre relațiile care trebuie să existe între proletariatul victorios și micii gospodari în cazul cînd revoluția proletară se desfășoară

* Vezi volumul de față, p. 14—15 — *Nota red.*

Într-o țară în care proletariatul se află în minoritate, iar majoritatea populației e mic-burgheză. Rolul proletariatului într-o asemenea țară constă în a conduce trecerea acestor mici gospodari la munca socializată, colectivă, efectuată în comun. Din punct de vedere teoretic acesta este un adevăr incontestabil. De această trecere ne-am ocupat într-o serie întregă de acte legislative, dar noi știm că esențialul nu constă în actele legislative, ci în înfăptuirile practice, și că acestea pot fi asigurate atunci când dispui de o mare industrie extrem de puternică, capabilă să asigure micului producător asemenea avantaje, încât să vadă în mod concret superioritatea acestei mari gospodării.

Așa au pus întotdeauna problema din punct de vedere teoretic marxiștii și toți socialiștii care au reflectat asupra revoluției sociale și a sarcinilor ei. La noi însă prima particularitate este tocmai aceea despre care am vorbit și care este proprie în cel mai înalt grad Rusiei : la noi proletariatul nu numai că se află în minoritate, dar formează o minoritate neînsemnată, în timp ce țărănimea formează o majoritate imensă. Iar condițiile în care am fost nevoiți să apărăm revoluția au făcut ca rezolvarea sarcinilor noastre să fie nemaipomenit de grea. Noi n-am putut să arătăm în mod practic toate avantajele mării industriei, deoarece această mare industrie este distrusă și este ea însăși nevoită să ducă o existență de-a dreptul mizeră, iar refacerea ei nu este posibilă fără a impune sacrificii aceluiași mici agricultori. Este necesar să ridicăm industria, dar pentru aceasta e nevoie de combustibil ; iar dacă e nevoie de combustibil, trebuie să contăm pe lemne de foc, și a conta pe lemne de foc înseamnă a conta pe țăran și pe calul lui. În condițiile crizei, ale lipsei de nutreț și ale unei mortalități ridicate a vitelor, țăranul trebuie să acorde credit Puterii sovietice — pentru marea industrie, de la care deocamdată nu capătă nimic. Aceasta este o situație economică care creează greutăți uriașe și care ne obligă să reflectăm mai profund asupra condițiilor de trecere de la starea de război la cea de pace. Noi nu putem să gospodărim altfel în timp de război decât spunându-i țăranului : „Este necesar să dai pe credit statului muncitoresc-țărănesc, pentru ca el să poată ieși din această situație grea“. Îndreptându-ne toată atenția spre

refacerea economiei, trebuie să știm că avem în fața noastră pe micul agricultor, pe micul proprietar, pe micul producător, care pînă la victoria deplină a mării industrii, pînă la refacerea ei, produce pentru schimb. Dar această refacere nu este cu puțință pe vechea ei bază : pentru așa ceva e nevoie de mulți ani, de cel puțin un deceniu, iar în situația noastră, de completă ruină economică, este, probabil, nevoie de și mai mult timp. Pînă atunci, ani de-a rîndul va trebui să avem de-a face cu acest mic producător ca atare, iar lozinka comerțului liber va fi inevitabilă. Pericolul acestei lozinci nu constă în faptul că ea servește drept paravan pentru tendințele albgardiste și menșevice, ci în faptul că ea, cu toată ura pe care aceeași masă țărănească o poartă albgardiștilor, poate să capete răspîndire. Ea va căpăta răspîndire tocmai pentru că corespunde condițiilor economice de existență ale micului producător. Pornind de la asemenea considerente, Comitetul Central a adoptat hotărîrea de a deschide o discuție în legătură cu înlocuirea predării obligatorii a surplusurilor printr-un impozit, și a deschis această discuție, iar astăzi a pus direct problema în fața congresului, lucru pe care dumneavoastră l-ați și aprobat prin hotărîrea pe care ați adoptat-o astăzi¹⁴. Problema impozitului și a predării obligatorii a surplusurilor de produse agricole a fost pusă de mult în legislația noastră, încă de la sfîrșitul anului 1918. Legea cu privire la impozit datează de la 30 octombrie 1918. Această lege, care introduce impozitul în natură pentru agricultori, a fost adoptată, dar n-a căpătat viață. După publicarea ei, au fost date cîteva instrucțiuni în lunile care au urmat, dar ea n-a fost aplicată. Pe de altă parte, luarea surplusurilor de la gospodăriile țărănești a însemnat o măsură care ne-a fost impusă cu absolută necesitate de condițiile războiului, dar care nu corespunde unor condiții de existență cît de cît pașnice ale gospodăriei țărănești. Țăranul trebuie să aibă certitudinea că are de predat cutare cantitate, iar cutare cantitate poate s-o folosească pentru schimbul pe piața locală.

Întreaga noastră economie, atît în ansamblu, cît și în diferitele ei părți, a fost complet subordonată condițiilor din timp de război. Ținînd seama de aceste condiții, a

trebuie să ne punem drept sarcină colectarea unei anumite cantități de produse alimentare, fără a ține cîtuși de puțin seama de locul pe care ea îl va ocupa în circuitul economic general. Acum, cînd de la problemele războiului trecem la acelea ale păcii, începem să privim cu totul altfel impozitul în natură : îl privim nu numai din punctul de vedere al asigurării statului, ci și din acela al asigurării micilor gospodării agricole. Trebuie să înțelegem formele economice de revoltă ale stihiei micii producții agricole împotriva proletariatului, care au ieșit la iveală și care, în condițiile actualei crize, capătă forme mai ascuțite. Trebuie să ne străduim să facem cît mai mult cu putință în această privință. Acesta este lucrul cel mai important pentru noi. Să-i dăm țăranului posibilitatea unei anumite libertăți în ce privește schimbul pe piața locală, să înlocuim predarea obligatorie a surplusurilor printr-un impozit în natură, pentru ca micul gospodar să-și poată calcula mai bine producția și, în raport cu impozitul, să stabilească proporțiile producției pe care vrea s-o obțină. Noi știm, desigur, că într-o situație ca aceea în care ne aflăm noi azi acesta e un lucru foarte greu de realizat. Suprafețele cultivate, recolta la hectar, mijloacele de producție, toate acestea s-au împușinat, surplusurile au devenit, fără îndoială, mai mici și în foarte multe cazuri ele sînt inexistente. Aceste condiții sînt o realitate de care trebuie să ținem seama. Țăranul trebuie să rabde o leacă de foame, pentru ca în felul acesta să salveze de foamete completă fabricile și orașele. Pe scara întregului stat acest lucru este lesne de înțeles, dar noi nu sperăm să-l înțeleagă țăranul proprietar, care duce o existență izolată și care a sărăcit de tot. Noi știm că aici n-o să ne putem lipsi de constrîngere, la care țăranimea ruinată reacționează deosebit de puternic. Totodată nu trebuie să ne închipuim că această măsură are să ne izbăvească de criză. Dar în același timp noi ne propunem să facem maximum de concesii, spre a crea micului producător cele mai bune condiții pentru a-și valorifica forțele. Pînă acum ne-am adaptat sarcinilor războiului. Acum trebuie să ne adaptăm condițiilor din timp de pace. Aceasta este sarcina care s-a pus în fața Comitetului Central, ea constă în trecerea la impozitul în natură, în con-

dițiile existenței puterii proletare, și este strâns legată de concesiuni. Sarcina aceasta o veți discuta în mod special, și ea cere o atenție deosebită. Puterea proletară poate să-și asigure, cu ajutorul concesiunilor, o înțelegere cu statele capitaliste din țările înaintate, și de această înțelegere depinde întărirea industriei noastre, fără de care nu putem înainta pe calea ce duce spre orînduirea comunistă ; pe de altă parte, în această perioadă de trecere, într-o țară în care precumpănește țărănimea, trebuie să știm să trecem la măsuri de asigurare economică a țărănimii, la un maximum de măsuri menite să ușureze situația ei economică. Atîta timp cît nu vom fi transformat țărănimea, atîta timp cît ea nu va fi transformată de marile mașini, trebuie să-i asigurăm posibilitatea de a gospodări liber. Situația în care trăim noi astăzi are un caracter imprecis, revoluția noastră se află într-o încercuire de țări capitaliste. Atîta timp cît ne găsim într-o asemenea situație imprecisă, sîntem nevoiți să căutăm forme de relații extrem de complexe. Aflîndu-ne sub apăsarea războiului, noi n-am putut să ne concentrăm atenția asupra unei chestiuni ca aceasta : cum să organizăm relațiile economice dintre puterea de stat proletară, care deține în mîinile sale marea producție, extrem de ruinată, și micii agricultori, și cum să găsim forme de conviețuire cu acești mici agricultori, care, atîta timp cît rămîn mici agricultori, nu pot trăi fără să se asigure micii gospodării un anumit sistem de schimb. Eu socot că pentru Puterea sovietică aceasta este, în momentul de față, cea mai importantă problemă economică și politică. Consider că această problemă face bilanțul politic al muncii noastre în momentul de față, cînd am ajuns la capătul perioadei de război și am început, în anul de care ne ocupăm, să înfăptuim trecerea la starea de pace.

Această trecere este legată de greutatea atît de mari și a făcut ca stihia mic-burgheză să se contureze atît de clar, încî trebuie s-o privim cu toată luciditatea. Noi privim această serie de fenomene din punctul de vedere al luptei de clasă și nu ne-am înșelat niciodată cînd am considerat că relațiile dintre proletariat și mica burghezie constituie o problemă grea, care impune, în vederea victoriei puterii proletare, adoptarea unor măsuri complexe sau, mai bine

zis, a unui întreg sistem de măsuri complexe cu caracter tranzitoriu. Faptul că la sfârșitul anului 1918 noi am emis un decret cu privire la impozitul în natură arată limpede că această problemă s-a pus în fața conștiinței comuniștilor, dar noi n-am putut să aplicăm prevederile acestui decret din cauza condițiilor de război. În condițiile războiului civil, am fost nevoiți să trecem la măsuri din timp de război. Dar ar fi să facem o mare greșală dacă am trage de aici concluzia că sînt posibile numai măsuri și relații de acest fel. Așa ceva ar duce, cu siguranță, la prăbușirea Puterii sovietice și a dictaturii proletariatului. Cînd trecerea la starea de pace se înfăptuiește în condițiile unei crize economice, trebuie avut în vedere că e mai ușor să înfăptuiești construcția statului proletar într-o țară cu mare producție decît într-una în care predomină mica producție. Această sarcină trebuie abordată sub o serie întregă de aspecte, și noi nu închidem de loc ochii în fața acestor greutăți și nu uităm că una e proletariatul și alta e mica producție. Noi nu uităm că există diferite clase, că contra-revoluția anarhică mic-burgheză este o treaptă politică spre albguardism. Trebuie să privim în față, cu minte lucidă, toate aceste lucruri, conștienți fiind că aici este nevoie, pe de o parte, de maximum de coeziune, fermitate și disciplină în rîndurile partidului proletar, iar pe de altă parte de o serie întregă de măsuri economice, pe care, deocamdată, nu le-am putut înfăptui din cauza condițiilor de război. Trebuie să recunoaștem că e necesar să acordăm concesiuni, să cumpărăm mașini și unelte în vederea satisfacerii nevoilor agriculturii, pentru ca, schimbîndu-le pe cereale, să restabilim asemenea relații între proletariat și țărănime, care să asigure existența acestora în condițiile din timp de pace. Sper că asupra acestui lucru o să mai revenim și repet că, după părerea mea, aici avem de-a face cu o problemă importantă și că anul care s-a scurs, și care trebuie caracterizat ca o trecere de la starea de război la cea de pace, ne pune în fața unor sarcini extrem de grele.

În încheiere aș vrea să spun doar două cuvinte în problema luptei împotriva birocratismului, care ne-a răpit atît de mult timp. Problema aceasta a fost ridicată într-o ședință a Comitetului Central încă în vara anului trecut ; în

august ea a fost expusă într-o scrisoare a Comitetului Central adresată tuturor organizațiilor, în septembrie a fost dezbătută la conferința partidului; în sfârșit, în decembrie a fost pusă într-o formă mai amplă la congresul Sovietelor¹⁵. Fără îndoială, există o plagă a birocratismului; existența acestei plăgi a fost recunoscută, și împotriva ei trebuie dusă o luptă efectivă. Desigur că, în discuția la care am asistat, în unele platforme această problemă a fost pusă într-un mod cel puțin ușuratic și de multe ori a fost privită dintr-un punct de vedere mic-burghez. Fără îndoială că în ultima vreme s-au constatat unele frământări și nemulțumiri în rândurile muncitorilor fără partid. Când la Moscova s-au ținut adunări ale celor fără partid, era clar că ele fac din democrație și libertate o lozincă menită să ducă la răsturnarea Puterii sovietice. Mulți reprezentanți ai „opозиției muncitorești“, sau cel puțin unii dintre ei, au luptat împotriva acestui rău, împotriva acestui contrarevoluționarism mic-burghez, spunând: „Ne vom uni pentru a combate acest rău“. Și, într-adevăr, au știut să dea dovadă de maximum de unitate. Nu știu dacă toți aderenții grupului „opозиția muncitorească“ sau ai celorlalte grupuri, care se situează pe o platformă semisindicalistă, au aceeași atitudine. Trebuie ca la acest congres să ne lămurim mai bine asupra acestei chestiuni, trebuie să înțelegem că lupta împotriva birocratismului este absolut necesară și că ea e tot atât de complexă ca și aceea pe care o ducem împotriva stihiei mic-burgeze. Birocratismul, în orînduirea noastră de stat, a devenit o anomalie atât de pronunțată, încît se ocupă de el și programul partidului nostru, și asta pentru că birocratismul este legat de stihia mic-burgheză și de haosul care o caracterizează. Asemenea maladii pot fi învinse numai prin unirea oamenilor muncii, astfel ca ei să știe nu numai să-și exprime aprobarea pentru decretul Inspecției muncitorești-țărănești¹⁶ — parcă puține decrete sînt întîmpinate în mod aprobativ la noi? —, dar totodată să știe să-și exercite dreptul lor prin intermediul Inspecției muncitorești-țărănești, ceea ce în prezent nu prea vedem să se întîmple, nu numai la sate, dar nici la orașe și nici măcar în capitale! Adeseori, oamenii nu știu să-și exercite dreptul lor nici măcar acolo unde se vociferează cel mai mult împotriva

birocratismului. Asupra acestei situații trebuie să ne îndreptăm tot mai mult atenția.

Aici observăm adeseori că unii, luptând împotriva acestui rău, vor, poate chiar sincer, să ajute partidului proletar, dictaturii proletare, mișcării proletare, dar în realitate ei ajută stihiei anarhice mic-burgheze, care nu o dată în cursul revoluției s-a dovedit a fi dușmanul cel mai periculos al dictaturii proletare. Iar acum — și aceasta este concluzia și învățămîntul principal al anului curent — ea s-a dovedit încă o dată a fi dușmanul cel mai periculos, care într-o țară ca a noastră poate să-și găsească adepții cei mai numeroși și să se bucure de sprijinul cel mai puternic, să schimbe starea de spirit a maselor largi și să se extindă chiar și la o parte din muncitorii fără partid. În acest caz, situația statului proletar devine foarte grea. Dacă nu vom înțelege acest lucru, dacă nu vom trage acest învățămînt și nu vom face din acest congres un punct de cotitură atît în politica economică, cît și în sensul realizării unui maximum de coeziune a proletariatului, atunci va fi cazul să se spună despre noi aceste cuvinte triste: n-au uitat nimic din lucrurile, uneori deșarte și mărunte, care trebuie uitate și n-au învățat nimic din lucrurile serioase pe care ar fi trebuit să le învețe în acest an de revoluție. Sper că așa ceva n-are să se întîmple! (Aplauze furtivoase.)

„Pravda” nr. 53 și „Izvestiia C.E.C.
din Rusia” nr. 53 din 10 martie 1921

3

CUVÎNT DE ÎNCHEIERE
LA RAPORTUL C.C. AL P.C. (b) DIN RUSIA
9 MARTIE

(Aplauze prelungite.) Tovarăși, era firesc să ne așteptăm ca atât critica și observațiile, cât și completările și amendamentele etc. la raportul asupra activității politice a Comitetului Central să vizeze mai ales munca politică, greșelile politice și să ni se dea unele indicații politice.

Din păcate însă, cînd analizezi cu atenție dezbaterile care s-au desfășurat aici, cînd citești încă o dată principalele puncte care au fost formulate în cursul acestor dezbateri, cu greu te poți reține să nu-ți pui întrebarea : nu cumva congresul și-a încheiat atît de repede aceste dezbateri tocmai pentru că s-au spus lucruri cu totul lipsite de conținut și pentru că au vorbit aproape numai reprezentanții „opozității muncitorești“ ? Într-adevăr, ce am auzit noi despre activitatea politică a Comitetului Central și despre sarcinile politice actuale ? Majoritatea vorbitorilor s-au prezentat drept membri ai „opozității muncitorești“, — denumire, nu glumă !... Căci nu-i glumă să alcătuiești o opoziție într-un moment ca acesta și într-un astfel de partid !

Tovarășa Kollontai, de pildă, a spus răspicat : „În raportul prezentat de Lenin au fost ocolite evenimentele de la Kronstadt“. Cînd am auzit una ca asta, n-am putut decît să ridic din umeri. Toți cei prezenți la acest congres știu prea bine — desigur, în dările de seamă publicate în ziare nu se poate vorbi atît de deschis ca aici — că eu tocmai în raportul pe care l-am prezentat aici m-am referit în întregime, de la început și pînă la sfîrșit, la învățămintele eveni-

mentelor de la Kronstadt *, și poate că așa merita să mi se reproșeze mai degrabă că în acest raport am vorbit mai mult despre învățămintele ce se desprind pentru viitor din aceste evenimente și mai puțin despre greșelile din trecut, despre faptele politice și punctele nodale ale activității noastre, care, după părerea mea, determină sarcinile noastre politice și ne ajută să evităm greșeli ca acelea pe care le-am făcut.

Ce am auzit noi aici despre învățămintele evenimentelor de la Kronstadt ?

Dacă se găsesc unii care iau cuvîntul în numele unei opoziții, pe care ei o denumesc opoziție „muncitorească“, și afirmă că Comitetul Central n-a condus în mod just politica partidului, atunci e cazul ca unor asemenea oameni să li se răspundă : ar trebui să ne spuneți care sînt aceste greșeli în problemele fundamentale și să ne arătați cum să le îndreptăm. Din păcate, n-am auzit absolut nimic, nici un cuvînt, nici o silabă despre momentul actual și despre învățămintele lui. Aici, ei nici măcar nu s-au apropiat de concluzia pe care am tras-o eu. Se prea poate ca ea să fie greșită, dar tocmai de aceea prezentăm un raport la congres, pentru ca aceste greșeli să fie îndreptate. Să strîngem rîndurile partidului, să nu admitem existența nici unei opoziții în partidul nostru — iată concluzia politică ce se impune în momentul de față ; iar concluzia economică este aceasta : să nu ne mulțumim cu ceea ce s-a realizat în politica de înțelegere dintre clasa muncitoare și țărănime, să căutăm căi noi, să aplicăm, să încercăm ceea ce e nou. Eu am arătat în mod concret ce trebuie făcut. S-ar putea ca propunerile mele să fie greșite, dar nimeni n-a spus nici un cuvînt în această privință. Unul dintre vorbitori, mi se pare că Reazanov, mi-a adus doar învinuirea că în cuvîntarea mea impozitul a apărut așa deodată, fără să fi fost pregătit printr-o discuție. O asemenea învinuire e neînțeleasă. Nu pot decît să mă mir că niște tovarăși cu funcții de răspundere pot să facă asemenea declarații la un congres al partidului. Discuția cu privire la impozit a fost deschisă acum cîteva săptămîni în „Pravda“. Dacă unii tova-

* Vezi volumul de față, p. 23-25. — *Nota red.*

răși, cărora le place să se joace de-a opoziția și să ne arunce învinuirea că nu dăm posibilitatea unei largi discuții, n-au binevoit să ia parte la această discuție, e vina lor. De redacția ziarului „Pravda” sîntem legați nu numai prin faptul că tov. Buharin este membru al Comitetului Central, dar și prin faptul că cele mai importante teme și cele mai importante linii politice sînt totdeauna discutate de Comitetul Central. Altfel nu este posibilă o activitate politică. Problema impozitului a fost pusă în discuție de către Comitetul Central. În „Pravda” au apărut articole pe această temă. Nimeni nu le-a dat un răspuns. În felul acesta, cei ce n-au răspuns au arătat că nu vor să aprofundeze această problemă. Iar atunci cînd, după apariția acestor articole, la o adunare a Sovietului din Moscova a luat cuvîntul unul dintre cei prezenți — nu-mi amintesc dacă a fost unul fără partid sau un menșevic — și a început să vorbească despre impozit, eu i-am spus : nu știți ce scrie în „Pravda” *. Era mult mai firesc să aduc o asemenea imputare unui om fără partid decît unui membru de partid. Discuția din „Pravda” n-a fost organizată în mod întîmplător, și va trebui ca și la acest congres să ne ocupăm de această problemă. În critica lor, vorbitorii s-au dovedit a fi în totală necunoștință de cauză. Problema a fost pusă în discuție și ar trebui să participați la dezbaterea ei, altfel toată această critică apare ca lipsită de obiect. La fel stau lucrurile și cu problema politică. Așa cum am mai spus, toată preocuparea mea a fost să tragem o concluzie justă din ultimele evenimente.

Trecem printr-o perioadă cînd în fața noastră se ridică o primejdie serioasă : contrarevoluția mic-burgheză, cum am mai spus, este mai periculoasă decît Denikin **. Acest adevăr, tovarășii nu l-au contestat. Și contrarevoluția aceasta este cu atît mai originală, cu cît are un caracter mic-burghez, anarhic. Eu afirm că există o legătură între ideile și lozincile acestei contrarevoluții mic-burgeze, anarhice, și lozincile „opoziției muncitorești”. Tocmai la această chestiune n-a dat răspuns nici unul dintre vorbitori, cu toate că au luat cuvîntul mai ales reprezentanți ai „opozi-

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 42, București, Editura politică, 1966, ed. a doua, p. 380. — *Nota red.*

** Vezi volumul de față, p. 17. — *Nota red.*

ției muncitorești“. Dar acest lucru este confirmat, cum nu se poate mai concret, de broșura „opozității muncitorești“, publicată în preajma congresului de tovarășa Kollontai. Și va trebui, cred, să mă ocup îndeosebi de această broșură, pentru a vă explica de ce contrarevoluția, despre care am vorbit, îmbracă o formă anarhică, mic-burgheză, de ce capătă proporții atât de mari și este atât de primejdioasă și de ce nu înțeleg de loc această primejdie reprezentanții „opozității muncitorești“ care iau cuvîntul aici.

Dar, ca să nu uit, înainte de a răspunde reprezentanților „opozității muncitorești“ care au luat aici cuvîntul, aș vrea să spun cîteva cuvinte în legătură cu o altă temă, și anume despre Osinski. Acest tovarăș, care a scris destul de mult și care a prezentat o platformă proprie, a luat cuvîntul ca să critice raportul Comitetului Central. Ar fi fost de așteptat ca dînsul să facă la acest congres o critică a măsurilor principale, căci ea ar fi fost deosebit de importantă pentru noi. În loc să facă o astfel de critică, el a afirmat că l-am „dat afară“ pe Saprionov și că de aici reiese clar că cele spuse cu privire la necesitatea coeziunii nu se potrivesc cu faptele, și a subliniat că în prezidiu au fost aleși și doi reprezentanți ai „opozității muncitorești“. Mă mir cum poate un publicist și activist de partid atât de marcant, care ocupă un post de răspundere, să vină cu asemenea mărunțișuri, care prezintă o importanță cu totul secundară ! O trăsătură specifică a tovarășului Osinski este că dînsul vede în toate politicianism. El vede politicianism și în faptul că „opozității muncitorești“ i-au fost acordate două locuri în prezidiu.

Am semnalat la o adunare de partid din Moscova * — și, din păcate, sînt nevoit să repet acest lucru și la congresul partidului — începutul apariției „opozității muncitorești“, care în octombrie și noiembrie s-a manifestat prin aceea că a dus la sistemul celor două încăperi, la formarea unei fracțiuni.

Noi, și în special eu, am spus în repetate rînduri — și în această privință n-au existat divergențe în Comitetul Central — că sarcina noastră este să separăm în „opozitia muncitorească“ ceea ce este sănătos de ceea ce este nesănă-

* Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 42, București, Editura politică, 1966, ed. a doua, p. 33—34. — Nota red.

tos tocmai pentru că ea a căpătat o oarecare răspîndire, iar la Moscova a adus prejudicii muncii noastre. În noiembrie, cînd a avut loc conferința cu două încăperi¹⁷, cînd aici stăteau unii, iar într-o altă încăpere de la același etaj alții, cînd am avut și eu de suferit, fiind nevoit să umblu în calitate de curier de la o încăpere la alta, în munca noastră s-a produs o perturbare, care a însemnat începutul fracționismului și al sciziunii.

Încă în septembrie, în timpul conferinței de partid¹⁸, noi am socotit că sarcina noastră este să separăm ceea ce este sănătos de ceea ce este nesănătos, fiindcă nu se poate considera că acesta este un grup sănătos. Cînd ni se spune că nu se aplică în suficientă măsură democratismul, noi spunem: da, aveți perfectă dreptate. El nu este aplicat la noi în suficientă măsură. Avem nevoie de ajutor, în această privință, și de indicații asupra felului cum să-l aplicăm. Avem nevoie de o aplicare efectivă, iar nu de vorbe. Noi primim și pe cei ce-și zic „opoziție muncitorească”, ba chiar și pe cei cu o denumire și mai reprobabilă, deși cred că pentru membrii partidului comunist nu există o denumire mai reprobabilă și mai indecentă. Dar chiar dacă ei și-ar imagina una mult mai reprobabilă, noi ne vom spune: din moment ce e vorba de o boală de care sînt atinși o parte din muncitori, trebuie să-i dăm toată atenția. Și ceea ce tov. Osinski prezenta, nu știu de ce, ca o vină a noastră trebuie considerat drept un merit.

Trec acum la „opoziția muncitorească”. Ați recunoscut că ați rămas în opoziție. Ați venit la congresul partidului cu broșura tovarășei Kollontai, o broșură pe a cărei copertă stă scris: „opoziția muncitorească”. Ați dat ultima corectură la tipografie într-un moment cînd știți de evenimentele de la Kronstadt și de contrarevoluția mic-burgheză care începuse. Și în acest moment veniți cu denumirea de „opoziție muncitorească”! Dumneavoastră nu înțelegeți ce răspundere vă asumați și nu vă dați seama că spargeți unitatea! Și în ce scop? O să vă luăm aici un interogatoriu, o să vă supunem unui examen.

Tov. Osinski a folosit această expresie în scopuri polemice, găsindu-ne nu știu ce vină sau nu știu ce greșeală; ca și Reazanov, dînsul vedea în politica noastră față de

„opозиția muncitorească“ o manifestare de politicianism. Aici nu e vorba de politicianism, ci de politica pe care o duce și o va duce Comitetul Central. Atunci cînd există grupuri nesănătoase, curente nesănătoase, trebuie să le dăm o atenție întreită.

Dacă există ceva cît de cît sănătos în această opoziție, trebuie să depunem toate eforturile pentru a separa ceea ce este sănătos de ceea ce este nesănătos. Noi nu putem să luptăm cu deplin succes împotriva birocrațismului, să aplicăm un democratism consecvent, pentru că sîntem slabi, nu avem forțe; cei ce ne pot ajuta în această direcție trebuie atrași, iar cei ce, în chip de ajutor, ne servesc astfel de broșuri trebuie demascați și izolați!

Și acum, în fața congresului partidului, o asemenea separare devine o treabă mai ușoară. Aici sînt aleși în prezidiu cei ce reprezintă un grup bolnav, și acum acești „sărăcuți“, acești „obiiduiți“ și „surghiuniți“ nu vor mai îndrăzni să se jeluie, să se plîngă... Pofțiți, vă rog, la tribună și binevoți a răspunde! Ați vorbit mai mult ca oricare... Să vedem acum ce ne oferiți într-un moment ca acesta, cînd ne amenință o primejdie care, cum voi înșivă recunoașteți, este mai serioasă decît aceea pe care o reprezenta Denikin! Ce ne oferiți? Ce fel de critică faceți? Acest examen trebuie să aibă loc acum, și eu cred că el va avea un caracter definitiv. Ajunge, nu-i este nimănui permis să se joace așa cu partidul! Cine vine la congres cu o asemenea broșură se joacă cu partidul. Nu este permis să recurgi la un asemenea joc într-un moment cînd sute de mii de elemente descompuse din rîndurile foștilor ostași distrug, nimicesc economia; nu este permis să ai o asemenea atitudine față de partid, să procedezi în felul acesta. Trebuie să înțelegem acest lucru, să punem capăt unei asemenea comportări!

După aceste observații preliminare cu privire la alegerea prezidiului și la caracterul „opозиției muncitorești“, aș vrea să vă atrag atenția asupra broșurii tovarășei Kollontai. Această broșură merită într-adevăr să-i acordați atenție, căci ea face bilanțul activității depuse, în decurs de cîteva luni, de această opoziție sau al descompunerii pe care a provocat-o. Aici un tovarăș din Samara, mi se pare, a spus că eu am aplicat „în mod administrativ opoziției muncito-

rești“ eticheta de sindicalism. E de la sine înțeles că nu are rost să se vorbească aici de metode administrative și că trebuie să vedem, în acest caz, care problemă necesită o rezolvare administrativă. Tov. Milonov a vrut să ne epateze cu o expresie și mai grozavă, dar a ieșit un nonsens, și anume că eu aș aplica „în mod administrativ“ o etichetă. Am spus în repetate rînduri că la diverse adunări tov. Șleapnikov și alții mi-au adus învinuirea că „terorizez“ oamenii prin cuvîntul „sindicalism“. Și în cursul unei discuții, mi se pare chiar la congresul minerilor, cînd tov. Șleapnikov a reluat această afirmație, i-am răspuns : „Cum vă închipuiți că o să înșelați pe niște oameni în toată firea?“*. Eu și tov. Șleapnikov ne cunoaștem de mulți ani, încă de pe vremea cînd activam în ilegalitate și în emigrație ; cum poate el, atunci, să afirme că eu, caracterizînd anumite devieri, aș fi terorizat pe cineva ? Și ce au a face aici metodele administrative, cînd eu afirm că tezele „opозиției muncitorești“ sînt greșite, că ele înseamnă sindicalism ? ! Și de ce scrie tovarășa Kollontai că eu jonglez în mod ușuratic cu cuvîntul „sindicalism“ ? Pentru a face o asemenea afirmație, trebuie să fii cît de cît în stare s-o dovedești. Sînt dispus să iau de bună părerea că ceea ce demonstrez eu este greșit și că afirmația făcută de tovarășa Kollontai e mai întemeiată, sînt dispus să cred acest lucru. Dar el trebuie dovedit măcar cît de cît, nu prin cuvinte ca : terorizare sau administrare (cu care, din păcate, trebuie să mă ocup îndeaproape prin însăși funcția ce o dețin), ci printr-un răspuns precis, care să infirme acuzația de deviere sindicalistă, pe care am adus-o „opозиției muncitorești“.

Eu i-am adus această acuzație în fața întregului partid, i-am adus-o cu toată seriozitatea, și ea a fost publicată într-o broșură de 250 000 de exemplare, care a fost citită de toată lumea **. Este clar că toți tovarășii s-au pregătit pentru acest congres și toți trebuie să știe că o deviere sindicalistă este tocmai o deviere anarhistă și că „opозиția munci-

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 42, București, Editura politică, 1966, ed. a doua, p. 267—272. — *Nota red.*

** Op. cit., p. 275—318. — *Nota red.*

toarească“, care se ascunde în spatele proletariatului, este tocmai o întruchipare a stihiei mic-burgheze anarhice.

Că această stihie pătrunde în masele largi, este un lucru evident, și congresul partidului a pus în lumină acest lucru. Că această stihie este transpusă în viață, o dovedesc broșurile tovarășei Kollontai și tezele tovarășului Șleapnikov. Și aici nimeni nu poate ieși din încurcătură invocînd, cum face întotdeauna tov. Șleapnikov, caracterul său cu ade-vărat proletar.

Tovarășa Kollontai își începe broșura ei în felul următor : „Opoziția — citim în prima pagină — este alcătuită din partea cea mai înaintată a proletarilor, a comuniștilor organizați după criteriul de clasă“. La congresul minerilor, un delegat din Siberia¹⁹ a atras atenția că și la ei s-au pus aceleași probleme ca la Moscova, și acest lucru îl menționează tovarășa Kollontai în broșura ei :

„Noi habar n-aveam că la Moscova s-au ivit divergențe și că are loc o discuție în legătură cu rolul sindicatelor — a spus un delegat din Siberia la congresul minerilor —, dar pe noi ne frământau aceleași probleme ca și pe dv.“

Și mai departe :

„Opoziția muncitorească este urmată de masele proletare, sau mai precis : opoziția muncitorească reprezintă partea strîns unită din punct de vedere de clasă, conștientă și consecventă din punct de vedere de clasă a proletariatului nostru industrial“.

Acum, slavă domnului, o să știm că tovarășa Kollontai și tovarășul Șleapnikov sînt „strîns uniți din punct de vedere de clasă“ și „conștienți din punct de vedere de clasă“. Dar, tovarășii, cînd cineva vorbește și scrie în felul acesta, trebuie să știe să păstreze cît de cît măsura ! În aceeași broșură, la pagina 25, tovarășa Kollontai scrie următoarele — și acesta constituie unul din punctele cele mai importante ale tezelor „opoziției muncitorești“ :

„Misiunea de a organiza conducerea economiei naționale revine unui congres general al producătorilor din Rusia, grupați în sindicate ale producătorilor. Acestea aleg un organ central, care conduce întreaga economie națională“.

Este tocmai acea teză a „opoziției muncitorești“ la care m-am referit în toate cazurile în cadrul discuției și în presă. Și trebuie să spun că, după ce am citit această teză, nu le-am mai citit și pe celelalte, fiindcă ar fi însemnat să-mi pierd vremea degeaba, căci, după ce citești această teză, îți dai limpede seama că oamenii aceștia au luat-o razna, că aici e vorba de o stihie mic-burgheză, anarhică, și că acum, în lumina evenimentelor de la Kronstadt, această teză are o rezonanță și mai ciudată.

Astă-vară, la Congresul al II-lea al Internaționalei Comuniste, am arătat importanța rezoluției cu privire la rolul partidului comunist*. Aceasta este o rezoluție care unește pe muncitorii comuniști, partidele comuniste din lumea întreagă. Această rezoluție explică totul. Reiese oare de aici că noi facem o delimitare între partid și întreaga clasă muncitoare, care exercită, în mod precis, dictatura? Așa privesc lucrurile unui „stîngiști“ și foarte mulți sindicaliști, și acum această concepție este răspîndită pretutindeni. Această concepție nu este altceva decît un produs al ideologiei mic-burgeze. După cum se știe, tezele „opoziției muncitorești“ sînt în totală contradicție cu hotărîrea Congresului al II-lea al Internaționalei Comuniste cu privire la rolul partidului comunist în înfăptuirea dictaturii proletariatului. Or, tocmai asta-i sindicalism, pentru că — gîndiți-vă și dv. — e clar că proletariatul nostru, în cea mai mare parte, este declasat, că crizele fără precedent și închiderea fabricilor au avut drept consecință că oamenii fugeau din cauza foametei, muncitorii părăseau pur și simplu fabricile, erau nevoiți să-și caute un rost la țară și încetau să mai fie muncitori. Nu știm noi și nu vedem că crizele astea fără precedent, războiul civil, întreruperea relațiilor juste dintre oraș și sat, încetarea aprovizionării cu grîne au dat naștere schimbului de produse mărunte fabricate în uzine mari — de pildă brichete — pe pîine, în timp ce muncitorii flămînzesc, iar grîne nu se aduc? N-am văzut noi acest lucru în Ucraina sau în Rusia? Tocmai o asemenea situație duce, pe plan economic, la declasarea proletariatului, trezește și aici

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 41, București, Editura politică, 1966, ed. a doua, p. 236—240. — *Nota red.*

și face să se manifeste în mod inevitabil tendințe mic-burheze, anarhice.

După ce am trecut prin toate aceste calamități, după ce am văzut cum arată ele în practică, știm cât de greu este să lupți împotriva lor. După doi ani și jumătate de existență a Puterii sovietice, noi ne-am prezentat în fața întregii lumi și am spus, în Internaționala Comunistă, că dictatura proletariatului nu poate fi înfăptuită decît prin partidul comunist. Și am fost ocărâți atunci cu furie de către anarhiști și de sindicaliști, care spuneau : „iată cum gîndesc ei : pentru înfăptuirea dictaturii proletare este nevoie de partidul comunist“²⁰. Dar noi am spus acest lucru în fața întregii Internaționale Comuniste. Și după aceea vin la noi niște oameni „conștienți din punct de vedere de clasă și strîns uniți din punct de vedere de clasă“ care spun că „misiunea de a organiza conducerea economiei naționale revine unui congres general al producătorilor din Rusia“ (broșura tovarășei Kollontai). „Un congres general al producătorilor din Rusia“ — ce-o mai fi și asta ? O să ne mai pierdem noi vremea cu asemenea opoziții în partid ? Mie mi se pare că asupra acestui lucru s-a discutat destul ! Toate aceste considerații despre libertatea cuvîntului și libertatea criticii, care abundă în sus-zisa broșură și care străbat toate cuvîntările „oposiției muncitorești“, constituie nouă zecimi din sensul observației, care nu prea au sens, fiindcă toate acestea sînt cuvinte de același soi. Și totuși e necesar, tovarăși, să se discute nu numai despre cuvinte, ci și despre conținutul lor. Noi nu putem fi păcăliți cu astfel de cuvinte ca „libertatea criticii“. Cînd s-a spus că în partidul nostru există unele simptome de boală, noi am răspuns că această observație merită o atenție întreită, fiindcă e indiscutabil că această boală există. Ajutați-ne să-l vindecăm de această boală. Spuneți-ne deci cum îl puteți vindeca. Am pierdut destul de mult timp cu discuția, și trebuie să spun că acum e mult mai bine „să discuți cu armele“ decît cu tezele pe care ni le servește opoziția. Nu avem acum nevoie de opoziție, tovarăși, nu e momentul pentru așa ceva ! Ori aici, ori acolo cu arma în mînă, iar nu făcînd opoziție. Nu vă supărați, dar aceasta este o concluzie care decurge din situația obiectivă. N-avem acum nevoie de opoziție, tova-

răși ! Și cred că congresul partidului va trebui să tragă această concluzie, va trebuie să tragă concluzia că opoziției i-a venit sfârșitul, s-a zis cu ea, ajunge cu atâtea opoziții ! (A p l a u z e.)

Dreptul de a critica liber, grupul acesta l-a avut de multă vreme. Și acum, la congresul partidului, noi întrebăm : care sînt rezultatele, care este conținutul criticii pe care o faceți, ce a avut de învățat partidul din această critică ? Pe aceia dintre dumneavoastră care sînt mai aproape de mase, care sînt într-adevăr strîns uniți din punct de vedere de clasă și maturi din punct de vedere de clasă, sîntem gata să-i atragem în muncă. Dacă tov. Osinski are să vadă în asta politicianism, are să rămînă singur, iar ceilalți o să vadă în asta un ajutor eficace dat unor membri de partid. Trebuie să dăm un ajutor efectiv acelora care într-adevăr trăiesc în rîndurile masei muncitorești, o cunosc mai în-deaproape, au experiență și pot să dea Comitetului Central indicații. Ei n-au decît să-și zică cum le place — asta n-are importanță —, numai să ne ajute în munca noastră, să nu se joace de-a opoziția și să nu apere cu orice preț grupurile și fracțiunile, ci să ne ajute. Iar dacă vor continua să se joace de-a opoziția, atunci partidul va trebui să-i excludă din rîndurile lui.

Și atunci cînd, în aceeași pagină a broșurii sale, tovarășa Kollontai scrie cu litere grase : „Neîncrederea în clasa muncitoare (bineînțeles, nu în domeniul politic, ci în acela al capacităților ei economice creatoare) constituie esența tezelor semnate de vîrfurile noastre conducătoare“, asta vrea să spună că ei sînt, vedeți dv., o adevărată opoziție „muncitorească“. La pagina 36 a aceleiași broșuri, această idee este și mai clar formulată :

„Opoziția muncitorească nu trebuie și nu poate să facă concesii. Asta nu înseamnă că ea îndeamnă la sciziune...“ „Nu, sarcina ei este alta. Chiar dacă va fi înfrîntă la congres, ea trebuie să rămînă înăuntrul partidului și să-și apere cu fermitate, pas cu pas, punctul său de vedere pentru a salva partidul și a îndrepta linia lui“.

„Chiar dacă va fi înfrîntă la congres“ — observați, vă rog, ce precauție ! (R î s e t e.) Iertați-mă, dar eu personal îmi permit să declar cu certitudine că congresul partidului

nu va îngădui așa ceva ! (A p l a u z e.) Oricine are dreptul să îndrepte linia partidului. Iar dumneavoastră vi s-au dat toate posibilitățile să faceți acest lucru.

La congresul partidului s-a pus condiția să nu existe nici umbră de suspiciune sau de învinuire că am vrea să exclu-dem pe cineva. Noi considerăm că orice ajutor în direcția aplicării democratismului e binevenit. Dar el nu poate fi aplicat numai prin vorbe atunci când poporul e istovit. Oricine vrea să sprijine opera noastră va fi binevenit, dar atunci când unii afirmă că „nu vor face concesii“ și că vor salva partidul rămânând în partid, trebuie să le spunem : rămîne de văzut dacă vi se va îngădui să rămîneți în partid ! (A p l a u z e.)

N-avem dreptul să lăsăm să subziste nici un echivoc în această privință. Munca de sprijinire a luptei împotriva birocratismului, munca de sprijinire a apărării democratismului, ajutorul în vederea unei legături mai strînse cu masele într-adevăr muncitorești, toate acestea sînt incontestabil necesare. În această privință, noi putem și trebuie să facem „concesii“. Și oricît ne-ar spune ei că n-o să facă concesii, noi o să repetăm : ba noi o să facem. Acestea nu sînt de loc concesii, ci un ajutor dat partidului muncitoresc. Prin aceasta vom atrage de partea partidului tot ce este sănătos și proletar în „opозиția muncitorească“ ; vor rămîne numai autorii „conștienți din punct de vedere de clasă“ ai frazelor sindicaliste. (A p l a u z e.) La Moscova s-a pornit pe această cale. Conferința gubernială de la Moscova, care a avut loc în noiembrie, s-a terminat cu ședințe în două încăperi : într-o sală erau unii, în cealaltă alții. Înseamnă că ne aflam în ajunul unei sciziuni. Ultima conferință de la Moscova a declarat : „Vom lua din «opозиția muncitorească» pe cine vrem noi, iar nu pe cine vor ei“, pentru că avem nevoie de ajutorul unor oameni care sînt legați de masele muncitorești și care vor putea să ne învețe în mod practic cum să luptăm împotriva birocratismului. Aceasta e o sarcină grea. Cred că congresul partidului trebuie să țină seama de această experiență a celor din Moscova și să dea și el un examen, și nu numai la acest punct, ci la toate punctele de pe ordinea de zi. În consecință, aceluia care spun că „nu fac concesii“ trebuie să li se răspundă : „Parti-

dul însă face concesiile", pentru că este necesar ca activitatea lui să se desfășoare în strânsă unitate. Prin această politică vom separa ceea ce este sănătos de ceea ce este nesănătos în „opoziția muncitorească” și vom ajunge la o întărire a partidului.

Aici, vedeți dv., s-a spus că producția trebuie să fie condusă de „un congres general al producătorilor din Rusia”. Nu găsesc cuvinte pentru a caracteriza această absurditate, dar mă consolez cu gândul că toți activiștii de partid aflați aici sînt în același timp și lucrători ai aparatului sovietic, care de un an, doi, trei desfășoară muncă revoluționară. În fața lor nici nu merită să critici așa ceva. De aceea închid ei dezbaterile cînd aud astfel de cuvîntări, pentru că e plicticos și neros să se vorbească despre un „congres general al producătorilor din Rusia” care să conducă economia națională. O asemenea propunere s-ar putea face, eventual, într-o țară în care a fost cucerită puterea politică, dar încă nu s-a început o muncă practică. La noi însă s-a început. Și este curios că la pagina 33, în aceeași broșură, găsim următoarele :

„Opoziția muncitorească” nu este atît de ignorantă ca să nu țină seama de marele rol al tehnicii și al forțelor pregătite din punct de vedere tehnic...” „Ea nu se gîndește să-și creeze organe ale ei proprii de conducere a economiei naționale, alese de congresul producătorilor, și apoi să desființeze consiliile economice, direcțiile generale, centralele. Nu, ea se gîndește la altceva, și anume să subordoneze conducerii sale aceste centre de conducere, care sînt necesare, prețioase din punct de vedere tehnic, să le încredințeze sarcini teoretice, să le folosească așa cum foloseau, la timpul lor, fabricanții și proprietarii de uzine pe specialiști, pe tehnicieni”.

Așadar, tovarășa Kollontai, tovarășul Șleapnikov și oamenii „strîns uniți din punct de vedere de clasă” care-i urmează ... subordonează conducerii lor necesare consiliile economice, direcțiile generale, centralele — pe diverși Rîkovi, Noghini și alte „nulițăi”, cărora le vor încredința unele sarcini teoretice ! Ei bine, tovarăși, pot fi luate în serios asemenea afirmații ? Dacă ați avut în vedere unele „sarcini teoretice”, de ce nu le-ați încredințat nimănui ? Pentru ce am proclamat libertatea discuțiilor ? N-am proclamat-o pentru un simplu schimb de cuvinte. În timpul

războiului noi spuneam : „Nu de critică ne arde nouă acum, cînd ne pîndește Vranghel ; dacă facem o greșeală, o îndreptăm bătîndu-l pe Vranghel“. Acum, cînd am terminat războiul, au început unii să ne strige : „Acordați libertate de discuții !“. Cînd întrebăm : „Spuneți-ne, ce greșeli am făcut ?“ — ni se răspunde : „Nu e nevoie să fie desființate consiliile economice și direcțiile generale, trebuie să li se încredințeze sarcini teoretice“. De ce tovarășul Kiselev, care la congresul minerilor, ca reprezentant al „opozității muncitorești“ „strîns unite din punct de vedere de clasă“ a rămas într-o infimă minoritate, — de ce pe vremea cînd se afla în fruntea Direcției generale a industriei textile nu ne-a învățat cum să luptăm împotriva birocrăției ? De ce tovarășul Șleapnikov, pe cînd era comisar al poporului, și tovarășa Kollontai, pe cînd era și dînsa comisar al poporului, nu ne-au învățat cum să luptăm împotriva birocratismului ? Știm, doar, că la noi există o pojghiță de birocratism, și noi, cei care avem mai mult de-a face cu acest aparat birocratic, avem de suferit din pricina lui. Semnăm o dispoziție, dar cum este ea tradusă în fapt ? Cum să controlezi acest lucru, cînd aparatul birocratic e pur și simplu enorm ? Dumneavoastră știți cum poate fi redus acest aparat ; vă rugăm împărtășiți-ne și nouă, dragi tovarăși, cunoștințele dumneavoastră ! Dumneavoastră vreți să discutați, dar în afară de declarații generale nu ne oferiți nimic. Dumneavoastră spuneți : „Specialiștii se poartă rău cu muncitorii ; în republica celor ce muncesc, muncitorii duc o viață de ocaș“. Asta-i curată demagogie !

Citiți cu toții, tovarăși, această broșură, vă rog insistent ! Un material mai bun împotriva „opozității muncitorești“ decît această broșură a tovarășei Kollontai, intitulată „Opoziția muncitorească“, nici nu poate să existe. Veți vedea într-adevăr că nu în felul acesta poate fi tratată problema. Că birocratismul e o chestiune nevralgică, o recunoaștem cu toții, despre asta se vorbește pînă și în programul partidului nostru. Este foarte ușor să critici direcțiile generale și consiliile economice, însă, cînd critici în felul acesta, masele de muncitori fără partid înțeleg că aceste instituții trebuie desființate ! Această idee și-o însușesc și socialiștii-revoluționari ! Tovarășii ucraineni mi-au spus că, la o confe-

rință care a avut loc acolo la ei²¹, socialiștii-revoluționari de stînga și-au formulat în aceiași termeni propunerile lor. Și ce sînt rezoluțiile de la Kronstadt ?²² Nu le-ați citit cu toții ? O să vi le arătăm : ele spun absolut același lucru. De aceea am și subliniat eu primejdia Kronstadtului, pentru că ea constă tocmai în faptul că în aparență se cere doar o mică deplasare : „Să plece bolșevicii“, „noi o să corectăm puțin puterea“ — iată ce vor cei de la Kronstadt. Dar urmarea a fost că Savinkov a sosit la Reval, că ziarele pariziene au scris, cu două săptămîni înainte, despre aceste evenimente, că și-a făcut apariția un general alb. Așa s-au petrecut lucrurile. Și în felul acesta s-au desfășurat toate revoluțiile. De aceea spunem noi : din moment ce avem de făcut față unei asemenea situații, trebuie să ne strîngem rîndurile ca să răspundem cu arma la o asemenea încercare, oricît de inofensivă ar părea ea, așa cum am arătat și în prima mea cuvîntare. „Opoziția muncitorească“ nu răspunde la această propunere, ci spune : „Noi nu vom desființa consiliile economice, ci «le vom subordona conducerii noastre»“. „Congresul general al producătorilor din Rusia“ va subordona conducerii sale cele 71 de direcții generale ale Consiliului economic superior ! Vă întreb : ce-i asta, își bat joc de noi ? Și astfel de oameni pot fi luați în serios ? Tocmai aceasta este stihia anarhică, mic-burgheză, care există nu numai în rîndurile masei muncitorești, ci și înăuntrul partidului nostru, și noi nu putem în nici un caz să admitem așa ceva. Ne-am permis un lux : am dat oamenilor posibilitatea să-și expună cît se poate de amănunțit părerile, i-am ascultat de cîteva ori. Cînd, la cel de-al II-lea Congres al muncitorilor mineri, a trebuit să mă angajez într-o polemică cu tovarășii Troțki și Kiselev, au ieșit limpede la iveală două puncte de vedere *. „Opoziția muncitorească“ spunea : „Lenin și Troțki o să se unească“. Troțki a luat cuvîntul și a spus : „Cine nu înțelege că trebuie să ne unim merge împotriva partidului ; ne vom uni, firește, pentru că sîntem devotați partidului“. Eu l-am susținut. Desigur, între mine și tov. Troțki au existat divergențe ; dar, atunci cînd în Comitetul Central se vor

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 12, București, Editura politică, 1966, ed. a doua, p. 256—266. — Nota red.

forma grupuri mai mult sau mai puțin egale, partidul va aprecia cine are dreptate și va face în așa fel ca să ne unim potrivit voinței și indicațiilor partidului. Iată declarațiile pe care eu și tov. Troțki am ținut să le facem la congresul minerilor și pe care le facem și aici. „Opoziția muncitorească” însă spune : „Noi nu vom face concesii, dar vom rămîne în partid”. Nu, încercarea asta n-o să vă reușească ! (A p l a u z e.) Încă o dată spun că în lupta noastră împotriva birocratismului orice ajutor din partea unui muncitor — oricum s-ar intitula el —, dacă dorește în mod sincer să ne ajute, este cît se poate de binevenit. În acest sens vom face „concesii” (folosesc acest cuvînt în ghilimele), oricît de sfidătoare ar fi declarațiile cu care vom fi întîmpinați, și le vom face pentru că știm cît de greu este de lucrat. Consiliile economice și direcțiile generale nu le putem desființa. Cînd se afirmă că n-avem încredere în clasa muncitoare, că nu lăsăm pe muncitori să pătrundă în organele conducătoare, se spune un neadevăr sfruntat. Noi căutăm să găsim — și sîntem bucuroși să folosim — orice element provenit din rîndurile muncitorilor care e cît de cît capabil să îndeplinească o muncă administrativă ; noi îl punem la încercare. Dacă partidul n-are încredere în clasa muncitoare și nu lasă pe muncitori să ocupe posturi de răspundere, atunci n-avem nevoie de un asemenea partid, — hai, spuneți tot ce gîndiți ! Am arătat în repetate rînduri că o asemenea afirmație nu corespunde adevărului. Suferim amarnic din lipsă de forțe și primim cu amîndouă mîinile un ajutor oricît de mic venit din partea unui om cît de cît capabil, mai cu seamă dacă provine din rîndurile muncitorilor. Dar n-avem astfel de oameni. Pe acest teren apare anarhia. Aici trebuie sprijinită lupta împotriva birocratismului, dar pentru asta e nevoie de sute de mii de oameni.

Lupta împotriva birocratismului este formulată în programul nostru ca o sarcină de foarte lungă durată. Cu cît țărănimea este mai fărîmițată, cu atît birocratismul la centru este mai inevitabil.

E foarte ușor să scrii : „E ceva nesănătos în partidul nostru”. Vă dați și dv. seama ce înseamnă să slăbești apa-

ratul sovietic într-o vreme cînd în străinătate se află 2 000 000 de emigranți ruși. Au fost alungați acolo de războiul civil. Ei ne-au fericit prin aceea că acum se adună și țin sfat la Berlin, la Paris, la Londra și în toate capitalele, afară de a noastră. Ei sprijină aceeași stihie care poartă denumirea de mic producător, de stihie mic-burgeză.

Vom face tot ce se poate pentru a stîrpi birocratismul prin promovarea muncitorilor în posturi de răspundere, și orice indicație practică în această privință va fi bine venită. Chiar dacă acest procedeu va fi taxat, în chip neadekvat, drept „concesii”, cum vedem că se face aici, nu încapе îndoială că 99% din delegații la congres vor spune, contrar celor scrise în această broșură : „Și totuși noi vom face «concesii» și vom atrage de partea noastră tot ce este sănătos”. Veniți alături de muncitori și învățați-ne cum să luptăm împotriva birocratismului, dacă știți mai bine decît noi, dar nu ne vorbiți în felul lui Șleapnikov. Căci el a făcut afirmații peste care nu se poate trece cu vederea. N-am să mă refer la partea teoretică a cuvîntării lui, pentru că aceleași lucruri le-a spus și Kollontai în broșura ei. Am să vorbesc doar despre faptele pe care le-a prezentat dînsul aici. Dînsul a spus că sînt lăsați cartofii să putrezească și a întrebat de ce Țiurupa nu este deferit justiției.

Eu însă pun întrebarea : de ce nu este deferit justiției Șleapnikov pentru asemenea cuvîntări ? Ce credeți dv., vorbim serios despre disciplină și unitate într-un partid organizat, sau ne aflăm la o întrunire de tip Kronstadt ? Or, asta este o frază de tip Kronstadt, o frază în spirit anarhist, la care se răspunde cu arma. Noi sîntem membri de partid organizați și am venit aici ca să ne îndreptăm greșelile. Dacă, după părerea tovarășului Șleapnikov, era cazul ca Țiurupa să fie deferit justiției, atunci de ce dînsul, ca membru organizat de partid, n-a sesizat cu această chestiune Comisia de control ? Cînd am înființat Comisia de control, noi am spus : Comitetul Central este copleșit de muncă administrativă ; trebuie să alegem niște oameni care se bucură de încrederea muncitorilor și care nu sînt atît de

copleșiți de munca administrativă ca să judece ei reclamațiile în locul Comitetului Central. Aceasta ne oferea un mijloc de dezvoltare a criticii și de îndreptare a greșelilor. Și dacă Țiurupa a procedat atât de greșit, de ce, în loc de a sesiza Comisia de control, Șleapnikov vine aici, la congres, în fața adunării supreme a partidului și a republicii, și aruncă învinuirea că au fost lăsați să putrezească cartofii și întreabă de ce Țiurupa n-a fost deferit justiției? Eu însă vă întreb: dar la departamentul armatei nu se fac greșeli și nu se întâmplă să se piardă o bătălie, să fie părăsite căruțe sau alte bunuri? Și atunci ce să facem, să deferim justiției pe militarii respectivi? Tov. Șleapnikov aruncă aici niște vorbe în care nici el nu crede, face niște afirmații pe care nu le poate dovedi. La noi putrezesc cartofii. Desigur, se fac o mulțime de greșeli; aparatul nostru nu funcționează cum trebuie, iar transporturile nu sînt bine organizate. Dar dacă, în loc să îndreptați greșelile, aruncați fără nici o noimă asemenea acuzații, și încă — așa cum au remarcat aici unii tovarăși — pe un ton de satisfacție, dacă cereți răspuns la întrebarea de ce Țiurupa n-a fost deferit justiției, atunci deferiți-ne justiției pe noi, Comitetul Central. Noi considerăm că a recurge la asemenea manifestări înseamnă a face demagogie. Trebuie deferit justiției Țiurupa împreună cu noi, sau trebuie deferit Șleapnikov, — dar așa nu se poate lucra. Cînd niște tovarăși de partid vorbesc așa cum vorbește Șleapnikov aici — care și la alte adunări vorbește totdeauna așa — și dacă în broșura tovarășei Kollontai nu se dau nici un fel de nume, însă întreaga broșură e pătrunsă de același spirit, noi spunem: în felul acesta nu se poate lucra, pentru că așa ceva înseamnă demagogie, pe care se bazează elementele anarhiste, mahnoviste și de tipul celor de la Kronstadt. Amîndoi sîntem aici membri de partid, ne aflăm amîndoi în fața forului suprem de judecată, și dacă Țiurupa a săvîrșit vreo fărădelege, iar noi, cei din Comitetul Central, încercăm s-o acoperim, atunci fiți buni și formulați o acuzație precisă, în loc să aruncați niște vorbe care mîine, aici la Moscova, prin bîr-

feli șoptite la ureche, vor fi transmise imediat burgheziei ; mâine toate cumetrele din instituțiile sovietice, cu mâinile înfipte în șolduri, vor repeta, jubilând, cuvintele voastre. Dacă Țiurupa e așa cum reiese din acuzația lui Șleapnikov, dacă el trebuie deferit justiției, așa cum cere Șleapnikov, eu spun că trebuie să reflectăm serios asupra acestor cuvinte ; asemenea acuzații nu se aruncă la întâmplare. Cei ce aduc asemenea acuzații trebuie ori să fie excluși din partid, ori să li se spună : te trimitem la cartofi în gubernia cutare, — să vedem dacă acolo o să putrezească mai puțini cartofi decât în guberniile pe care le-a condus Țiurupa.

„Pravda” nr. 54 și „Izvestiia”
C.E.C. din Rusia” nr. 54
din 11 martie 1921

4

CUVÎNTARE DESPRE SINDICATE
14 MARTIE

Tovarăși, astăzi tov. Troțki a polemizat cu mine într-un mod deosebit de politicoș și mi-a reproșat — sau a spus pur și simplu despre mine — că sînt extrem de prudent. Trebuie să-i mulțumesc pentru acest compliment și să-mi exprim regretul că nu pot să spun și eu același lucru despre dînsul. Dimpotrivă, va trebui să vorbesc despre imprudentul meu amic, pentru a-mi exprima atitudinea față de o greșeală datorită căreia eu am pierdut în mod inutil atît de mult timp și din cauza căreia sîntem azi nevoiți să continuăm discuțiile în legătură cu sindicatele, în loc să trecem la probleme mai actuale. În problema discuției cu privire la sindicate, tov. Troțki și-a spus ultimul cuvînt în „Pravda“ din 29 ianuarie 1921. În articolul său „Există divergențe, dar de ce să se provoace confuzie?“, tov. Troțki mă făcea pe mine vinovat de această confuzie și îmi reproșa că eu pun întrebarea : cine a început ? Această acuzație se întoarce în întregime împotriva lui Troțki, fiindcă tocmai el caută să arunce vina lui asupra altuia. Întregul său foileton era axat pe ideea că el a pus pe primul plan rolul sindicatelor în producție și că despre această problemă trebuie să discutăm. Nu-i adevărat, nu de aici au pornit divergențele și nu asta a făcut ca ele să capete forme atît de acute. Și, oricît de politicoș ar fi să repeți acest lucru după discuție, să-l repeți la nesfîrșit — ce-i drept, eu am participat numai o lună la această discuție —, trebuie să spun încă o dată că nu acesta a fost punctul de plecare, ci lozinca „scuturării“, lansată la cea de-a V-a Conferință generală a sindicatelor

din Rusia ²³, care a avut loc între 2 și 6 noiembrie. Și încă pe atunci toți cei ce nu scăpaseră din vedere rezoluția lui Rudzutak — iar printre cei aflați în această categorie erau și unii membri ai Comitetului Central, printre care și eu — au avut impresia că în privința rolului sindicatelor în producție nu existau divergențe, dar trei luni de discuții le-au scos la iveală; aceste divergențe existau, și ele reprezintă o greșeală politică. La discuția de la Teatrul Mare, tov. Troțki mi-a reproșat, în fața unor activiști cu munci de răspundere, că am căutat să zădărnicesc discuția ²⁴. Consider asta drept un compliment: eu am căutat să zădărnicesc discuția în forma pe care ea o luase, pentru că o asemenea manifestare, în preajma unei primăveri atât de grele, era dăunătoare. Numai niște orbi puteau să nu vadă acest lucru.

Tov. Troțki face acum ironii văzînd că eu pun întrebarea: dar cine a început? — și se miră de ce-i reproșez că n-a vrut să facă parte din comisie. Îți reproșez pentru că asta are o mare însemnătate, tovarășe Troțki, o foarte mare însemnătate, întrucît neparticiparea la lucrările comisiei sindicale a fost o încălcare a disciplinei impuse de Comitetul Central. Și cînd despre asta vorbește Troțki, se ajunge nu la o controversă, ci la o zguduire a partidului și la îndîrjire, la exagerări, — tov. Troțki a întrebuițat expresia „îndîrjire diabolică”. Îmi amintesc de o expresie a tov. Golțman — n-am s-o citez, pentru că cuvîntul „diavol” are o rezonanță înfiorătoare, în timp ce Golțman este un om simpatic —, de aceea aici nu există „îndîrjire diabolică”, dar nu trebuie să uităm că s-au comis exagerări de ambele părți, și, ceea ce este mult mai ciudat, unii tovarăși foarte simpatici au comis și ei unele exagerări. Iar cînd la asta se adaugă și autoritatea tovarășului Troțki și cînd la 25 decembrie el vorbește la o adunare publică, unde afirmă că congresul trebuie să aleagă între două tendințe, aceste cuvinte devin de neiertat! Aceste cuvinte constituie o greșeală politică, din cauza căreia ne războim noi. Și cînd aici unii fac spirite în legătură cu faptul că se țin consfătuiri în două încăperi diferite, ei dau dovadă de naivitate. Aș vrea să-l văd pe glumețul care ar spune că trebuie interzise consfătuirile delegaților la congres, pentru ca voturile lor

să nu fie împărțite. Ar fi ceva cu totul exagerat. Tov. Troțki și Tektranul²⁵ au comis o greșeală politică punînd problema „scuturării“, și încă într-un mod absolut greșit. Aceasta a fost o greșeală politică, și ea n-a fost îndreptată nici pînă astăzi. În ce privește transporturile, există o rezoluție²⁶.

Noi însă vorbim despre mișcarea sindicală, despre relațiile dintre avangarda clasei muncitoare și proletariat. Dacă cineva este scos dintr-o funcție înaltă, nu e în asta nimic rușinos. Această măsură nu discreditează pe nimeni. Dacă cineva a comis o greșeală, congresul o s-o constate și o să restabilească relațiile și încrederea reciprocă dintre avangarda clasei muncitoare și masa muncitorească. Iată care e semnificația „platformei celor zece“²⁷. Dacă în această platformă există pasaje ce pot fi înlocuite, dacă Troțki subliniază și Reazanov dezvoltă această idee, — astea-s fleacuri. Dacă cineva, într-o cuvîntare, a spus că în această platformă nu se vede mîna lui Lenin, nu se vede participarea lui într-un fel sau altul, eu răspund : dacă aș participa, direct sau prin convorbiri telefonice, la tot ce trebuie să semnez, de mult mi-aș fi ieșit din minți. Eu spun că pentru a stabili relațiile de înțelegere și încredere reciprocă dintre avangarda clasei muncitoare și masa muncitorească, dacă Tektranul a comis o greșeală — și oricui i se întîmplă să se lase antrenat —, trebuia îndreptată această greșeală. Dar cînd unii încep să apere o asemenea greșeală, ea devine o sursă de pericol politic. Dacă, ținînd seama de starea de spirit pe care o exprimă aici Kutuzov, n-am face tot ce este posibil în direcția democrației, am ajunge la un faliment politic. Mai întîi de toate trebuie să căutăm să convingem, iar după aceea să constrîngem. Mai întîi trebuie să căutăm cu orice preț să convingem și abia după aceea să constrîngem. Noi n-am știut să convingem masele largi și am produs o perturbare în relațiile juste dintre avangardă și mase.

Cînd un om ca Kutuzov își consacră o parte din substanțiala lui cuvîntare dării în vileag a racilelor birocratice din aparatul nostru, noi îi răspundem : este adevărat, statul nostru este un stat cu deformare birocratică. Pentru a combate această stare de lucruri, noi facem apel și la

muncitorii fără partid. Și aici trebuie să spun că tovarăși de felul lui Kutuzov trebuie atrași mai îndeaproape în această muncă și puși în funcții mai înalte. Aceasta este învățătura pe care ne-o dă experiența noastră.

Cît despre devierea sindicalistă, e de ajuns să-i spun lui Șleapnikov, care a afirmat că ideea unui „congres general al producătorilor din Rusia“ — despre care scrie negru pe alb în platforma lor și pe care Kollontai a confirmat-o — ar putea fi apărută cu citate din Engels, e de ajuns să-i spun doar cîteva cuvinte : asta-i ridicol. Engels vorbește despre societatea comunistă. În această societate nu vor mai exista clase, vor exista producători²⁸. Dar acum există clase la noi ? Există. Există acum la noi o luptă de clasă ? Există, și încă extrem de înverșunată. Și să vii într-un moment ca acesta, cînd lupta de clasă este extrem de înverșunată, și să vorbești despre „un congres general al producătorilor din Rusia“, — ce este asta dacă nu o deviere sindicalistă, care trebuie condamnată categoric și definitiv ? În această avalanșă de platforme, la care am asistat cu toții, am văzut că pînă și Buharin s-a poticnit în chestiunea candidaturilor în proporție de o treime. În istoria partidului, tovarăși, nu trebuie să dăm uitării oscilările de acest fel.

Și acum, în măsura în care „opoziția muncitorească“ a apărut democrația, în măsura în care a formulat cerințe sănătoase, vom face tot posibilul pentru a ajunge la o apropiere de ea, iar congresul, ca atare, trebuie să facă o anumită selecție. Dv. susțineți că noi nu luptăm cu destulă hotărîre împotriva birocratismului ; ei bine, veniți-ne în ajutor, veniți mai aproape de noi, sprijiniți-ne în lupta ce o ducem ; dar, dacă propuneți „un congres general al producătorilor din Rusia“, acesta nu este un punct de vedere marxist, un punct de vedere comunist. Prin strădania lui Reazanov, „opoziția muncitorească“ interpretează în mod fals programul. În program se spune : „sindicatul trebuie să ajungă să concentreze efectiv în mâinile lor toată conducerea întregii economii naționale ca un tot economic“²⁹. Șleapnikov, exagerînd ca de obicei, spune că, după părerea noastră, acest lucru are să se îndeplinească abia peste 25 de veacuri. Programul glăsuiește : sindicatele „trebuie să

ajungă“, și cînd congresul va spune că au ajuns, înseamnă că această cerință va fi fost împlinită.

Tovarăși, cînd congresul are să declare acum în fața proletariatului din întreaga Rusie, în fața proletariatului din întreaga lume că el consideră propunerile făcute de „opozitia muncitorească“ drept o deviere semisindicalistă, sînt convins că tot ce este cu adevărat proletar și sănătos în rîndurile opoziției va merge alături de noi și ne va ajuta să recîștigăm încrederea maselor, care a fost zdruncinată din cauza unei mici greșeli a Țektranului, și că, prin eforturile noastre comune, vom reuși să consolidăm, să strîngem rîndurile noastre și, uniți, să pornim la lupta grea care ne așteaptă. Și dacă în această luptă vom fi uniți și vom da dovadă de fermitate și hotărîre, vom ieși învingători.

(A p l a u z e.)

5

RAPORT CU PRIVIRE
LA ÎNLOCUIREA PREDĂRII OBLIGATORII
A SURPLUSURILOR DE PRODUSE AGRICOLE
PRINTR-UN IMPOZIT ÎN NATURĂ
15 MARTIE

Tovarăși, problema înlocuirii predării obligatorii a surplusurilor de produse agricole printr-un impozit are, în primul rînd și mai ales, un caracter politic, întrucît fondul ei constă în atitudinea clasei muncitoare față de țărănimie. Punînd această problemă, înseamnă că trebuie să supunem unei noi analize — sau aș zice, poate, unei analize suplimentare mai precaute și mai juste — și unei anumite revizuirii relațiile dintre aceste două clase principale, întrucît de lupta sau de înțelegerea dintre ele depinde soarta întregii noastre revoluții. Nu e nevoie să mă ocup în mod amănunțit de motivele unei asemenea revizuiri. Dv., desigur, știți cu toții foarte bine ce înlănțuire de evenimente, legate îndeosebi de extrema ascuțire a lipsurilor provocate de război, de ruină, de demobilizare și de recolta extrem de proastă, ce concurs de împrejurări a făcut ca situația țărănimii să fie deosebit de critică și de grea și ca oscilările ei, în sensul îndepărtării de proletariat și al apropierii de burghezie, să se accentueze în mod inevitabil.

Aș vrea să spun cîteva cuvinte despre importanța teoretică a acestei probleme sau despre modul cum trebuie ea pusă din punct de vedere teoretic. Nu încape îndoială că, într-o țară în care imensa majoritate a populației o formează micii producători agricoli, revoluția socialistă poate fi îndeplinită numai printr-o serie întregă de măsuri speciale de tranziție, care în țările cu capitalism dezvoltat, în care muncitorii salariați din industrie și din agricultură alcătuiesc imensa majoritate, ar fi cu totul inutile. În

țările cu capitalism dezvoltat există o clasă de muncitori agricoli salariați, care s-a format în decurs de decenii. Numai o asemenea clasă poate să constituie din punct de vedere social, economic și politic un reazem pentru trecerea nemijlocită la socialism. Numai în țările în care această clasă este îndeajuns de dezvoltată trecerea nemijlocită de la capitalism la socialism este posibilă și nu necesită măsuri speciale de tranziție pe scara întregului stat. Noi am subliniat, într-o serie întreagă de lucrări, în toate cuvântările noastre, ca și în toate publicațiile noastre, că în Rusia lucrurile nu stau așa, că în această țară avem o minoritate de muncitori industriali și o imensă majoritate de mici agricultori. Într-o asemenea țară, revoluția socialistă poate avea un succes definitiv numai dacă sînt îndeplinite două condiții. Prima condiție este ca ea să fie sprijinită la timp de revoluția socialistă din una sau din cîteva țări capitaliste înaintate. După cum știți, pentru crearea acestei condiții, noi am făcut foarte mult în comparație cu ceea ce s-a făcut în trecut, însă n-am făcut nici pe departe atît cît trebuia pentru ca ea să devină o realitate.

Cealaltă condiție constă în înțelegerea între proletariat, care își exercită dictatura sau care deține puterea de stat, și majoritatea populației țărănești. Înțelegerea este o noțiune foarte largă, care include o serie întreagă de măsuri și de treceri. Aici ar fi cazul să spunem că în întreaga noastră propagandă și agitație trebuie să punem problema în mod deschis. Cei ce înțeleg prin politică procedee ieftine, care uneori se învecinează cu înșelăciunea, trebuie să întîmpine, în rîndurile noastre, cea mai hotărîtă atitudine de reprobare. Este absolut necesar ca greșelile lor să fie îndreptate. Clasele nu pot fi înșelate. Noi am făcut foarte mult în acești trei ani pentru ridicarea conștiinței politice a maselor. Ele au învățat cel mai mult din lupta lor îndîrjită. Este necesar ca noi, conformîndu-ne concepției noastre despre lume, experienței noastre revoluționare, căpătate în decurs de decenii, și învățămintelor revoluției noastre, să punem problemele fără ocol: interesele acestor două clase diferă între ele, ceea ce vrea muncitorul nu vrea micul agricultor.

Noi știm că numai o înțelegere cu țărănimea poate să salveze revoluția socialistă din Rusia atîta timp cît în celelalte țări revoluția n-a început încă. Și acest lucru trebuie spus pe față la toate adunările și în toate publicațiile. Știm că această înțelegere dintre clasa muncitoare și țărănime este instabilă — ca să vorbim delicat și fără să consemnăm acest cuvînt „delicat“ în procesul-verbal —, iar dacă e să vorbim deschis, ea se prezintă mult mai prost. În orice caz, să nu căutăm să ascundem nimic, ci să spunem în mod deschis că țărănimea este nemulțumită de forma relațiilor stabilite între noi și ea, că ea nu vrea să accepte această formă de relații și nu vrea să mai trăiască în asemenea condiții. Acest lucru e de netăgăduit. Această voință a ei s-a manifestat în mod categoric. Aceasta este voința maselor covârșitoare ale populației muncitoare. Noi trebuie să ținem seama de ea și sîntem oameni politici destul de realiști ca să spunem pe față : trebuie să revizuim politica noastră față de țărănime. Așa cum a fost pînă acum nu mai merge, o asemenea situație nu mai poate să dureze.

Trebuie să spunem țaranilor : „Vreți să mergeți înapoi, vreți să restabiliți proprietatea privată și comerțul liber în întregime ? Asta ar însemna să cădeți neapărat și inevitabil sub puterea moșierilor și a capitaliștilor. O serie întregă de exemple istorice și de exemple ale revoluțiilor dovedesc acest lucru. Un raționament mic de tot, luat din a.b.c.-ul comunismului, din a.b.c.-ul economiei politice, confirmă că acest lucru e inevitabil. Să ne lămurim. Îi convine țărănimii să se despartă de proletariat, să se întoarcă înapoi — și să lase ca țara să se întoarcă și ea — la regimul capitaliștilor și al moșierilor, sau nu-i convine ? Judecați și dv. ; să judecăm împreună“.

Și noi credem că, dacă judecăm cum trebuie, atunci, cu toate că între interesele economice ale proletariatului și acelea ale micului agricultor există o deosebire profundă, de care noi sîntem conștienți, rezultatul va fi în favoarea noastră.

Oricît de grea ar fi situația noastră în ceea ce privește resursele, sarcina de a satisface țărănimea mijloacă trebuie rezolvată. Țărănimea este acum, într-o proporție mult mai mare decît înainte, alcătuită din mijlocași, contradicțiile

din sînul ei s-au atenuat, darea în folosință a pămîntului se face în mod mult mai egalitar, poziția chiaburilor este subminată și în mare parte ei au fost expropriați în Rusia mai mult decît în Ucraina, iar în Siberia mai puțin. Dar în general vorbind, datele statistice arată în mod absolut indiscutabil că satul s-a nivelat, adică diferența, altădată atît de pronunțată, dintre chiaburi și țărani care nu puteau să cultive pămînt s-a atenuat. Totul a devenit mai nivelat, în linii generale țărănimea a devenit mijlocașă.

Putem noi să satisfacem această țărănime mijlocașă luată ca atare, cu particularitățile ei economice, cu rădăcinile ei economice? Dacă vreunul dintre comuniști și-a închipuit că în trei ani de zile se poate transforma baza economică, rădăcinile economice ale micii gospodării agricole, a fost, desigur, un visător. Și — de ce să ne ascundem? — asemenea visători au fost destui în rîndurile noastre. Și în asta nu-i nimic deosebit de rău. Cum ar fi putut să înceapă fără visători într-o țară ca a noastră revoluția socialistă? Practica, bineînțeles, a arătat ce rol uriaș pot avea experiențele și inițiativele de tot felul în domeniul gospodării colective în agricultură. Dar practica a arătat că aceste experiențe, considerate ca atare, au jucat și un rol negativ atunci cînd oameni animați de cele mai bune intenții și dorințe s-au dus la sate să organizeze comune și gospodării colective fără să știe să gospodărească, pentru că erau lipsiți de experiență în acest domeniu. Experiența acestor gospodării colective ne oferă un exemplu de felul cum nu trebuie să gospodărim; de aceea țărani din împrejurimi își rîd de ele sau se arată indignați.

Dv. știți foarte bine cîte cazuri de acest fel au existat. Repet, aici nu e nimic de mirare, fiindcă transformarea micului agricultor, schimbarea întregii lui mentalități și a deprinderilor lui, este un lucru pentru care e nevoie de generații întregi. Numai baza materială, tehnica, folosirea masivă a tractoarelor și a mașinilor în agricultură, electrificarea pe scară largă pot să rezolve această problemă în ceea ce privește micul agricultor, pot să însănătoșească, ca să zic așa, întreaga lui psihologie. Aceasta l-ar transforma în chip radical și extrem de repede pe micul agricultor. Dacă spun că e nevoie de generații, nu înseamnă că e ne-

voie de secole. Înțelegeți foarte bine că pentru a procura tractoarele și mașinile necesare și pentru a electrifica o țară imensă, pentru a realiza toate acestea poate să fie nevoie, în orice caz, cel puțin de decenii. Iată care este situația obiectivă.

Trebuie să ne străduim să satisfacem cerințele țăranilor, care nu sînt satisfăcuți, care nu sînt mulțumiți, care pe drept cuvînt nu sînt și nu pot fi mulțumiți. Trebuie să le spunem : „Da, o asemenea situație nu mai poate să dureze. Cum să-l satisfacem pe țăran și ce înseamnă să-l satisfacem ? Unde putem găsi răspuns la asemenea întrebare ? Firește, în înseși cerințele țăranimii. Noi cunoaștem aceste cerințe. Dar trebuie să le verificăm, să analizăm din punctul de vedere al științei economice tot ce știm despre cerințele economice ale agricultorului. După ce vom fi aprofundat această problemă, ne vom spune numaidecît : pe micul agricultor putem să-l satisfacem, în fond, prin două lucruri : în primul rînd, e nevoie de o anumită libertate a schimbului, de care să beneficieze micul proprietar particular, iar în al doilea rînd e nevoie să procurăm mărfuri și produse. Ce fel de libertate a schimbului mai e și asta, dacă n-ai ce să schimbi, și ce fel de libertate a comerțului, dacă n-ai cu ce să faci comerț ? Ea rămîne un simplu petic de hîrtie ; dar clasele nu pot fi satisfăcute cu hîrtii, ci cu obiecte materiale. Aceste două condiții trebuie înțelese bine de tot. Despre cea de-a doua condiție — cum să procurăm mărfuri și dacă vom reuși să le procurăm — am să vorbesc mai pe urmă. Asupra primei condiții însă — asupra libertății schimbului —, trebuie să ne oprim acum.

Dar ce este libertatea schimbului ? Libertatea schimbului este libertatea comerțului, iar libertatea comerțului înseamnă întoarcere la capitalism. Libertatea schimbului și libertatea comerțului înseamnă schimb de mărfuri între micii producători individuali. Noi toți, chiar și aceia care ne-am însușit doar a.b.c.-ul marxismului, știm că acest schimb și această libertate a comerțului au ca rezultat inevitabil împărțirea producătorilor de mărfuri în posesori de capital și posesori de brațe de muncă, împărțirea în capitaliști și muncitori salariați, adică restaurarea robiei salariate capitaliste, care nu cade din cer și care, în lumea întregă,

ia naștere tocmai din gospodăria agricolă producătoare de mărfuri și se dezvoltă pe baza ei. Acest lucru îl știm foarte bine sub aspectul său teoretic, și în Rusia acest lucru nu poate să nu-l observe oricine privește cu atenție viața și condițiile gospodăriei micului agricultor.

Se pune acum întrebarea : cum așa, poate partidul comunist să admită și să introducă comerțul liber ? Nu există cumva aici unele contradicții de neîmpăcat ? La această întrebare trebuie să răspundem că, sub aspectul ei practic, soluționarea problemei este, bineînțeles, extrem de grea. Prevăd din capul locului și știu, din discuțiile avute cu tovarășii, că proiectul preliminar de înlocuire a predării obligatorii a surplusurilor de produse agricole printr-un impozit, proiect care v-a fost împărțit, va da loc la întrebări legitime și inevitabile, mai ales în legătură cu schimbul care urmează să fie permis în cadrul circuitului economic local. Asta se spune la sfârșitul paragrafului 8. Ce înseamnă acest lucru, care sînt limitele lui și cum poate fi el realizat ? Dacă își închipuie cineva că va primi la congresul nostru un răspuns la această întrebare, se înșală. Răspunsul la această întrebare ni-l va da legislația noastră, sarcina noastră fiind doar să stabilim linia principială, să formulăm lozinca. Partidul nostru este un partid de guvernămînt, și hotărîrea pe care o va adopta congresul lui va fi obligatorie pentru întreaga republică. Aici noi avem de rezolvat această problemă sub aspectul ei principial. Trebuie să rezolvăm principial această problemă și cele hotărîte să le aducem la cunoștința țărănimii, pentru că semănatul bate la ușă. Iar după aceea trebuie să punem în mișcare întregul nostru aparat, toate forțele noastre teoretice, să punem la contribuție întreaga noastră experiență practică pentru a vedea cum trebuie să facem acest lucru. Putem noi să facem acest lucru, teoretic vorbind, putem noi să restabilim, pînă la un anumit grad, libertatea comerțului, libertatea capitalismului pentru micii agricultori, fără să subminăm prin aceasta temeliile puterii politice a proletariatului ? Putem noi să facem acest lucru ? Da, putem, pentru că aici totul este chestiune de măsură. Dacă am fi în stare să obținem fie și o mică cantitate de mărfuri, și aceste mărfuri le-am ține în mîinile statului, ale proletariatului care deține

puterea politică, și dacă am putea să le punem în circulație, atunci noi, ca stat, am adăuga la puterea noastră politică puterea economică. Punerea în circulație a acestor mărfuri ar înviora mica gospodărie agricolă, care acum lîncezește îngrozitor sub apăsarea grelelor condiții ale războiului, ale ruinei și sub apăsarea imposibilității de a dezvolta mica gospodărie agricolă. Micul agricultor, cît timp rămîne mic agricultor, are nevoie de un stimulent, de un impuls, de un imbold corespunzător bazei lui economice, adică micii gospodării individuale. Aici nu poți scăpa dintr-o dată de libertatea schimbului pe scară locală. Dacă acesta dă statului, în schimbul produselor industriale, o anumită cantitate minimă de cereale, suficientă pentru a acoperi nevoile orașului, fabricilor, industriei, atunci circuitul economic se restabilește în așa măsură, că puterea de stat rămîne în mîinile proletariatului și se întărește. Țărănimea cere să i se arate în mod practic că muncitorul, care ține în mîinile sale fabricile, uzinele, industria, este în stare să organizeze schimbul de mărfuri cu țărănimea. Iar pe de altă parte o țară agricolă imensă, cu căi de comunicație proaste, cu întinderi nesfîrșite, cu climate diferite, cu condiții agricole diferite etc. presupune inevitabil o anumită libertate a schimbului, pe scară locală, de produse ale agriculturii locale pe produse ale industriei locale. Noi am păcătuit foarte mult în această privință mergînd prea departe : am mers prea departe pe calea naționalizării comerțului și a industriei, pe calea interzicerii schimbului local. A fost asta o greșală ? Fără îndoială că da.

În această privință, multe din cele făcute de noi sînt pur și simplu greșite, și ar fi o mare crimă să nu vedem și să nu înțelegem că aici n-am păstrat și n-am știut să păstrăm măsura. Dar aici a fost și o necesitate inexorabilă : noi am trăit pînă acum în condițiile unui război atît de înverșunat și atît de greu, că nici în domeniul economic nu ne-a rămas altceva de făcut decît să acționăm militarmente. Și a fost o minune că o țară ruinată a făcut față unui asemenea război, dar această minune n-a căzut din cer, ci s-a născut din interesele economice ale clasei muncitoare și ale țărănimii, care au înfăptuit această minune prin avîntul lor de masă ; datorită acestei minuni am putut noi să dăm o ripostă mo-

șierilor și capitaliștilor. Dar, totodată, rămîne un fapt indiscutabil, pe care în munca noastră de agitație și propagandă nu trebuie să-l ascundem, și anume că am mers mai departe decît era necesar din punct de vedere teoretic și politic. Noi putem să admitem într-o măsură destul de mare libertatea schimbului de produse pe piața locală, fără să distrugem puterea politică a proletariatului, ci, dimpotrivă, întărind-o. Cum trebuie făcut acest lucru — asta este o problemă de domeniul practicii. Sarcina mea constă în a vă dovedi că teoretic acest lucru este cu putință. Proletariatul care deține puterea de stat, dacă posedă unele resurse, poate foarte bine să le pună în circulație și în felul acesta să satisfacă într-o oarecare măsură pe țaranul mijlocăș, pe baza schimbului de produse în cadrul circuitului economic local.

Și acum cîteva cuvinte despre schimbul de produse în cadrul circuitului economic local. În prealabil trebuie să vorbesc și despre problema cooperăției. Desigur că în condițiile schimbului în cadrul circuitului economic local avem nevoie de cooperăție, care la noi este peste măsură de stînjenită de diferite restricții. În programul nostru se subliniază că cel mai bun aparat de distribuire îl constituie cooperativele ce ne-au fost lăsate moștenire de capitalism și că acest aparat trebuie menținut. Așa se spune în program. Am făcut noi acest lucru? L-am făcut, dar într-o măsură cu totul insuficientă, iar în parte nu l-am făcut de loc, și asta, iarăși, în parte din greșeală, iar în parte din cauza restricțiilor impuse de război. Cooperăția, care degaja elementele mai pricepute în materie de gospodărire, mai ridicate sub raport economic, i-a degajat, totodată, în politică pe menșevici și pe socialiștii-revoluționari. Aceasta este o lege chimică împotriva căreia nu e nimic de făcut! (R î s e t e.) Menșevicii și socialiștii-revoluționari sînt oameni care, conștient sau inconștient, restaurează capitalismul și ajută pe diverși Iudenici. Și asta este o lege. Noi trebuie să ne războim cu ei. Și la război — ca la război: a trebuit să ne apărăm, și ne-am apărut. Dar putem noi să rămînem neapărat în situația actuală? Nu putem. Și a ne lega astfel mîinile ar însemna să facem, fără îndoială, o greșeală. Iată

de ce în problema cooperăției vă propun o rezoluție, care e foarte scurtă și pe care am să v-o citesc :

„Avînd în vedere că rezoluția Congresului al IX-lea al P.C. din Rusia cu privire la atitudinea față de cooperăție se bazează în întregime pe admiterea principiului predării obligatorii a surplusurilor de produse agricole, care în momentul de față este înlocuită cu impozitul în natură, Congresul al X-lea al P.C. din Rusia hotărăște :

Rezoluția respectivă e anulată.

Congresul însărcinează Comitetul Central să elaboreze și să facă să fie adoptate pe linie de partid și pe linie sovietică hotărîri menite să îmbunătățească și să dezvolte structura și activitatea cooperativelor în concordanță cu programul P.C. din Rusia și potrivit cu înlocuirea sistemului predării obligatorii a surplusului de produse agricole cu impozitul în natură“⁸⁰.

Veți spune că o asemenea formulare este imprecisă. Da, ea este și trebuie, într-o oarecare măsură, să fie imprecisă. De ce să fie așa ? Deoarece, pentru a-i da o precizie absolută, ar trebui să știm exact ce avem de făcut tot anul. Cine știe așa ceva ? Nimeni nu știe și nici nu poate ști.

Dar rezoluția Congresului al IX-lea ne leagă mîinile, căci ea spune : „să fie subordonată Comisariatului poporului pentru aprovizionare“. Acest comisariat este o instituție minunată, dar a-i subordona neapărat cooperăția și a-ți lega mîinile într-un moment cînd îți revizuiеști atitudinea față de micii agricultori înseamnă a face o greșeală politică vădită. Noi trebuie să însărcinăm Comitetul Central nou ales să elaboreze și să stabilească anumite măsuri și schimbări, să controleze pașii pe care îi facem înainte și înapoi — în ce măsură trebuie să facem acest lucru, cum să ne apărăm interesele politice, pînă la ce punct să atenuăm anumite restricții pentru ca treaba să meargă mai ușor, cum să verificăm rezultatele obținute prin experiență. În această privință ne aflăm, teoretic vorbind, în fața unei serii întregi de trepte intermediare, de măsuri tranzitorii. Un lucru este clar pentru noi : rezoluția Congresului al IX-lea presupunea că mișcarea noastră are să se desfășoare în linie dreaptă. S-a văzut însă, așa cum s-a întîmplat întotdeauna, în întreaga istorie a revoluțiilor, că

mişcarea se desfășoară în zig-zag. A ne lega mâinile printr-o asemenea rezoluție ar însemna să facem o greșeală politică. Anulînd rezoluția, noi spunem că trebuie să ne călăuzim după programul nostru, în care este subliniată importanța aparatului cooperatist.

Anulînd rezoluția, noi spunem : Adaptați-vă la sistemul înlocuirii predării obligatorii a surplusurilor de produse agricole printr-un impozit. Dar cînd vom trece noi la această înlocuire ? Nu înainte de recoltă, adică peste cîteva luni. Va fi ea efectuată în același fel în diferitele regiuni ale țării ? În nici un caz. Ar fi cea mai mare prostie să punem pe același calapod Rusia centrală, Ucraina și Siberia, să le aplicăm un anumit șablon. Eu propun ca această idee fundamentală cu privire la libertatea schimbului local să fie adoptată sub forma unei hotărîri a congresului³¹. Mă gîndesc că în primele zile după aceea o să urmeze neapărat o scrisoare a Comitetului Central în care se va spune, și, desigur, se va spune mai bine decît spun eu acum (vom găsi condeieri pricepuți care să exprime acest lucru într-o formă mai potrivită) : nu dați nimic peste cap, nu vă grăbiți, nu luați hotărîri pripite, procedați în așa fel încît să fie satisfăcută la maximum țărănimea mijlocașă, fără să fie prejudiciate interesele proletariatului. Încercați și într-un fel și în altul, învățați din practică, din experiență, apoi împărtășiți-ne și nouă rezultatele, spuneți-ne ce a reușit, iar noi vom institui o comisie specială sau chiar cîteva comisii care vor totaliza experiența acumulată, și eu cred că vom atrage în această treabă pe tov. Preobrajenski, autorul lucrării „Banii de hîrtie în perioada dictaturii proletare”. Această problemă este foarte importantă, pentru că circulația bănească e un mijloc prin care se poate verifica în chip minunat dacă circulația mărfurilor într-o țară este satisfăcătoare, iar atunci cînd această circulație nu se desfășoară normal, banii devin niște hîrtii lipsite de orice valoare. Pentru a acționa apoi pe baza experienței, trebuie să verificăm de zece ori măsurile luate.

Oamenii o să ne întrebe și o să vrea să afle de unde o să luăm noi mărfuri. Pentru libertatea comerțului, după cum se știe, e nevoie de mărfuri, iar țărani sînt oameni foarte deștepți și se pricepe de minune să te ia în derîdere.

Putem noi acum să procurăm mărfuri ? Acum o să putem, pentru că situația noastră economică pe plan internațional s-a îmbunătățit enorm. Noi luptăm împotriva capitalului internațional, care, văzînd republica noastră, a spus : „Ăștia-s niște tâlhari, niște crocodili“ (aceste cuvinte mi-au fost relatate textual de o pictoriță engleză, care a auzit această expresie de la un om politic dintre cei mai influenți) ³². Și, din moment ce sînt niște crocodili, nu poți decît să-i disprețuiești. Aceasta era părerea capitalului internațional. Era părerea dușmanului de clasă, și din punctul lui de vedere el avea dreptate. Dar justetea unor asemenea concluzii trebuie verificată prin practică. Dacă tu, capital internațional, care ești o forță puternică, cu caracter mondial, dacă tu, care ai în mîna ta întreaga tehnică, spui că ăștia-s niște „crocodili“, atunci încearcă și trage în ei ! Dar cînd a încercat, s-a văzut că el a fost acela care a avut mai mult de pătimit. Acum capitalul, care este nevoit să țină seama de viața politică și economică reală, spune : „Trebuie să facem comerț“. Asta înseamnă că am obținut o mare victorie. Pot să vă spun acum că ne-au fost prezentate două oferte de împrumut, care însumează cam 100 000 000 de ruble aur. Aur avem noi, dar aurul nu-l poți vinde, pentru că e un lucru care nu se poate mînca. Toate țările sînt extrem de ruinate din punct de vedere economic, în întreaga lume relațiile valutare dintre statele capitaliste au fost răsturnate de război și aduse într-o stare de neînchipuit. În afară de asta, pentru a întreține relații comerciale cu țările Europei, trebuie să ai flotă, or, noi n-avem. Flota este în mîinile dușmanilor. Cu Franța n-am încheiat nici un acord, căci ea ne consideră drept debitori, prin urmare orice vapor — „să-mi fie cu iertare, este al meu“. Aceste țări au o flotă de război, noi n-avem. Iată împrejurările care au făcut ca pînă acum să nu putem realiza aurul nostru decît într-o mică, infimă, ridicol de infimă măsură. Acum ne-au fost prezentate două oferte din partea unor bancheri capitaliști — pentru încheierea unui împrumut în valoare de o sută de milioane. Desigur, acești capitaliști o să ne ia dobînzi cămătărești. Dar pînă acum ei nu voiau de loc să știe de așa ceva, pînă acum ei spuneau : „Am să te împrușc și am să iau totul pe degeaba“.

Acum, fiindcă nu pot să ne împuște, sînt dispuși să facă comerț. Tratatativele pentru încheierea unor acorduri comerciale cu America și Anglia se află acum, putem spune, pe drumul cel bun; la fel stau lucrurile și cu concesiunile. Ieri am mai primit încă o scrisoare de la mister Vanderlip, care se află aici și care, pe lîngă o serie întreagă de doleanțe, îmi face cunoscute o serie întreagă de planuri în legătură cu concesiunile și cu acordarea unui împrumut. El este un reprezentant al capitalului financiar, un afacerist de înaltă clasă, legat de statele apusene ale Americii de Nord, care au o atitudine mai ostilă față de Japonia. Așa că avem posibilitatea economică să ne procurăm mărfuri. În ce măsură vom fi în stare să facem acest lucru — asta e o altă chestiune, dar o anumită posibilitate există.

Repet, acest tip de relații economice, care sus are înfățișarea unui bloc cu capitalismul străin, va da posibilitate puterii de stat proletare să realizeze jos comerțul liber cu țărănimea. Știu — și am mai avut prilejul s-o spun — că asta a provocat unele observații ironice. La Moscova există o întreagă pătură de intelectuali birocrați care încearcă să creeze „o opinie publică“. Ei au început să se amuze pe socoteala noastră: „Iată cum arată comunismul! Ca un om care umblă în cîrje, iar fața îi este oblojită toată într-un bandaj, încît din comunism n-a mai rămas decît o enigmă“. Glume de soiul ăsta am auzit eu destule, dar ele sînt sau birocratice, sau neserioase. Rusia a ieșit din război într-o stare care aduce foarte mult cu aceea a unui om stîlcit în bătăi: șapte ani au cotonogit-o, și acum dă, doamne, să meargă măcar în cîrje! Iată în ce situație ne aflăm noi! A crede, în asemenea condiții, că putem ieși la liman fără cîrje înseamnă a nu înțelege nimic. Atîta timp cît în alte țări n-a izbucnit încă revoluția, ne vor trebui zeci de ani ca să ieșim la liman, așa că nu e păcat să renunțăm la sute de milioane, ba chiar la miliarde din bogățiile noastre imense, din bogatele noastre surse de materii prime, numai să primim ajutorul marelui capitalism înaintat. Vom recupera apoi cu vîrf și îndesat. Dar într-o țară nemaipomenit de ruinată, în care țărănimea, și ea ruinată, formează imensa majoritate, e imposibil să menții puterea proletară fără ajutorul capitalului, care va căuta, desigur, să stoarcă,

În schimb, dobânzi de sute la sută. Acest lucru trebuie înțeles. Prin urmare : ori acest tip de relații economice, ori nimic. Cine pune altfel problema dovedește că nu înțelege absolut nimic din economia practică și caută să se eschiveze prin diverse vorbe de spirit. Trebuie să recunoaștem ca un fapt real că masele sînt sleite, sfîrșite de oboseală. Șapte ani de război — ce urme adînci trebuie să fi lăsat ei la noi, dacă în țările înaintate cei patru ani ai lor de război se mai fac simțiți și astăzi ? !

La noi, în țara noastră înapoiată, după cei șapte ani de război, în rîndurile muncitorilor, care au făcut sacrificii nemaipomenite, ca și în rîndurile maselor de țărani, se observă pur și simplu o stare de epuizare. Această stare de epuizare se învecinează cu incapacitatea totală de a munci. Aici e nevoie de un răgaz economic. Noi ne propuseserăm să folosim fondul de aur pentru mijloace de producție. Cel mai bine ar fi să fabricăm mașini, dar, chiar dacă le-am cumpăra, tot am pune pe picioare producția noastră. Dar pentru aceasta e nevoie de un muncitor, de un țăran care să poată munci ; în majoritatea cazurilor însă, el nu poate munci : e istovit, e extenuat. Trebuie să-l sprijinim, să folosim fondul de aur pentru procurarea de bunuri de consum, contrar celor înscrise în programul nostru anterior. Programul nostru anterior era just din punct de vedere teoretic, însă din punct de vedere practic era lipsit de temei. Am să vă comunic o informație pe care am primit-o de la tovarășul Lejava. Din ea aflăm că din Letonia, Finlanda și Lituania au și fost cumpărate cîteva sute de mii de puduri de diferite produse alimentare, care au și fost expediate de urgență. Azi s-a primit știrea că la Londra a fost semnată o tranzacție pentru livrarea unei cantități de 18 500 000 de puduri de cărbune, pe care am hotărît s-o cumpărăm pentru a înviora industria Petrogradului și industria textilă. Dacă vom primi mărfuri pentru țărani, vom comite, desigur, o încălcare a programului, vom comite o abatere, dar trebuie să dăm poporului un răgaz, pentru că el este atît de istovit, încît altfel nu este în stare să muncească.

Trebuie să spun încă cîteva cuvinte despre schimbul de mărfuri individual. Dacă vorbim despre libertatea schimbu-

lui, înseamnă că admitem schimbul de mărfuri individual, înseamnă că încurajăm pe chiaburi. Ce-i de făcut în acest caz? Nu trebuie să închidem ochii asupra faptului că înlocuirea predării obligatorii a surplusurilor de produse agricole printr-un impozit înseamnă, în condițiile noului sistem, o creștere a chiaburimii în și mai mare măsură decât pînă acum. Ea va crește acolo unde înainte nu putea să crească. Dar împotriva acestui fenomen trebuie să luptăm nu prin măsuri prohibitive, ci prin măsuri centralizate pe linie de stat, prin măsuri de stat luate de sus. Dacă vom putea să dăm țărănimii mașini, vom ajuta astfel la ridicarea ei, și, cînd ea va primi mașini sau cînd vor fi electrificate satele, zeci și sute de mii de mici chiaburi vor fi lichidați. Cît timp nu-i poți da toate astea, dă-i o anumită cantitate de mărfuri. Dacă mărfurile sînt în mîinile tale, ai să-ți menții puterea; dar a împiedica, a anula sau a înlătura o asemenea posibilitate înseamnă a te priva de orice posibilitate de schimb, înseamnă a nu satisface țărănimea mijlocașă și a nu te înțelege cu ea. În Rusia, țărănimea a devenit acum în mai mare măsură mijlocașă, și n-avem de ce să ne temem de faptul că schimbul va căpăta un caracter individual. Fiecare va putea să dea ceva în schimb statului. Unul va putea să dea surplusul de cereale, altul va da în schimb legume și zarzavaturi, iar un al treilea va face prestații. În linii generale, situația se prezintă astfel: trebuie să satisfacem din punct de vedere economic țărănimea mijlocașă și să acceptăm libertatea schimbului; altfel, dacă revoluția mondială întîrzie, va fi imposibil, va fi economicește imposibil să păstrăm puterea proletariatului în Rusia. Asta trebuie s-o înțelegem limpede și să nu ne fie de loc teamă s-o spunem. În proiectul de hotărîre cu privire la înlocuirea predării obligatorii a surplusurilor de produse agricole printr-un impozit în natură (textul lui v-a fost împărțit) veți găsi multe nepotriviri și unele contradicții, și tocmai de aceea noi am scris în încheiere: „Aprobind în principiu (un cuvînt deosebit de grăitor și plin de semnificație) tezele prezentate de Comitetul Central cu privire la înlocuirea predării obligatorii a surplusurilor de produse agricole printr-un impozit în natură, congresul însărcinează Comitetul

Central al partidului să pună cât mai repede la punct aceste teze³³. Noi știm că ele n-au fost puse la punct, că n-am reușit să facem așa ceva, că nu ne-am ocupat încă de această treabă de amănunt. Formele practice de aplicare a impozitului vor fi elaborate în mod amănunțit de către C.E.C. din Rusia și de Consiliul Comisarilor Poporului și vor fi înscrise într-o lege corespunzătoare. A fost prevăzută următoarea procedură : dacă adoptați acest proiect astăzi, el va fi aprobat încă la prima sesiune a C.E.C. din Rusia, care de asemenea nu va promulga o lege, ci va publica doar o hotărîre conținînd unele modificări, iar după aceea Consiliul Comisarilor Poporului și Consiliul Muncii și Apărării îi vor da putere de lege și, ceea ce e mai important, vor da instrucțiuni practice. E important ca organele locale să înțeleagă însemnătatea acestui lucru și să ne dea tot sprijinul.

De ce a trebuit ca predarea obligatorie a surplusurilor de produse agricole să fie înlocuită printr-un impozit? Sistemul acesta al predării obligatorii presupunea luarea tuturor surplusurilor, instituirea unui monopol de stat obligatoriu. Noi nu puteam proceda altfel, fiindcă ne aflam la mare strîmtorare : Teoretic nu este obligatoriu să admiți că monopolul de stat este cel mai bun sistem din punct de vedere al socialismului. Într-o țară cu caracter țărănesc care posedă o industrie — iar aceasta lucrează — și care dispune de o oarecare cantitate de mărfuri, poate fi aplicat, ca o măsură tranzitorie, sistemul impozitului și al schimbului liber.

Tocmai acest schimb este un stimulent, un imbold, un impuls pentru țaran. Gospodarul poate și trebuie, în propriul său interes, să dea dovadă de sîrguință, pentru că nu i se vor lua toate surplusurile, ci se va percepe doar un impozit, a cărui mărime va trebui, pe cât se poate, să fie stabilită dinainte. Principalul este ca micul agricultor să aibă un stimulent, un imbold, un îndemn în activitatea sa economică. Trebuie să ne făurim economia noastră de stat ținînd seama de caracterul economiei mijlocașului, pe care în trei ani de zile n-am reușit s-o prefacem și pe care nici în zece ani de aci înainte n-o s-o prefacem.

Statul avea de făcut față unei anumite obligații pe linie de aprovizionare. De aceea anul trecut am luat de la țărani o cantitate mai mare de produse agricole. Impozitul trebuie să fie mai mic. Cifrele n-au fost și nici nu pot fi precis stabilite. În broșura lui Popov „Producția de cereale a Republicii sovietice și a republicilor federative“ sînt reproduse materiale ale Direcției noastre centrale de statistică, care conțin cifre precise și care ne arată din ce cauze a scăzut producția agricolă.

Dacă o să fie o recoltă slabă, n-o să putem lua surplusuri, pentru că n-o să avem de unde, ar însemna să luăm pîinea de la gura țăranului. Dacă o să fie o recoltă bună, atunci toată lumea o să rabde puțin de foame și statul o să fie salvat ; altfel, dacă n-o să fim în stare să luăm de la cei ce n-au atît cît să mănînce pe săturate, statul o să meargă la pieire. Este sarcina propagandei noastre să explice acest lucru țăranilor. Dacă vom avea o recoltă bună, surplusurile se vor ridica la circa o jumătate de miliard de puduri. Ele vor acoperi nevoile consumului și vor permite să se realizeze un anumit fond. Totul este să dăm țăranilor un stimulent, un imbold din punct de vedere economic. Trebuie să-i spunem micului gospodar : „Tu, gospodarule, să produci produse alimentare, iar statul o să-ți ia un impozit minim“.

Timpu' ce mi-a fost acordat e pe sfîrșite, și trebuie să închei. Repet : nu putem să promulgăm chiar acum o lege. Neajunsul rezoluției noastre este că nu prea seamănă a lege — la un congres de partid nu se întocmesc legi. De aceea propunem să fie adoptată în principiu rezoluția prezentată de Comitetul Central, care să fie însărcinat cu punerea la punct a tezelor ei. Vom da să tipărească textul acestei rezoluții, și activiștii de pe teren vor avea grijă s-o pună la punct și să-i aducă îmbunătățiri. S-o punem complet la punct nu-i cu putință, așa ceva e irealizabil, pentru că viața prezintă o prea mare diversitate de situații. A căuta măsuri de tranziție este o sarcină foarte grea. Dacă nu reușim să facem acest lucru repede și de-a dreptul, să nu ne pierdem cu firea, pînă la urmă tot o să ne descurcăm noi. Un țăran cît de cît conștient nu poate să nu înțeleagă

că noi, ca guvern, reprezentăm clasa muncitoare și pe acei oameni ai muncii cu care țărani muncitori (și ei formează nouă zecimi din țărănime) pot să se înțeleagă, că orice cotitură înapoi ar însemna o întoarcere la vechiul guvern țarist. Aceasta ne-o arată cele petrecute la Kronstadt. Cei de acolo nu-i vor pe albgardiști, nu vor nici puterea noastră — iar o altă putere nu există — și se găsesc într-o situație care oferă cel mai bun mijloc de agitație în favoarea noastră și împotriva oricărui nou guvern.

Avem acum posibilitatea să ne înțelegem cu țărani, și acest lucru trebuie să-l facem în mod practic, cu pricepere, cu dibăcie, cu suplețe. Noi cunoaștem aparatul Comisariatului poporului pentru aprovizionare și știm că este unul din cele mai bune. Dacă-l comparăm cu altele, vedem că este cel mai bun, și trebuie păstrat, dar el trebuie subordonat politicii. Acest minunat aparat al Comisariatului poporului pentru aprovizionare n-o să ne fie de nici un folos, dacă n-o să știm să stabilim relații juste cu țăranul. Atunci acest minunat aparat n-o să slujească clasei noastre, ci lui Denikin și lui Kolceak. Din moment ce în politică este nevoie de o schimbare hotărâtă, de elasticitate, de o trecere efectuată cu pricepere, conducătorii trebuie să înțeleagă acest lucru. Un aparat ferm trebuie să fie bun pentru orice manevrări. Dar, dacă această fermitate a aparatului se transformă în anchilozare și devine o piedică pentru efectuarea unor cotituri, atunci lupta devine inevitabilă. De aceea trebuie să folosim toate forțele pentru a obține neapărat ceea ce urmărim, pentru a impune completa subordonare a aparatului față de politică. Politica înseamnă raport între clase, și aceasta hotărăște soarta republicii. Aparatul, ca mijloc auxiliar, cu cât este mai ferm, cu atât este mai bun și mai apt pentru manevrări. Iar dacă nu e în stare să le execute, înseamnă că nu e bun de nimic.

Vă rog să aveți în vedere esențialul : cât despre elaborarea amănunțelor și comentariilor, ea necesită o muncă de câteva luni de zile. Acum însă trebuie să avem în vedere esențialul : este necesar ca hotărîrea adoptată să fie comunicată chiar astă-seară, prin radio, întregii lumi, pentru

ca toți să afle că congresul partidului de guvernământ înlocuiește, în principiu, sistemul predării obligatorii a surplusurilor de produse agricole printr-un impozit și dă prin aceasta micului agricultor o serie întreagă de stimulente pentru a-și lărgi gospodăria și a extinde suprafața cultivată, că congresul, pășind pe această cale, corectează sistemul relațiilor dintre proletariat și țărănime și-și exprimă convingerea că pe această cale va fi realizată o traianică legătură între proletariat și țărănime. (Aplauze furtive.)

„Pravda” nr. 57 și „Izvestiia
C.E.C. din Rusia” nr. 57
din 16 martie 1921

6

CUVÎNT DE ÎNCHEIERE
LA RAPORTUL CU PRIVIRE
LA ÎNLOCUIREA PREDĂRII OBLIGATORII
A SURPLUSURILOR DE PRODUSE AGRICOLE
PRINTR-UN IMPOZIT ÎN NATURĂ
15 MARTIE

Tovarăși, cred că am să mă pot limita la câteva observații destul de concise. În primul rînd, vreau să mă refer la cazul lucrătorilor de la aprovizionare din Siberia. Iaroslavski și Danișevski m-au rugat să vă fac următoarea comunicare. Dacă Drojjin a fost deferit justiției, asta s-a făcut tocmai pentru a arăta că el este nevinovat. Văd aici pe unii făcînd observații sceptice, dar în orice caz trebuie să spun că acesta este un mod just de a privi lucrurile. Ne lovim adeseori de învinuiri și calomnii, și a dovedi pe această cale falsitatea lor este un procedeu cît se poate de nimerit. Apoi, vreau să spun că o serie de lucrători de la aprovizionare din Tiumen au fost executați pentru că s-au făcut vinovați de maltratări, torturi, violuri și alte infracțiuni de drept comun. Prin urmare, în cazul de față nu e vorba de abateri care ar putea fi puse în legătură cu munca de aprovizionare, ci de comiterea unor delictе infame, care în condițiile în care se desfășoară munca de aprovizionare se cer pedepsite mai aspru ca de obicei. Așa că din acest punct de vedere măsura a fost, fără îndoială, aplicată cum trebuie. Acum aș vrea să spun, încă de la început, câteva cuvinte în legătură cu problema cooperăției. Raportul prezentat de tov. Țiurupa — așa cum a declarat el însuși și cum am auzit aici cu toții — n-a fost un coraport, în sensul că ar fi căutat să exprime un punct de vedere principial diferit de acela al raportorului. Hotărîrea Comitetului Central cu privire la înlocuirea predării obligatorii a

surplusurilor de produse agricole printr-un impozit în natură a fost atît de unanim adoptată, și, ceea ce e mai important, noi am văzut numai decît, încă înainte de deschiderea congresului, că și în provincie diverși tovarăși ajunseseră în mod independent, pe baza indicațiilor oferite de experiența practică, la aceleași concluzii, încît orice îndoială asupra utilității și necesității unei asemenea măsuri este, în principiu, exclusă. Iar raportul prezentat de tov. Țiurupa se rezuma la completări și preveniri într-o serie întregă de probleme, dar nu conținea nici o propunere în sensul adopțării unei alte politici.

În raportul său, tov. Țiurupa se abate de la această linie generală numai în problema cooperăției. Aici dînsul a ridicat unele obiecții împotriva rezoluției propuse de mine, însă eu cred că obiecțiile lui nu pot fi considerate drept concludente. În ce fel se vor dezvolta relațiile în cadrul circuitului economic liber local în ceea ce privește fondul de mărfuri — prin cooperăție sau pe calea refacerii micului comerț particular — e un lucru pe care cu greu l-am putea stabili definitiv în momentul de față. Chestiunea trebuie examinată, fără îndoială, și în această privință trebuie să urmărim cu atenție experiența locală; asupra acestui lucru vom fi, desigur, cu toții de acord. Totuși, eu cred că cooperăția continuă să-și mențină o oarecare superioritate. Dacă din punct de vedere politic, așa cum am mai arătat, ea servește drept loc de organizare, centralizare și raliere a elementelor — pe plan politic — ostile nouă, care în fond promovează politica lui Kolceak și a lui Denikin, atunci nu încapе îndoială că, în comparație cu micile gospodării, cu micul comerț, cooperăția schimbă numai forma lucrurilor. Se înțelege că orice proces de formare a chiaburimii și orice dezvoltare a relațiilor mic-burgeze generează partidele politice corespunzătoare, care în Rusia s-au format în decurs de decenii și care ne sînt bine cunoscute. Aici avem de ales nu între a lăsa sau a nu lăsa drum liber acestor partide — căci ele sînt generate în mod inevitabil de relațiile economice mic-burgeze —, ci avem de ales, și asta doar într-o anumită măsură, numai între

formele de concentrare, de îmbinare a acțiunilor acestor partide. Nu se poate dovedi în nici un caz că din acest punct de vedere cooperarea ar fi mai rea. Dimpotrivă, comuniștii vor avea, oricum, mai multe mijloace de înrîurire sistematică și de control asupra cooperăției.

Rezoluția Congresului al IX-lea cu privire la cooperare a fost apărută aici cu hotărîre de către tov. Țiurupa și a fost combătută cu hotărîre de către tov. Miliutin.

Tov. Țiurupa a spus, printre altele, că eu însumi am fost martor al luptei ce s-a dat în problema cooperăției pînă ce ea a fost rezolvată de către congres. Trebuie să confirm acest fapt. Într-adevăr, a fost o luptă, și rezoluția Congresului al IX-lea i-a pus capăt prin aceea că a asigurat Departamentului aprovizionării o precumpănire mai mare sau, ca să mă exprim mai exact, o precumpănire mai deplină. Dar a renunța acum, din acest motiv, la o mai mare libertate de acțiune și la o mai mare libertate de alegere a măsurilor politice față de cooperare înseamnă, fără îndoială, a proceda greșit din punct de vedere politic. Mie, firește, îmi este mult mai puțin plăcut din punctul de vedere, să zicem, al situației mele de președinte al Consiliului Comisarilor Poporului să fiu condamnat să asist, în zeci de ședințe, la o luptă mărunță sau chiar la ciorovăieli decît să mă bazez pe o rezoluție a congresului, care este obligatorie pentru toți și care pune capăt acestei lupte. Dar trebuie să ții seama în acest caz nu de ceea ce este comod, ci de interesele înfăptuirii unei anumite politici economice. Dv. ați văzut aici cu toții — și marele număr de întrebări scrise primite de mine (o grămadă de bilețele) a confirmat și mai vădit acest lucru — că în această problemă concretă se ivesc o sumedenie de dificultăți de amănunt la înfăptuirea unei asemenea schimbări în politica noastră. Acesta este nodul chestiunii. Și nu încapе îndoială că nu le vom putea învinge dintr-o dată. Dacă menținem și de aici înainte rezoluția Congresului al IX-lea cu privire la cooperare, înseamnă că ne legăm mîinile. Vom ajunge în situația că, fiind obligați să dăm socoteală de toate congresului și să

promovăm politica stabilită de el, nu ne vom putea abate de la litera acestei rezoluții. Rezoluția amintește în permanență de predarea obligatorie a surplusurilor de produse agricole, pe cînd dv. o înlocuiți printr-un impozit.

În ce măsură vom permite libertatea schimburilor economice, nu știm.

Că trebuie să permitem într-o oarecare măsură această libertate, nu încapе nici o îndoială. Trebuie să luăm în considerație condițiile economice ale acestei situații și să le verificăm. De aceea anularea rezoluției Congresului al IX-lea ne aduce, bineînțeles, din nou într-o situație cînd această problemă, care pînă la un anumit punct era o problemă închisă, se va transforma într-una deschisă. Dar acest lucru este absolut inevitabil. A-l ocoli înseamnă a compromite cu totul relațiile schițate de noi în domeniul politicii economice, care sînt, fără îndoială, mai acceptabile pentru țărani.

Că înlocuirea predării obligatorii a surplusurilor printr-un impozit este o politică economică mai acceptabilă pentru țărani, în această chestiune, pe cît se vede, nu există la congresul de față două păreri, și în general nu există două păreri în rîndurile comuniștilor. La fel s-au pronunțat, într-o serie întreagă de declarații, și țărani fără partid. Acest lucru este pe deplin stabilit. De n-ar fi decît atît, și tot ar trebui să procedăm la o asemenea schimbare. De aceea am să vă citesc încă o dată rezoluția cu privire la cooperatie: „Avînd în vedere că rezoluția Congresului al IX-lea al P.C. din Rusia cu privire la cooperatie se bazează în întregime pe admiterea principiului predării obligatorii a surplusurilor de produse agricole, care acum este înlocuită printr-un impozit în natură, Congresul al X-lea al P.C. din Rusia hotărăște :

Această rezoluție este anulată.

Congresul însărcinează Comitetul Central să elaboreze și să facă să fie adoptate pe linie de partid și pe linia Sovietelor hotărîri care să ducă la îmbunătățirea și dezvoltarea structurii și activității cooperativelor în concordanță

cu programul P.C. din Rusia și potrivit cu înlocuirea predării obligatorii a surplusurilor de produse agricole printr-un impozit în natură“.

În numele Comitetului Central, voi propune congresului să adopte prima rezoluție — proiectul preliminar cu privire la înlocuirea predării obligatorii a surplusurilor de produse agricole printr-un impozit —, s-o aprobe în principiu și să însărcineze Comitetul Central al partidului s-o pună la punct, s-o elaboreze și s-o prezinte C.E.C. din Rusia, precum și pe cea de-a doua rezoluție — cu privire la cooperatie.

Trec acum la observațiile care au fost făcute aici. Trebuie să spun că întrebările scrise ce mi-au fost adresate sînt atît de numeroase și s-au adunat atîtea bilețele, încît nu numai că nu pot să enumăr problemele atinse în ele, dar sînt chiar nevoit să renunț cu totul la ideea de a le grupa pe toate în așa fel ca să se poată continua acum discuția pe marginea lor. Din păcate, sînt nevoit să renunț la această idee, iar bilețelele am să le păstrez ca material pentru o dezbatere ulterioară a problemei.

Ele vor putea, eventual, să fie folosite mai detaliat pentru presă sau, cel puțin, să fie strînse laolaltă și grupate în așa fel încît să ofere un material informativ amănunțit și într-adevăr complet pentru toți tovarășii economiști, administratori și conducători politici care vor trebui să se ocupe nemijlocit de pregătirea legii cu privire la înlocuirea predării obligatorii a surplusurilor de produse agricole printr-un impozit. Acum însă nu pot decît să relev două făgașe principale și să spun cîteva cuvinte despre cele două obiecții sau observații principale, despre cele două tipuri sau grupuri principale de probleme care sînt ridicate în aceste bilețele.

Prima obiecție se referă la latura tehnică. Există o serie întregă de observații amănunțite, în care se arată cît de grea are să fie aplicarea concretă a acestor măsuri și cît de multe probleme nerezolvate o să se ivească cu acest prilej. Încă în primul raport prezentat de mine am menționat că

asemenea observații sînt absolut inevitabile și că în momentul de față nu există nici o posibilitate de a stabili dintr-o dată cum anume o să abordăm rezolvarea acestor probleme grele.

A doua obiecție — cu caracter general — se referă chiar la principiile politicii economice. Și un lucru despre care au vorbit mulți dintre cei ce au luat aici cuvîntul, ba chiar majoritatea lor, și asupra căruia ni se atrage atenția și în bilețelele primite, este întărirea inevitabilă a micii burghezii, a burgheziei și a capitalismului. „În felul acesta — ni se spune în unele din aceste bilețele — deschideți larg porțile pentru dezvoltarea burgheziei, a micii industrii și pentru dezvoltarea relațiilor capitaliste“. În această privință, tovarăși, repetînd întrucîtva ceea ce am arătat în primul meu raport, trebuie să spun : nu încape îndoială că se poate concepe trecerea de la capitalism la socialism în diverse forme, în funcție de faptul că în țara respectivă precumpănesc deja relațiile proprii mării producții capitaliste sau că precumpănește mica gospodărie. Și trebuie să remarc că sub acest aspect au fost criticate unele concluzii din cuvîntarea mea, a fost criticată corelația dintre capitalismul de stat și micul comerț liber, dar nici unul dintre oratori n-a criticat și n-am primit nici un bilețel (le-am citit pe cele mai multe din ele, deși erau vreo cîteva zeci), n-am văzut nici un bilețel în care să fie criticate tezele menționate. Dacă în țara noastră marea industrie ar fi precumpănitoare sau, să zicem, dacă nu precumpănitoare, cel puțin foarte dezvoltată, iar în agricultură ar fi foarte dezvoltată marea producție, atunci ar fi cu puțință o trecere directă la comunism. Altfel, trecerea la comunism este din punct de vedere economic imposibilă. Tov. Miliutin a spus aici că noi am avut un sistem bine încheșat și, cum s-a exprimat dînsul, legislația noastră reprezintă într-o anumită măsură un sistem armonios în vederea acestei treceri, însă acest sistem n-a ținut seama de necesitatea de a face o serie de concesii micii burghezii. Spunînd aceasta, tov. Miliutin n-a tras concluzia pe care o trag eu. Crearea acestui sistem armonios ne-a fost dictată de necesități, considerente și con-

diții militare, iar nu economice. În situația de nemaipomenită ruină economică în care ne-am aflat atunci, cînd am fost siliți ca, după un mare război, să purtăm o serie de războaie civile, nu exista altă ieșire. În aplicarea acestei politici s-au făcut, desigur, unele greșeli, s-au comis o serie întreagă de exagerări — acest lucru trebuie spus cît se poate de categoric. Dar, în condițiile de război în care am fost puși, această politică era, în fond, justă. Nu aveam nici o altă posibilitate în afară de introducerea imediată a monopolului și folosirea lui la maximum, mergînd pînă la rechiționarea tuturor surplusurilor, chiar fără nici un fel de compensație. Și în această problemă nici nu puteam proceda altfel. Acest procedeu nu era expresia unui sistem economic armonios, el reprezenta o măsură care nu era determinată de condițiile economice, ci dictată, în bună parte, de condițiile militare. Cît despre considerentele economice, cel mai important dintre ele are în vedere sporirea cantității de produse. Ne aflăm în asemenea condiții de sărăcie, ruină economică, istovire și sleire a principalei forțe de producție — muncitorii și țărani —, încît pentru un timp oarecare va trebui să subordonăm totul acestui considerent principal : sporirea cu orice preț a cantității de produse.

Sînt întrebat : ce relație există între înlocuirea predării obligatorii a surplusurilor printr-un impozit și campania de însămînțări care se desfășoară în momentul de față ? — și tovarășii încearcă, în bilețelele lor, să descopere aici o serie de contradicții. Eu cred că aici este, în fond, o concordanță economică, și nu o contradicție. Campania de însămînțări este bazată pe o serie de măsuri care urmăresc folosirea la maximum a tuturor posibilităților economice pentru a extinde suprafața însămînțată. Pentru aceasta este nevoie ca semințele să fie redistribuite, păstrate în bune condiții și transportate la destinație. Dar noi, cu toate că avem un fond de semințe atît de redus, nu-l putem transporta ; de cele mai multe ori trebuie să recurgem la o serie întreagă de măsuri de într-ajutorare pentru ca, în condițiile unei extraordinare lipse de inventar, să micșorăm suprafața ne-

Însămînțată, să nu rămână terenuri necultivate. În ce privește o serie întregă de gubernii, nici nu ne putem gândi la așa ceva. Dacă țăranul fără partid, care în foarte multe cazuri a exprimat el însuși cerința de a se înlocui predarea obligatorie printr-un impozit, ceea ce ar constitui un stimulent pentru dezvoltarea gospodăriei sale pe baza economică actuală, dacă înainte de campania de primăvară el capătă o declarație din partea puterii de stat în sensul că s-a hotărât adoptarea acestei măsuri și că ea va fi pusă în aplicare — este oare această măsură în contradicție cu politica generală a campaniei de însămînțări? Nu, nu este în contradicție, pentru că ea aduce un element de stimulare. Știu, se va spune că acest element de stimulare este cu totul neînsemnat. Dar nu așa se pune chestiunea. Dacă am putea să le arătăm imediat țăranilor că din Anglia ne vin zeci de vapoare cu mărfuri în schimbul produselor pe care ei le vor strânge la recolta viitoare, asta ar fi, desigur, ceva mult mai real. Dar ar fi ridicol să încercăm a înșela în felul acesta pe niște oameni care cunosc din practică condițiile comerțului nostru. Că din Anglia ne vin vapoare cu cărbuni și cu o mică cantitate de produse alimentare, asta o știm, căci am primit informații în acest sens de la tov. Krasin; știm că pînă la încheierea acordului comercial, care n-a fost încă semnat, se face comerț semilegal cu diverși comercianți, cărora guvernul burghez, firește, nu le poate interzice acest lucru. E greu să faci o breșă în acest cerc al blocadei economice de care sîntem înconjurați din toate părțile, și, natural, nu putem promite prea mult. În orice caz, noi facem tot ce se poate și modificăm în acest sens planul de import.

Din punctul de vedere al micului proprietar, al micului agricultor, impozitul — care va fi fixat la o cifră inferioară cantității impuse în cadrul predării obligatorii a surplusurilor, va fi stabilit cu o mai mare precizie și îi va da posibilitatea să semene mai mult și să aibă certitudinea că surplusurile vor servi la îmbunătățirea gospodăriei lui — reprezintă o linie de maximă sprijinire a gospodarului har-

nic, linie care a fost pusă pe primul plan și în campania de însămînțări. Toate obiecțiile se reduc, în ultimă analiză, la următoarea chestiune : va avea mai mult de câștigat mica burghezie, care pe plan economic are o atitudine ostilă comunismului, sau marea industrie, care constituie baza trecerii la socialism și care din punctul de vedere al stării forțelor de producție, adică după principalul criteriu al întregii dezvoltări sociale, constituie baza organizării economice socialiste, întrucât unește pe muncitorii industriali înaintați, unește clasa care exercită dictatura proletariatului?

Au încercat aici unii să spună sau să tragă concluzia că din punct de vedere economic va avea de câștigat, fără îndoială, mai mult mica burghezie, producția meșteșugărească de mărfuri ; și, mai ales, au încercat să-și sprijine această părere pe argumentul că, datorită acordării de concesiuni, tocmai marea industrie va rămîne nesocialistă. Cred că aceste raționamente se sprijină pe o eroare economică fundamentală. Chiar dacă s-ar demonstra cu toată precizia că mult mai mult va câștiga, în cifre relative — sau, să admitem, chiar absolute —, mica industrie, aceasta n-ar infirma cu nimic, nici teoretic și nici practic, justetea pașilor pe care-i facem noi. Concluzia este că nu poate exista un alt sprijin pentru consolidarea economică a întregii noastre opere de construire a socialismului. Să presupunem acum, doar cu titlu de exemplu — iau un exemplu concret pentru ilustrare —, că mica industrie este exprimată prin cifra 100 (indiferent dacă e vorba de 100 de milioane de unități de muncă sau de 100 de unități de alt fel), iar marea industrie prin cifra 200. Să presupunem, apoi, că mica industrie crește, pe bază capitalistă, pînă la cifra 175, iar marea industrie rămîne la 200. În ipoteza noastră, marea industrie stagnează, pe cînd mica industrie cunoaște o dezvoltare uriașă. Cred că și în această ipoteză, cea mai rea, făcută de mine, am avea un avantaj neîndoielnic, pentru că acum — așa cum a arătat anul în curs, cum au arătat condițiile din domeniul combustibilului și al transportului, cum ne arată distribuirea produselor alimentare, de care a

amintit, pe bună dreptate, tov. Miliutin — abia mai putem rezista.

Aici s-a spus și mi s-a pus și în scris întrebarea : „Cum o să mențineți statul muncitoresc în condițiile dezvoltării capitalismului la sate ?“ Acest fenomen care ne amenință — dezvoltarea micii producții și a micii burghezii la sate — reprezintă cea mai mare primejdie.

Să trecem la concesiuni. Concesiunile sînt un bloc cu capitalismul din țările înaintate. Trebuie să înțelegem bine natura concesiunilor. Ele înseamnă o alianță economică, un bloc, un acord economic cu capitalul financiar înaintat din țările înaintate, un acord care va duce la o oarecare sporire a produselor noastre, dar totodată și la o sporire a produselor celor cu care contractăm. Dacă dăm unui concesionar minereu sau lemn, el are să ia o parte foarte mare din aceste produse, iar nouă o să ne dea o cotă mică. Dar pentru noi este atît de important să sporim cantitatea de produse, încît și o cotă mică reprezintă un avantaj considerabil. O ușoară îmbunătățire a situației muncitorilor de la orașe, care cu ajutorul concesiunilor va fi asigurată prin contract și care nu prezintă nici cea mai mică dificultate pentru capitalul străin, chiar și o asemenea îmbunătățire înseamnă un avantaj, înseamnă o întărire a mării noastre industrii. Și acest lucru, datorită influenței economice exercitate de el, va contribui la îmbunătățirea situației proletariatului, la îmbunătățirea situației clasei care ține în mîinile ei puterea de stat.

Și n-avem nici un motiv să ne temem că, la noi, mica agricultură și mica industrie se vor dezvolta în proporții care ar putea deveni periculoase pentru marea noastră industrie. Pentru ca industria să se dezvolte, trebuie să existe unele premise.

Dacă vom avea o recoltă proastă (v-am atras deja atenția asupra broșurii lui Popov), dacă vom avea o recoltă proastă și mijloace tot atît de reduse ca și anul trecut, nici vorbă nu va putea fi de o atenuare a crizei și de dez-

voltarea micii industrii : o restabilire a relațiilor capitaliste este posibilă numai în caz că se obține un excedent de produse agricole. Un asemenea excedent este posibil, și el ar prezenta o mare importanță, pentru că ne-ar oferi un avantaj substanțial. Problema dacă va avea mai mult de câștigat mica producție sau marea producție este problema folosirii asociate și îmbinate a fondului nostru și a dezvoltării pieței, la care vom ajunge printr-o înțelegere cu capitalismul în cadrul concesiunilor, și aceasta ne va aduce o sporire a producției agricole. Care dintre noi va folosi mai bine aceste mijloace — iată factorul de care depind rezultatele. Eu cred că, dacă clasa muncitoare, care ține în mâinile sale principalele ramuri ale marii industrii, își va concentra atenția asupra celor mai importante din ele, va câștiga mai mult decât mica industrie, chiar dacă aceasta ar crește, proporțional, mai repede. La noi, în industria textilă situația se prezenta în așa fel că la sfârșitul anului 1920 se observa, fără îndoială, o îmbunătățire, dar n-am avut destul combustibil ; dacă am fi avut destul combustibil, am fi produs circa 800 000 000 de arșini de țesături și am fi avut, pentru schimbul pe produse țărănești, materiale din producție proprie.

Dar, ca urmare a crizei de combustibil, se înregistrează la noi o enormă scădere a producției. Chiar dacă achiziționăm acum cărbuni în străinătate și peste o săptămână sau două o să ne vină vapoare cu cărbuni, tot am pierdut câteva săptămâni sau chiar câteva luni.

Orice îmbunătățire a situației în marea producție și posibilitatea de a pune în funcțiune unele fabrici mari consolidează în așa măsură situația proletariatului, încât n-avem de ce să ne temem de stihia micii burghezii, chiar dacă ea e în creștere. Că mica burghezie și micul capital vor crește, e un lucru de care n-avem a ne teme. Ceea ce trebuie să ne inspire teamă e faptul că această stare de extremă înfometare, de mizerie, de lipsă de produse se prelungește prea mult și că ea are drept consecință o totală sleire a proletariatului, neputința lui de a rezista stihiei șovăielilor și desperării mic-burgheze. De asta trebuie să ne temem noi

mai mult. Dacă vom face să sporească cantitatea de produse, nici un fel de dezvoltare a micii burghezii nu va constitui un neajuns prea mare, întrucât ea duce la dezvoltarea marii industrii, și noi trebuie să stimulăm mica gospodărie agricolă. E de datoria noastră să facem tot ce ne stă în putință pentru stimularea ei. Impozitul este una din măsurile modeste, dar sigure, care se pot lua în acest scop, este o măsură care va duce la o asemenea stimulare, și de aceea trebuie neapărat s-o adoptăm. (A p l a u z e.)

„*Prauda*” nr. 58
din 17 martie 1921

7

PROIECT INIȚIAL DE REZOLUȚIE
CU PRIVIRE LA ÎMBUNĂȚĂȚIREA
SITUAȚIEI MUNCITORILOR
ȘI A ȚĂRANILOR NEVOIAȘI ³⁴

Epuizarea la care au dus lipsurile și calamitățile provocate de cei șapte ani de război și de ruina economică ce a urmat, precum și extrema oboseală pricinuită de încordarea aproape supraomenească a forțelor, de care a dat dovadă clasa muncitoare din Rusia în ultimii trei ani și jumătate, s-au accentuat atât de mult în momentul de față, încât necesită măsuri urgente din partea Puterii sovietice.

De aceea Congresul al X-lea al P.C. din Rusia cere întregului partid, tuturor instituțiilor de partid și sovietice să acorde cea mai mare atenție acestei probleme și să elaboreze neîntârziat o serie de măsuri în vederea îmbunătățirii, cu orice preț, a situației muncitorilor și ușurării suferințelor lor.

Congresul aprobă hotărîrea Comitetului Central și a Puterii sovietice de a aloca o parte din stocul de aur pentru cumpărarea de bunuri de consum pentru muncitori ³⁵ și cere lărgirea acestei măsuri și modificarea imediată, în acest sens, a planului nostru de import.

Congresul însărcinează Comitetul Central să instituie o comisie centrală specială pentru aplicarea unor măsuri imediate în vederea îmbunătățirii situației muncitorilor, organizînd această comisie în așa fel încît să funcționeze în directă legătură, pe de o parte, cu C.C. al P.C. din Rusia și C.C.S. din Rusia, iar pe de altă parte cu Consiliul Comisarilor Poporului și Consiliul Muncii și Apărării ³⁶ în vederea aplicării în cel mai scurt timp a măsurilor trasate și asigurării controlului muncitorilor înșiși asupra înfăptuirii

acestor măsuri. Această comisie trebuie să creeze subcomisii pe lângă departamentele care pot și trebuie, îndeosebi, să folosească imediat o parte din aparatul și mijloacele lor pentru aplicarea măsurilor de îmbunătățire a situației muncitorilor (Comisariatul poporului pentru comerțul exterior, Comisariatul poporului pentru aprovizionare, Comisariatul poporului pentru apărare, Comitetul pentru construcțiile de stat ³⁷, Comisariatul poporului pentru ocrotirea sănătății etc.). De asemenea trebuie create subcomisii în guberniile în care se află concentrat un număr mare de muncitori industriali. Congresul însărcinează Comitetul Central și cadrele de partid din departamentele respective să elaboreze fără întârziere regulamentul de funcționare al acestor subcomisii.

Avînd în vedere situația grea în care se află țărănimea din cauza recoltei proaste, situație care în foarte multe cazuri se agravează și mai mult prin demobilizarea armatei. Congresul al X-lea însărcinează Comitetul Central să obțină adoptarea unor măsuri similare de către Consiliul Comisarilor Poporului și C.E.C. din Rusia în vederea îmbunătățirii situației țăranilor nevoiași, fără a se limita la comisia care a fost deja creată, în acest scop, de către C.E.C. din Rusia.

*Publicat pentru prima oară în 1932,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XX*

Se tipărește după manuscris

(1)

Первоначальный проект
Ленинскому ЦК РКП о единстве партии.

1. Пред началом обсуждения всех дел партии как
этого единства и единства ее предв, обнародована должна
быть первая статья вступления партии и партии действующей
группы, действующей восточной группы или или или
первая группа, вторая, третья, четвертая и пятая
в каждой из них, которая при действующей группе
коллектив в среде действующей группы или или
или или.

2. Между тем как до объединения групп и
о объединении в партии объединенных групп и
группа фракционности т.е. фракционности группы с
какой группой и с объединением до объединения групп
группы и создания своей группы или или. На
какое объединение фракционности т.е. как
каждая, на одну из групп или или. Москва (сен-
тябрь 1920 г.) и Москва, как со стороны группы т.е. «
объединенной», т.е. группы и со стороны группы т.е.
«объединенной» Центральной».

Первоначально, работа все объединенные группы или или.

Prima pagină a manuscrisului lui V. I. Lenin :
„Proiect inițial de rezoluție a Congresului al X-lea al P.C. din Rusia
cu privire la unitatea partidului“. — Martie 1921

Micșorat

8

PROIECT INIȚIAL DE REZOLUȚIE
A CONGRESULUI AL X-LEA AL P.C. DIN RUSIA
CU PRIVIRE LA UNITATEA PARTIDULUI

1. Congresul atrage atenția tuturor membrilor de partid că unitatea și coeziunea rîndurilor partidului, asigurarea unei depline încrederi între membrii de partid și a unei activități cu adevărat armonioase, care să întruchipeze cu adevărat unitatea de voință a avangăzii proletariatului, sînt deosebit de necesare în momentul de față, cînd o serie de împrejurări fac ca oscilările în rîndurile populației mic-burgheze a țării să devină tot mai pronunțate.

2. Or, încă înainte de discuția generală cu privire la sindicate s-au constatat în partidul nostru unele simptome de fracționism, adică de apariție a unor grupuri cu platforme proprii, care manifestau, într-o anumită măsură, tendința de a se izola de restul partidului și de a-și crea o disciplină proprie, de grup. Asemenea simptome de fracționism au manifestat, de pildă, la una din conferințele de partid din Moscova (în noiembrie 1920) și din Harkov³⁸, atît grupul așa-zisei „opozității muncitorești“, cît și, într-o oarecare măsură, grupul așa-zisului „centralism democratic“³⁹.

Este necesar ca toți muncitorii conștienți să-și dea bine seama cît de dăunător și de inadmisibil este orice fracționism, care, chiar dacă reprezentanții diferitelor grupuri sînt animați de cea mai vie dorință de a păstra unitatea partidului, în practică duce în mod inevitabil la slăbirea activității colective și la încercări repetate și intense, întreprinse de dușmanii care se strecoară în rîndurile partidului de guvernămînt, de a adînci divergențele și de a le folosi în scopuri contrarevoluționare.

Cum caută dușmanii proletariatului să profite de orice abatere de la linia comunistă strict consecventă, s-a văzut,

poate, în modul cel mai concret din exemplul rebeliunii de la Kronstadt, cînd contrarevoluția burgheză și albgardiștii din toate țările lumii s-au arătat dintr-o dată dispuși să accepte pînă și lozinca unui regim sovietic, numai și numai să răstoarne dictatura proletariatului din Rusia, și cînd socialiștii-revoluționari și contrarevoluția burgheză, în general, au folosit la Kronstadt lozinca unei răscoale pornite, chipurile, în numele Puterii sovietice, dar îndreptate împotriva guvernului sovietic din Rusia. Asemenea fapte dovedesc pe deplin că albgardiștii încearcă și se pricep să se deghizeze în comuniști, ba încă în comuniști foarte de stînga, numai și numai să slăbească și să doboare bastionul revoluției proletare din Rusia. Manifestele menșevice răspîndite la Petrograd în ajunul rebeliunii de la Kronstadt arată, de asemenea, cum au căutat menșevicii să exploateze divergențele și unele începuturi de fracționism din sînul P.C. din Rusia pentru a încuraja și sprijini de fapt pe rebelii de la Kronstadt — socialiștii-revoluționari și albgardiștii —, dîndu-se drept adversari ai rebeliunilor și partizani ai Puterii sovietice, dar ai unei Puteri sovietice căreia voiau să-i aducă, chipurile, unele mici corectări.

3. Propaganda în această problemă trebuie să conștă, pe de o parte, în a explica temeinic prejudiciul și pericolul pe care-l prezintă fracționismul din punctul de vedere al unității partidului și al realizării unității de voință a avangărzii proletariatului, care constituie principala condiție pentru succesul dictaturii proletariatului, iar pe de altă parte în a explica specificul noilor procedee tactice folosite de dușmanii Puterii sovietice. Acești dușmani, care s-au convins că, acționînd în mod fățiș sub steagul albgardist, contrarevoluția n-are nici o șansă de reușită, fac acum toate eforturile pentru ca, profitînd de divergențele din sînul P.C. din Rusia, să dea, într-un fel sau altul, un impuls contrarevoluției prin trecerea puterii în mîinile unei formații politice care în aparență este cea mai apropiată de recunoașterea Puterii sovietice.

Propaganda trebuie totodată să lămurească experiența revoluțiilor precedente, în cursul căroră contrarevoluția a sprijinit opoziția cea mai apropiată de partidul cel mai revoluționar, cu scopul de a zdruncina și răsturna dictatura

revoluționară și a deschide astfel drumul pentru o ulterioară victorie totală a contrarevoluției, a capitaliștilor și moșierilor.

4. În lupta practică împotriva fracționismului este necesar ca fiecare organizație de partid să vegheze cu toată strictețea ca să nu fie îngăduite nici un fel de manifestări fracționiste. Critica, absolut necesară, a lipsurilor partidului trebuie făcută în așa fel încît orice propunere practică să fie trimisă într-o formă cît mai precisă, imediat și fără nici o tăgădire, organelor conducătoare de partid locale și organului central, spre a fi examinată și soluționată. În afară de asta, oricine are de făcut o critică trebuie să țină seama, în ce privește forma ei, de situația partidului, care este înconjurat de dușmani, iar în ceea ce privește conținutul ei trebuie ca, printr-o participare directă la activitatea Sovietelor și la munca partidului, să verifice cum sînt îndreptate în practică greșelile partidului sau ale unor membri ai săi. Orice analiză a liniei generale a partidului sau aprecierea experienței lui practice, controlul executării hotărîrilor lui, cercetarea metodelor de îndreptare a greșelilor ș.a.m.d. nu trebuie în nici un caz să fie supuse unei discuții prealabile în cadrul unor grupuri formate pe baza vreunei „platforme“ etc., ci trebuie să fie supuse neapărat unei discuții directe a tuturor membrilor de partid. În acest scop, congresul dispune să se editeze mai regulat „Diskussionnîi Listok“⁴⁰, precum și niște culegeri speciale, în care să se urmărească neîncetat ca critica să privească fondul chestiunii și să nu capete în nici un caz forme care ar putea să servească dușmanilor de clasă ai proletariatului.

5. Respingînd din principiu devierea spre sindicalism și anarhism, care este analizată într-o rezoluție specială⁴¹, și însărcinînd Comitetul Central să procedeze la lichidarea totală a oricărui fracționism, congresul declară în același timp că în ce privește problemele care au atras în mod deosebit atenția, de pildă, a grupului așa-zisei „opoziiții muncitorești“ — curățirea partidului de elementele neproletare și nesigure, lupta împotriva birocratismului, dezvoltarea democratismului și inițiativa muncitorilor etc. —, orice propuneri concrete trebuie examinate cu cea mai mare atenție și verificate în munca practică. Partidul trebuie să

știe că în aceste probleme noi nu aplicăm toate măsurile necesare, pentru că întâmpinăm o serie întreagă de obstacole de tot felul și că, respingînd categoric așa-zisa critică, care are un caracter fracționist și neconstructiv, partidul va continua neobosit, încercînd metode noi, să lupte prin toate mijloacele împotriva birocratismului, pentru lărgirea democratismului, a inițiativei, pentru descoperirea, demascarea și izgonirea elementelor străine care s-au strecurat în partid ș.a.m.d.

6. De aceea congresul declară dizolvate și hotărăște să fie dizolvate imediat și fără excepție toate grupurile care s-au format pe baza unei platforme sau alteia (cum ar fi : grupurile „opoziția muncitorească“, „centralismul democratic“ etc.). Neexecutarea acestei hotărîri a congresului atrage neapărat după sine excluderea imediată din partid.

7. Pentru a realiza o strictă disciplină în rîndurile partidului și în întreaga activitate sovietică și pentru a ajunge la o cît mai mare unitate prin înlăturarea oricărui fracționism, congresul împuternicește Comitetul Central să aplice, în cazurile de încălcare a disciplinei sau de reînviere ori îngăduire a fracționismului, toate sancțiunile de partid, inclusiv excluderea din partid, iar pentru membrii Comitetului Central trecerea în situația de membri supleanți și, ca măsură extremă, chiar excluderea din partid. Aplicarea acestei măsuri extreme față de membrii și membrii supleanți ai Comitetului Central și față de membrii Comisiei de Control este valabilă numai cu condiția de a se convoca o plenară a Comitetului Central, la care să fie chemați să participe toți membrii supleanți ai Comitetului Central și toți membrii Comisiei de Control. Dacă o asemenea adunare generală a conducătorilor cu cea mai mare răspundere ai partidului va considera, cu două treimi din voturi, că este necesară trecerea unui membru al Comitetului Central în situația de membru supleant sau excluderea lui din partid, atunci această măsură trebuie aplicată imediat ⁴².

9

PROIECT INIȚIAL DE REZOLUȚIE
A CONGRESULUI AL X-LEA AL P.C. DIN RUSIA
CU PRIVIRE LA DEVIEREA SINDICALISTĂ
ȘI ANARHISTĂ DIN PARTIDUL NOSTRU

1. În ultimele luni s-a manifestat limpede în rîndurile partidului o deviere sindicalistă și anarhistă, care necesită luarea celor mai hotărîte măsuri de luptă ideologică, precum și de curățire și de însănătoșire a partidului.

2. Această deviere se datorește în parte faptului că în rîndurile partidului au intrat foști menșevici, precum și muncitori și țărani care nu și-au însușit încă pe deplin concepția comunistă despre lume; dar ea se datorește mai ales influenței pe care o exercită asupra proletariatului și asupra P.C. din Rusia stihia mic-burgheză, care în țara noastră este extraordinar de puternică și care în mod inevitabil generează oscilări spre anarhism, mai cu seamă într-un moment cînd situația maselor s-a înrăutățit simțitor din cauza recoltei proaste și a urmărilor dezastruoase ale războiului și cînd, prin demobilizarea unei armate de milioane de oameni, sînt puși în disponibilitate sute de mii de țărani și muncitori, care nu pot găsi de îndată surse normale de existență.

3. Expresia cea mai desăvîrșită din punct de vedere teoretic și cea mai pregnantă a acestei devieri (*variantă*: o expresie din cele mai desăvîrșite etc. ale acestei devieri) o constituie tezele și celelalte documente publicistice ale grupului așa-zisei „opoziii muncitorești“. Destul de semnificativă este, bunăoară, următoarea teză a acestui grup: „Sarcina de a organiza conducerea economiei naționale revine unui congres general al producătorilor din Rusia, grupați în sin-

dicat pe ramuri de producție, acestea aleg organul central, care conduce întreaga economie națională a republicii“.

Ideile care stau la baza acestei declarații și numeroase alte declarații similare sînt complet greșite din punct de vedere teoretic, căci ele înseamnă o totală ruptură cu marxismul și comunismul, ca și cu rezultatele experienței practice a tuturor revoluțiilor semiproletare și a actualei revoluții proletare.

În primul rînd, noțiunea de „producător“ pune laolaltă pe proletar cu semiproletarul și cu micul producător de mărfuri, constituind astfel o abatere esențială de la noțiunea fundamentală a luptei de clasă și de la cerința esențială de a face o distincție precisă între clase.

În al doilea rînd, orientarea spre masele fără partid sau tendința de a cocheta cu ele — care-și găsește expresia în teza sus-menționată — constituie o abatere nu mai puțin esențială de la marxism.

Marxismul ne învață — și această învățătură a fost confirmată formal nu numai de către întreaga Internațională Comunistă în hotărîrea adoptată de cel de-al II-lea Congres al ei (din 1920) cu privire la rolul partidului politic al proletariatului, dar și practic, de revoluția noastră — că numai partidul politic al clasei muncitoare, adică partidul comunist, este în stare să unească, să educe și să organizeze o asemenea avangardă a proletariatului și a întregii mase muncitoare, care este singura în stare să opună rezistență inevitabilelor oscilări mic-burgheze ale acestei mase, inevitabilelor tradiții și recidive de îngustime de breaslă sau de prejudecăți de breaslă în rîndurile proletariatului și să conducă întreaga activitate unită a întregului proletariat, adică să conducă din punct de vedere politic proletariatul și, prin el, să conducă toate masele muncitoare. Altfel nu poate fi înlăptuită dictatura proletariatului.

Înțelegerea greșită a rolului partidului comunist în ceea ce privește raportul dintre el și proletariatul fără partid și apoi în ceea ce privește raportul dintre primul și cel de-al doilea factor și întreaga masă a oamenilor muncii constituie o abatere teoretică esențială de la comunism și o de-

viere în direcția sindicalismului și anarhismului, și de această deviere sînt îmbibate toate concepțiile grupului „opoziția muncitorească“.

4. Congresul al X-lea al P.C. din Rusia declară că el consideră ca fiind, de asemenea, complet greșite toate încercările întreprinse de către grupul menționat și de către alte persoane de a-și apăra concepțiile lor eronate invocînd paragraful 5 din partea economică a programului P.C. din Rusia, care tratează despre rolul sindicatelor. În acest paragraf se spune că „sindicatul trebuie să ajungă să concentreze efectiv în mîinile lor întreaga conducere a întregii economii naționale, ca un singur tot economic“ și că ele „asigură în felul acesta o legătură indisolubilă între administrația centrală de stat, economia națională și masele largi ale oamenilor muncii“, „atrăgînd“ aceste mase „la munca directă de conducere a economiei“.

În același paragraf al programului P.C. din Rusia se spune că o condiție prealabilă pentru o asemenea situație, la care „trebuie să ajungă“ sindicatele, o constituie procesul „eliberării în tot mai mare măsură a sindicatelor de spiritul îngust de breaslă“ și al cuprinderii majorității, „iar treptat a absolut tuturor“ oamenilor muncii în sindicate.

În sfîrșit, în același paragraf al programului P.C. din Rusia se subliniază că sindicatele, „potrivit legilor R.S.F.S.R. și practicii statornicite, participă deja la activitatea tuturor organelor locale și centrale de conducere a industriei“.

În loc să țină seama tocmai de această experiență practică a participării la conducere, în loc să dezvolte mai departe această experiență în strictă concordanță cu succesele obținute și cu greșelile îndreptate, sindicalistii și anarhiștii formulează de-a dreptul lozinca : „congrese sau un congres al producătorilor“, care „să aleagă“ organele de conducere ale economiei. Rolul conducător, educator și organizator al partidului față de sindicatele proletariului și al proletariului față de masele semimic-burgheze și de-a dreptul mic-burgheze ale oamenilor muncii este astfel cu desăvîrșire ocolit și înlăturat, și în locul continuării și îmbunătățirii muncii practice de construire a unor noi forme de economie,

care a fost deja începută de Puterea sovietică, rezultă o năruire mic-burghezo-anarhistă a acestei munci, ceea ce nu poate să ducă decît la triumful contrarevoluției burgheze.

5. În concepțiile acestui grup și ale grupurilor și persoanelor analoge, Congresul P.C. din Rusia vede nu numai o eroare teoretică și o atitudine complet greșită față de experiența practică a construcției economice începute de Puterea sovietică, dar și o gravă greșeală politică și o primejdie politică directă pentru însăși existența dictaturii proletariatului.

Într-o țară ca Rusia, puternica precumpănire a stihiei mic-burgheze și inevitabila ascuțire la extrem a lipsurilor și suferințelor poporului — ca urmare a războiului, ruinei economice, sărăcirii, epidemiilor și recoltelor proaste — provoacă oscilări deosebit de pronunțate în starea de spirit a maselor mic-burgheze și semiproletare. Aceste oscilări se produc cînd în direcția unei întăriri a alianței acestor mase cu proletariatul, cînd în direcția unei restaurări a burgheziei, și întreaga experiență a tuturor revoluțiilor din secolele XVIII, XIX și XX arată cît se poate de clar și de concludent că aceste oscilări — dacă are loc o cît de mică slăbire în unitatea, forța și influența avangărzii revoluționare a proletariatului — nu pot duce la altceva decît la restaurarea puterii și a proprietății capitaliștilor și moșierilor.

De aceea concepțiile „opозиției muncitorești“ și ale elementelor similare nu numai că sînt greșite din punct de vedere teoretic, dar constituie în mod practic expresia oscilărilor mic-burgheze și anarhice, duc în mod practic la slăbirea liniei călăuzitoare, consecvente a partidului comunist și oferă, în practică, un sprijin dușmanilor de clasă ai revoluției proletare.

6. Pe baza celor expuse mai sus, congresul P.C. din Rusia respinge cu hotărîre ideile menționate, în care își găsește expresia o deviere sindicalistă și anarhistă, și consideră necesar :

în primul rînd, să ducă o luptă ideologică fermă și sistematică împotriva acestor idei ;

În al doilea rînd, congresul consideră că propagarea acestor idei este incompatibilă cu calitatea de membru al P.C. din Rusia.

Însărcinînd Comitetul Central cu aplicarea strictă a acestor hotărîri, congresul menționează în același timp că în diverse publicații și culegeri speciale etc. putem și trebuie să acordăm loc unui mai amplu schimb de păreri între membrii partidului asupra tuturor problemelor menționate.

*Publicat pentru prima oară în 1923,
în „Operele lui N. Lenin
(V. Ulianov)”, vol. XVIII, partea 1*

Se tipărește după manuscris

10

RAPORT CU PRIVIRE LA UNITATEA PARTIDULUI
ȘI LA DEVIEREA ANARHO-SINDICALISTĂ
16 MARTIE ⁴³

Tovarăși, cred că nu e nevoie să insist prea mult asupra acestei probleme, întrucît, în cursul dezbaterii tuturor problemelor, întregul nostru congres a abordat deja temele asupra cărora trebuie să ne pronunțăm acum oficial în numele congresului partidului, adică în numele întregului partid. Cît privește rezoluția „cu privire la unitate“ *, ea conține în bună parte o caracterizare a situației politice. Ați citit, desigur, cu toții textul tipărit al acestei rezoluții, care v-a fost distribuit aici. Punctul 7, care prevede o măsură excepțională — dreptul de a exclude din Comitetul Central, cu condiția ca la adunarea generală a membrilor și membrilor supleanți ai Comitetului Central și a membrilor Comisiei Centrale de Control această hotărîre să fie adoptată cu o majoritate de două treimi — nu va fi publicat. Această măsură a fost discutată în repetate rînduri în cadrul unor consfătuiri neoficiale, la care au luat cuvîntul reprezentanți ai tuturor nuanțelor. Să sperăm, tovarăși, că nu vom fi puși în situația să aplicăm acest punct, dar el este necesar în noua situație, cînd ne aflăm în fața unei cotituri destul de bruște și vrem să înlăturăm orice urme de fracționism.

Trec acum la rezoluția cu privire la devierile sindicaliste și anarhiste. Aici e vorba de o problemă care a fost discutată în cadrul punctului 4 de pe ordinea de zi a congresului. Miezul întregii rezoluții îl constituie definirea atitudinii noastre față de unele curente sau față de

* Vezi volumul de față, p. 91—94. — *Nota red.*

unele devieri ideologice. Când spunem „devieri“, vrem să subliniem că nu vedem încă aici ceva definitiv conturat, ceva absolut și pe deplin precizat, ci numai începutul unei orientări politice, care nu poate să rămână neapreciată de către partid. Punctul 3 din rezoluția cu privire la devierea sindicalistă și anarhistă, al cărei text l-ați primit, probabil, cu toții, conține în mod vădit o greșeală de tipar (după cum se vede din semnalările făcute, această greșeală a fost observată). Trebuie citit : „semnificativă este, bunăoară, următoarea teză a acestui grup“, adică a „opозиției muncitorești“ : „Sarcina de a organiza conducerea economiei naționale revine unui congres general al producătorilor din Rusia, grupați în sindicate pe ramuri de producție ; acestea aleg organul central, care conduce întreaga economie națională a republicii“ *. Despre acest punct, noi am vorbit la congres în repetate rânduri, atît la consfăturile neoficiale, cît și la ședințele plenare deschise ale congresului. Cred că am demonstrat deja că în sprijinul acestui punct nu poate fi invocat în nici un caz argumentul că Engels vorbește undeva despre unirea producătorilor ; fiindcă este absolut clar — și o citire atentă a pasajului respectiv dovedește acest lucru — că Engels se referă la societatea comunistă, în care nu vor mai exista clase. Asupra acestui lucru sîntem cu toții de acord. Când în societate nu vor mai exista clase, atunci ea va fi alcătuită numai din producători care muncesc, nu vor mai fi muncitori și țărani. Și din toate scrierile lui Marx și Engels știm foarte bine că ei fac o distincție netă între perioada în care mai există încă clase și aceea în care nu vor mai exista clase. Marx și Engels au persiflat fără cruțare ideile, discuțiile și supozițiile cu privire la dispariția claselor înainte de venirea comunismului și au arătat că numai comunismul înseamnă desființarea claselor ⁴⁴.

Noi am ajuns în situația de a fi primii care am pus în mod practic problema acestei desființări a claselor, și în țara noastră, care are un caracter țărănesc, am rămas acum cu două clase principale : clasa muncitoare și țărăimea.

* Vezi volumul de față, p. 93—94. — *Nota red.*

Alături de ele există grupuri întregi de rămășițe și vestigii ale capitalismului.

În programul nostru se spune clar că noi facem primii pași, că vom avea de străbătut o serie întreagă de trepte intermediare. Dar practica muncii noastre sovietice și a întregii istorii a revoluției ne-a arătat permanent, în modul cel mai concret că este greșit să dai definiții teoretice ca acelea pe care le dă, în cazul de față, opoziția. Știm foarte bine că la noi mai există clase și că ele vor mai exista încă multă vreme, că într-o țară în care precumpănește populația țărăneasă ele se vor menține, în mod inevitabil, încă multă vreme, mulți ani. Termenul minim în care marea industrie ar putea fi organizată în așa fel încât să creeze un fond pentru a-și subordona agricultura este evaluat la zece ani. Acesta este un termen minim, care presupune condiții tehnice extrem de favorabile. Noi însă știm că ne aflăm în condiții extrem de nefavorabile. Avem un plan de construire a Rusiei pe baza mării industrii moderne — planul de electrificare, elaborat de somități științifice. În acest plan, termenul minim este stabilit la zece ani, în care se presupune, în linii generale, că vom avea condiții cât de cât apropiate de cele normale. Dar noi știm foarte bine că asemenea condiții nu există. Prin urmare, un deceniu este un termen mult prea scurt pentru noi — asupra acestui lucru nu mai încapă discuție. Am ajuns acum la miezul problemei : este posibilă o situație în care vor continua să existe clase ostile proletariatului, și de aceea nu putem realiza acum în mod practic ceea ce spune Engels. Va fi mai întâi dictatura proletariatului, după care va veni societatea fără clase.

Marx și Engels au combătut fără cruțare pe cei care, scăpînd din vedere deosebiriile dintre clase, vorbeau de producători, de popor sau de oamenii muncii în general. Cine cunoaște cât de cât operele lui Marx și Engels nu poate să uite că pretutindeni, în paginile lor, sînt luați în derîdere cei ce vorbesc de producători, de popor, de oamenii muncii în general. Nu există oameni ai muncii în general sau oameni care muncesc în general, ci există sau micul proprietar, care posedă mijloace de producție și are o mentalitate și niște deprinderi de viață care sînt în întregime capi-

taliste — și nici nu pot fi altfel —, sau muncitorul salariat, care are cu totul altă mentalitate, muncitorul salariat din marea industrie, care e în antagonism, în contradicție, în luptă cu capitaliștii.

Dacă am ajuns la această problemă după trei ani de luptă, după ce am văzut, din proprie experiență, cum e folosită puterea politică de către proletariat și știm ce dificultăți imense există în relațiile dintre clase, când mai există încă clase și când în toți porii vieții noastre, înăuntrul instituțiilor sovietice se mai observă rămășițe ale burgheziei, înseamnă că apariția la noi, în asemenea condiții, a unei platforme cu tezele pe care vi le-am citit reprezintă o vădită și manifestă deviere anarho-sindicalistă. Aceste cuvinte nu sînt exagerate ; ele au fost bine chibzuite. O deviere nu este încă un curent definitiv conturat. O deviere este ceva care mai poate fi îndreptat. S-au abătut oamenii puțin din drum sau încep să se abată, dar o îndreptare este încă posibilă. Tocmai asta exprimă, după părerea mea, cuvîntul „deviere“. El subliniază că nu este încă vorba de ceva definitiv, că lucrurile mai pot fi încă ușor îndreptate ; el exprimă dorința de a avertiza și de a pune problema în toată amploarea ei și în mod principial. Dacă cineva va găsi un cuvînt care să exprime mai bine această idee, n-am nimic împotriva. Sper că nu ne vom lansa în controverse pe marginea unor cuvinte, iar în fond noi analizăm această teză, care ocupă locul principal, ca să nu ne angajăm în analiza unor idei similare, care la grupul „opозиția muncitorească“ există din belșug. Această analiză o vom lăsa s-o facă publiciștii noștri, precum și conducătorii acestui curent, fiindcă la sfîrșitul rezoluției noi spunem în mod expres că în diverse culegeri și publicații speciale putem și trebuie să facem loc unui mai amplu schimb de păreri între membrii partidului asupra tuturor problemelor menționate. Acum nu ne putem permite să amînăm această problemă. Sîntem un partid care luptă în condițiile unor mari greutăți. Trebuie să ne spunem : pentru ca unitatea să fie trainică, este necesar ca această deviere să fie condamnată. Din moment ce s-a conturat, ea trebuie scoasă la iveală și discutată. Dar, dacă este nevoie de o discuție amplă, n-avem nimic împotriva : se vor găsi la noi oameni

care să înfățișeze amănunțit întreaga literatură, iar dacă este necesar și oportun, vom pune această problemă și pe plan internațional, pentru că dv. ați auzit acum, din raportul reprezentantului Internaționalei Comuniste, și știți cu toții că în rîndurile mișcării muncitorești revoluționare internaționale există o anumită deviere stîngistă. Devierea despre care vorbim noi acum este identică cu devierea anarhistă din Partidul muncitoresc comunist din Germania, față de care la congresul precedent al Internaționalei Comuniste⁴⁵ a fost adoptată o atitudine de netă opoziție. Expresiile care au fost folosite acolo pentru aprecierea acestei devieri au avut adesea o rezonanță mai dură decît cuvîntul „deviere“. După cum știți, aceasta este o problemă internațională. De aceea ar fi greșit să terminăm cu această problemă spunînd că vrem să se pună capăt oricărei discuții. Dar una este o discuție teoretică, și altceva este linia politică a partidului, lupta politică. Noi nu sîntem un club de discuții. Putem tipări, și vom tipări, desigur, culegeri și publicații speciale, dar înainte de toate trebuie să luptăm în condiții extrem de grele, și pentru aceasta trebuie să ne strîngem cît mai mult rîndurile. Totodată, dacă în discuția politică, în lupta politică vor interveni propuneri ca aceea de a organiza un „congres general al producătorilor din Rusia“, nu vom putea să acționăm uniți și solidari; nu aceasta este politica pe care ne-am fixat-o noi pentru o perioadă de mai mulți ani. Aceasta este o politică care ar submina munca solidară a partidului, și această politică este greșită nu numai din punct de vedere teoretic; ea este greșită pentru că definește în mod eronat relațiile dintre clase, adică acel lucru fundamental și esențial fără de care nu există marxism și în legătură cu care Congresul al II-lea al Internaționalei Comuniste a adoptat o rezoluție⁴⁶. Momentul actual este de așa natură, că stihia fără partid se lasă cuprinsă de oscilări mic-burgheze, care, în actuala situație economică din Rusia, sînt inevitabile. Nu trebuie să uităm că, într-o anumită privință, pericolul intern este mai mare decît cel pe care-l prezentau Denikin și Iudenici și că trebuie să dăm dovadă de o coeziune nu numai formală, ci de una mult mai profundă. Pentru făurirea acestei coeziuni avem neapărată nevoie de o astfel de rezoluție.

Apoi, consider ca foarte important paragraful 4 din această rezoluție, căci el dă o interpretare a programului nostru, o interpretare autentică, adică o interpretare care emană de la autor. Autorul programului este congresul, și de aceea congresul trebuie să dea o interpretare, pentru a pune capăt oscilărilor și uneori chiar jocului pe care-l fac unii cu programul nostru : ca și cum în program se spune despre sindicate tocmai ceea ce ar vrea unii să vadă în el. Ați ascultat critica pe care a făcut-o tov. Reazanov, de la această tribună, programului nostru ; noi îi mulțumim autorului acestei critici pentru investigațiile lui teoretice. Ați ascultat critica făcută de tov. Șleapnikov. Asemenea lucruri nu pot fi trecute sub tăcere. Cred că aici, în această rezoluție, avem ceea ce ne trebuie în momentul de față. În numele congresului, care aprobă programul și care este cea mai înaltă instanță a partidului, trebuie să spunem : iată cum înțelegem noi acest program. Repet, prin aceasta nu se pune capăt controverselor teoretice. Se pot face propuneri de modificare a programului, în această privință nu există nici o opreliște. Nu considerăm acest program ca fiind atât de desăvârșit, încât să nu fie în el nimic de modificat ; dar nu s-au prezentat acum propuneri formale, n-am rezervat timp pentru discutarea acestei probleme. Citind cu atenție acest program, găsim în el următoarele : „sindicatul trebuie să ajungă să concentreze efectiv etc.“, „trebuie să ajungă să concentreze efectiv“ — aceste cuvinte trebuie subliniate. Iar ceva mai sus citim că, „potrivit legii, sindicatele participă deja la activitatea tuturor organelor locale și centrale de conducere a producției“. Noi știm că organizarea producției capitaliste, cu concursul tuturor țărilor înaintate din lume, a durat decenii de-a rândul. Am dat noi în mintea copiilor, ca să ne închipuim că am putea să terminăm atât de repede acest proces într-un moment de cumplite lipsuri, de groaznică sărăcie, într-o țară în care muncitorii formează minoritatea, într-o țară cu o avangardă proletară sleită, istovită și cu o masă imensă de țărani ? ! Noi n-am construit nici măcar fundamentul principal, și abia am început să schițăm pe încercate cum trebuie exercitată această conducere a producției cu participarea sindicatelor. Știm că principalul obstacol este sărăcia. Nu

este adevărat că nu atragem masele ; dimpotrivă, orice talent cît de cît remarcabil, orice aptitudine cît de cît deosebită care a fost semnalată în masa muncitorească se bucură de sprijinul nostru cel mai sincer. Trebuie numai ca situația să devină puțin mai ușoară. Avem nevoie de cel puțin un an sau doi pentru ca populația să-și revină de pe urma foametei. În perspectiva istoriei, acesta este un termen de-a dreptul infim, dar în condițiile noastre el este destul de lung. Un an sau doi în care oamenii să-și revină de pe urma foametei, un an sau doi de aprovizionare normală cu combustibil, pentru ca fabricile să lucreze, și vom primi din partea clasei muncitoare un sprijin de o sută de ori mai mare și din rîndurile ei se vor ridica talente mult mai numeroase decît cele pe care le avem acum. Nimeni nu se îndoiește și nu se poate îndoii de acest lucru. Acum nu primim acest sprijin, dar nu pentru că nu vrem. Noi facem tot ce e posibil în această privință. Nimeni n-ar putea să spună că guvernul, syndicatele și Comitetul Central al partidului au lăsat nefolosită măcar o singură posibilitate în acest sens ; dar noi știm că lipsurile sînt cumplite, că peste tot bîntuie foamea și mizeria și că pe acest teren își face mai întotdeauna loc o atitudine de pasivitate. Să nu ne temem să spunem nenorocirii și calamității pe adevăratul lor nume. Iată ce împiedică masele să-și desfășoare energia lor. Într-o situație cînd statisticile arată că 60% din personalul de conducere al diferitelor direcții este alcătuit din muncitori este absolut imposibil să încerci a interpreta acum în felul lui Șleapnikov cuvintele din program : „syndicatele trebuie să ajungă să concentreze efectiv“ etc.

O interpretare autentică a programului ne va da posibilitatea să îmbinăm coeziunea și unitatea tactică necesară cu libertatea de discuții necesară, așa cum se și subliniază la sfîrșitul rezoluției. La ce se rezumă rezoluția ? Să citim punctul 6 :

„Pe baza celor expuse mai sus, Congresul P.C. din Rusia respinge cu hotărîre ideile menționate, în care își găsește expresia o deviere sindicalistă și anarhistă, și consideră necesar, în primul rînd, să ducă o luptă fermă și sistematică împotriva acestor idei ; în al doilea rînd, congresul consi-

deră că propagarea acestor idei este incompatibilă cu calitatea de membru al P.C. din Rusia.

Însărcinînd Comitetul Central cu aplicarea strictă a acestor hotărîri, congresul menţionează în acelaşi timp că în diverse publicaţii şi culegeri speciale etc. putem şi trebuie să facem loc unui mai amplu schimb de păreri între membrii partidului asupra tuturor problemelor menţionate“.

Oare nu vedeţi — căci toţi sînteţi, într-o formă sau alta, nişte agitatori şi propagandişti —, nu vedeţi deosebirea care există între propagarea unor idei înăuntrul unor partide politice aflate în luptă şi schimbul de păreri care are loc în paginile unor publicaţii şi culegeri speciale? Sînt convins că această deosebire o vede oricine doreşte să pătrundă înţelesul acestei rezoluţii. Şi sperăm că în Comitetul Central, în care introducem şi reprezentanţi ai acestei devieri, aceştia se vor comporta faţă de hotărîrea adoptată de congres așa cum se comportă orice membru de partid conştient şi disciplinat; sperăm că, cu ajutorul lor, în Comitetul Central vom stabili care e această linie de demarcaţie, fără a crea o situaţie specială; vom căuta să lămurim ce anume se petrece în acest partid: se face propaganda unor idei în rîndurile unui partid politic aflat în luptă, sau are loc un schimb de păreri în paginile unor publicaţii şi culegeri speciale? Cine vrea să studieze pînă la ultimele subtilităţi citatele din Engels este liber s-o facă! Există teoreticieni care vor da întotdeauna un sfat folositor partidului. Asemenea sfaturi sînt necesare. Vom tipări două-trei culegeri mari; ele reprezintă ceva util şi absolut necesar. Dar seamănă oare asta cu o luptă de platforme, pot fi oare confundate între ele asemenea lucruri? Nimeni dintre cei ce doresc într-adevăr să înţeleagă situaţia noastră politică n-o să le confunde.

Nu încerca să împiedici activitatea noastră politică, mai ales într-un moment greu, dar, totodată, nu renunţa la cercetările ştiinţifice. Dacă tov. Şleapnikov, bunăoară, vrea să-şi folosească în acest sens timpul liber şi, în lunile care vin, să scrie — ca o completare la volumul său, recent apărut, despre experienţa luptei sale revoluţionare din perioada ilegalităţii — un al doilea volum, care să cuprindă analiza

noțiunii de „producător“, n-are decît ! Dar rezoluția de față este aceea care ne va servi drept călăuză. Noi am deschis cea mai largă și mai liberă discuție. Platforma „opoziției muncitorești“ a fost publicată în Organul Central al partidului într-un tiraj de 250 000 de exemplare. Am cîntărit-o în toate chipurile și sub toate aspectele, am ales delegați pe baza acestei platforme și, în sfîrșit, am convocat congresul, care face bilanțul discuției politice și spune : s-a constatat că e o deviere, să nu ne jucăm de-a v-ați ascunselea, ci să spunem deschis : devierea este deviere, și trebuie îndreptată ; o s-o îndreptăm, iar discuția o să aibă un caracter teoretic.

Iată de ce reînnoiesc și susțin propunerea ca să adoptăm ambele aceste rezoluții, să consolidăm unitatea partidului și să stabilim în mod precis cu ce trebuie să se ocupe adunările de partid și cu ce se pot îndeletnici, în orele lor libere, diferite persoane — marxiști, comuniști — care vor să ajute partidul și să studieze diverse probleme teoretice. (A p l a u z e.)

„Pravda“ nr. 68 din 30 martie 1921

11

CUVÎNT DE ÎNCHEIERE LA RAPORTUL
CU PRIVIRE LA UNITATEA PARTIDULUI
ȘI LA DEVIEREA ANARHO-SINDICALISTĂ
16 MARTIE

Tovarăși, am auzit rostindu-se aici expresii neobișnuit de tari, dintre care cea mai tare a fost, mi se pare, învinuirea de calomnie adusă rezoluției noastre. Dar există expresii tari care se demască singure. Ați primit textul rezoluției. Știți că noi am introdus în Comitetul Central și doi reprezentanți ai „oposiției muncitorești” și că am folosit expresia „deviere”. Țin să subliniez semnificația ei. Nici Șleapnikov și nici Medvedev n-au propus un alt cuvânt. Noi am criticat aici teze care au fost criticate și de reprezentanți ai tuturor nuanțelor. Cum de mai poate cineva, după toate acestea, să vorbească de calomnie? Dacă le-am fi făcut acestor oameni o imputare care ar fi infirmată de fapte, acest cuvânt tare ar avea un sens. În cazul de față însă, el este pur și simplu expresia unei anumite iritări. Este o obiecție neserioasă!

Trec acum la chestiunile care au fost puse aici. S-a făcut afirmația că grupul „centralismul democratic” a fost nedreptățit. Ați urmărit cum a evoluat înțelegerea între grupuri și schimbul de păreri în problema alegerii Comitetului Central, care a fost atinsă aici de reprezentanții grupului „centralismul democratic”. Știți că, începând cu consfătuirea neoficială la care a participat întregul grup „oposiția muncitorească”, precum și o serie de tovarăși din cei mai marcanți, reprezentanți ai tuturor nuanțelor, eu personal, de pildă, am declarat deschis că prezența în Comitetul Central a unor reprezentanți ai grupurilor „oposiția muncitorească” și „centralismul democratic” este de dorit.

La această consfătuire, la care au participat toți tovarășii din grupul „opozitia muncitorească” și reprezentanți ai tuturor nuanțelor, nimeni nu s-a pronunțat împotriva. E cât se poate de clar că, dacă s-a ajuns să fie ales din partea grupului „centralismul democratic” un reprezentant în calitate de membru supleant, și nu de membru al Comitetului Central, aceasta se datorește unui îndelung schimb de păreri, unei înțelegeri realizate între grupuri. A vedea în toate acestea nu știu ce neîncredere sau nedreptate față de grupul „centralismul democratic” înseamnă pur și simplu a căuta nod în papură. Noi, în Comitetul Central, am făcut tot ce era necesar pentru a sublinia dorința de a fi echitabili. Acesta e un fapt care nu poate fi tăgăduit. A trage concluzia că s-a comis o nedreptate înseamnă pur și simplu a căuta nod în papură ! Sau, de pildă, un tovarăș din grupul „centralismul democratic” a afirmat că paragraful 7 al rezoluției nu este necesar : Comitetul Central are și așa acest drept. Noi propunem ca paragraful 7 să nu fie publicat, deoarece sperăm că n-o să fie nevoie de aplicarea lui : aceasta este o măsură extremă. Dar când tovarășul din grupul „centralismul democratic” ne spune : „Potrivit statutului, aveți dreptul să faceți acest lucru”⁴⁷, el dovedește că nu cunoaște statutul, nu cunoaște principiile centralismului democratic, nu cunoaște principiile centralismului. Nici un fel de democrație, nici un fel de centralism nu va permite vreodată ca Comitetul Central, ales de congres, să aibă dreptul de a exclude pe careva din membrii săi. (O voce : „Prin intermediul partidului“.) Mai ales prin intermediul partidului. Congresul alege Comitetul Central și prin aceasta își exprimă cea mai mare încredere în el, îi încredințează conducerea. Niciodată și nicăieri partidul nostru n-a permis ca Comitetul Central să aibă un asemenea drept față de un membru al său. Aceasta este o măsură extremă, care se aplică în mod special atunci când se consideră că situația devine periculoasă. Tov. Radek a dat o explicație cât se poate de exactă. Se întrunește un for extraordinar : Comitetul Central, plus membrii supleanți, plus Comisia de control, cu drept de vot egal. O asemenea instituție, o asemenea plenară, compusă din 47 de oameni, nu este prevăzută de statutul nostru și n-a fost niciodată folo-

sită în practica noastră. De aceea, repet, tovarășii din grupul „centralismul democratic“ nu cunosc nici statutul, nici principiile centralismului democratic și nu știu nici ce e centralismul. Aceasta este o măsură aplicabilă în cazuri extreme. Sper că noi n-o s-o aplicăm. Ea arată numai că partidul aplică sancțiunea, de care ați auzit vorbindu-se aici, în caz că există divergențe care printr-un aspect al lor creează pericolul unei sciziuni. Doar nu sîntem copii, am cunoscut vremuri grele, am văzut sciziuni și am trecut prin ele, știm cît sînt de grele și nu ne temem să spunem pericolului pe nume.

Au existat la congresele anterioare, în cursul celor mai pronunțate divergențe, asemenea momente care, printr-unul din aspectele lor, să creeze pericolul unei sciziuni? N-au existat. Dar acum există? Există. Toate acestea au fost arătate în repetate rînduri. Împotriva acestor divergențe, cred eu, se poate lupta.

S-a mai spus, totodată, că nu prin asemenea rezoluții se creează unitatea, că, potrivit acestei rezoluții, critica ar trebui să fie făcută numai prin comitetele de partid guberniale, că rezoluția ar exprima o oarecare neîncredere în tovarășii din „opoziția muncitorească“, ceea ce îngreuiază participarea lor la activitatea Comitetului Central. Dar nici această obiecție nu este de loc întemeiată! Eu am arătat, de la bun început, de ce a fost ales cuvîntul „deviere“. Dacă el nu vă place, prezentați această rezoluție prezidiului — după ce o veți fi acceptat în principiu — pentru o eventuală atenuare. Dacă am găsi o expresie mai puțin tare decît cuvîntul „deviere“, aș propune să fie pusă în locul lui și, totodată, să se introducă atenuări și în alte părți ale textului. În această privință nu vom avea nimic de obiectat. Acum, bineînțeles, nu avem timpul să ne ocupăm aici de asemenea detalii. Prezentați această rezoluție prezidiului în vederea redactării, a atenuării unor termeni. O accentuare este aici de neconceput, sînt de acord. Dar cînd se afirmă că această rezoluție înseamnă instigarea unei părți a partidului împotriva celeilalte, se spune, iarăși, un neadevăr.

Nu știu din cine e alcătuit grupul „opoziția muncitorească“ din Samara, n-am fost niciodată acolo, dar sînt

convins că, dacă un membru al Comitetului Central, de orice nuanță ar fi el, sau un delegat la congres, de orice nuanță în afară de „opозиția muncitorească“, ar încerca să demonstreze, la o adunare a organizației din Samara, că rezoluția nu conține nimic instigator, că ea este un apel la unitate, o încercare de a-și atrage de partea sa majoritatea „opозиției muncitorești“, nu i-ar fi de loc greu să facă acest lucru. Cei ce întrebunțează aici o expresie ca „instigare“ uită punctul 5 din rezoluția cu privire la unitate, în care se vorbește de recunoașterea meritelor „opозиției muncitorești“. Oare aceste aprecieri nu figurează acolo alături una de alta ? Pe de o parte, „ei comit o deviere“, iar pe de altă parte — citiți paragraful 5 — „congresul declară în același timp că în ce privește problemele care au atras în mod deosebit atenția, de pildă, a grupului așa-zisei «opозиții muncitorești» — curățirea partidului de elementele neproletare și nesigure, lupta împotriva birocratismului, dezvoltarea democratismului și inițiativa muncitorilor etc. — orice propuneri concrete trebuie examinate cu cea mai mare atenție“ * etc. Este oare aici ceva instigator ? Aici e vorba de recunoașterea unor merite. Noi spunem : pe de o parte, în cadrul discuției, ați manifestat o deviere periculoasă din punct de vedere politic, și chiar rezoluția tov. Medvedev⁴⁸ recunoaște în alți termeni că așa este, iar mai departe spunem : în ceea ce privește lupta împotriva birocratismului, sîntem de acord că nu facem încă tot ce se poate face. Aceasta e o recunoaștere a meritelor, și nu o instigare !

Cînd în Comitetul Central este inclus un tovarăș din rîndurile „opозиției muncitorești“, aceasta constituie o dovadă de încredere tovarășească. Și cînd, după aceea, cineva va veni la o adunare în care atmosfera nu este încinsă de lupta fracționistă, la această adunare i se va spune că un asemenea act nu înseamnă instigare, ci este expresia unei încrederi tovarășești. Cît despre măsura cea mai extremă, ea privește viitorul ; în prezent nu o aplicăm și în momentul de față ne exprimăm încrederea noastră tovarășească. Dacă găsiți că din punct de vedere teoretic nu avem drep-

* Vezi volumul de față, p. 93—94. — *Nota red.*

tate, avem posibilitatea să publicăm zeci de culegeri, iar dacă — bunăoară, în organizația din Samara — sînt tovarăși tineri care au de spus ceva nou în această problemă, noi le spunem : poftiți, tovarăși din Samara ! O să publicăm cîteva articole de-ale voastre. Doar nu există om care să nu înțeleagă diferența dintre ceea ce se spune la congres și ceea ce se vîntură la diverse întruniri. Partidul nu va manifesta nici o șovăială în ceea ce face, dar în orice caz la adunările muncitorilor nu vom vorbi despre ceea ce a vorbit tov. Kamenski și despre ceea ce avea dreptul să vorbească în fața unui congres al partidului. Dacă veți parcurge textul exact al rezoluției, veți vedea că în ea este dată o indicație teoretică principială, că aici nu este nimic jignitor și că, în plus de asta, sînt recunoscute meritele cîștigate în lupta împotriva birocratismului, se exprimă dorința de a primi ajutor ; în afară de asta, reprezentanți ai acestui grup au fost incluși în Comitetul Central, ceea ce constituie o dovadă de înaltă încredere, dovada celei mai înalte încrederi pe care o poate acorda partidul. Iată de ce, tovarăși, propun să fie adoptate ambele rezoluții prin vot nominal, iar apoi să fie transmise prezidiului pentru redactare, pentru atenuarea unor formulări, și, fiindcă tov. Șleapnikov face parte din prezidiu, va găsi, poate, dînsul o expresie mai potrivită în locul cuvîntului „deviere“.

În ceea ce privește declarația de demisie, propun să se adopte următoarea rezoluție : „Congresul cere tuturor membrilor grupului «opозиția muncitorească», care a fost dizolvat, să se supună disciplinei de partid, îi obligă să rămîină în posturile ce le-au fost încredințate și respinge demisia tov. Șleapnikov, ca și orice alte demisii“⁴⁹. (A p l a u z e.)

12

OBSERVAȚII ÎN LEGĂTURĂ CU AMENDAMENTUL
LUI REAZANOV LA REZOLUȚIA
CU PRIVIRE LA UNITATEA PARTIDULUI
16 MARTIE ⁵⁰

Cu toată părerea de rău, trebuie să spun că cerința formulată de tov. Reazanov mi se pare irealizabilă. Nu putem lipsi partidul și pe membrii Comitetului Central de dreptul de a se adresa partidului atunci cînd o problemă deosebit de importantă provoacă divergențe de păreri. Nu pot să-mi închipui cum am putea face așa ceva! Actualul congres nu poate impieta prin nimic asupra alegerilor pentru viitorul congres : ce se va întîmpla dacă se va ivi o problemă cum a fost, de pildă, aceea a încheierii păcii de la Brest ? Puteți garanta că nu se pot ivi asemenea probleme ? Așa ceva nu se poate garanta. S-ar putea ca, într-un asemenea caz, să fim nevoiți să facem alegeri pe bază de platforme (R e a z a n o v : „Într-o singură problemă ?“.) Firește. Dar în rezoluția d-tale scrie : nici un fel de alegeri pe bază de platforme. Cred că nu putem să interzicem așa ceva. Dacă rezoluția noastră cu privire la unitate și, firește, desfășurarea revoluției vor duce la întărirea unității noastre, atunci alegerile pe bază de platforme nu se vor mai repeta. Lecția pe care am primit-o la acest congres nu va fi uitată. Dar, dacă împrejurările vor duce la ivirea unor divergențe esențiale, va putea fi oare interzisă aducerea lor în discuția întregului partid ? Nu va putea ! Aceasta este o cerință exagerată, irealizabilă, și de aceea eu propun să fie respinsă.

13

OBSERVAȚIE ÎN LEGĂTURĂ CU AMENDAMENTUL
LUI RAFAIL (R. B. FARBMAN) LA REZOLUȚIA
CU PRIVIRE LA UNITATEA PARTIDULUI
16 MARTIE ⁵¹

Mi se pare că acest amendament nu trebuie adoptat. Când a început discuția, noi n-am avut grijă ca în paginile „Pravdei“ să se facă o delimitare a temelor, și articolele politice au început să fie amestecate cu cele de discuție. Aici, în rezoluția noastră, nu se dă un ultimatum, ci se subliniază că asemenea chestiuni nu trebuie să ajungă să fie publicate în presă.

14

OBSERVAȚIE ÎN LEGĂTURĂ CU INTERVENȚIA
LUI KISELEV PE MARGINEA REZOLUȚIEI
CU PRIVIRE LA UNITATEA PARTIDULUI
16 MARTIE ⁵²

Tovarăși, regret foarte mult că am folosit cuvântul „mitralieră” și promit solemn că pe viitor nu voi mai face uz de asemenea cuvinte nici în sensul lor figurat, fiindcă ele îi sperie degeaba pe oameni și după aceea nu poți să înțelegi ce vor. (A p l a u z e.) Nimeni nu se gîndește să tragă cu vreo mitralieră în cineva, și sîntem absolut convinși că nici față de tov. Kiselev sau de oricare altul nu se va recurge la o asemenea măsură.

*Publicat pentru prima oară în 1933,
în cartea „Congresul al X-lea
al P.C. (b) din Rusia.
Martie 1921”. Moscova*

15

OBSERVAȚIE ÎN LEGĂTURĂ CU AMENDAMENTUL
LUI MARCENKO LA REZOLUȚIA CU PRIVIRE
LA DEVIEREA ANARHISTĂ ȘI SINDICALISTĂ
16 MARTIE ⁵³

A spune așa ceva în numele congresului ar fi să adoptăm o măsură excesiv de prohibitivă. Propun să nu se adopte acest amendament, bineînțeles fără să i se ia Comitetului Central dreptul de a face recomandări și, la nevoie, de a concentra toate aceste materiale în culegeri ale Comitetului Central ; dar să interzicem categoric, în numele congresului, ca asemenea culegeri să fie editate de către organele locale, mi se pare prea mult.

16

CUVÎNTARE ÎN LEGĂTURĂ CU PROBLEMA
COMBUSTIBILULUI
16 MARTIE

Permiteți-mi să mă pronunț în favoarea propunerii ca problema combustibilului să fie transmisă unei comisii. Criza de combustibil este, fără îndoială, o problemă extrem de importantă — dacă nu chiar cea mai importantă — a întregii noastre construcții economice. Dar eu mă întreb : oare raportul și coraportul — unul, care expune punctul de vedere al prezidiului Consiliului economic superior, este prezentat de tov. Rîkov, iar celălalt, care conține o critică a acestei politici, exprimă punctul de vedere al tov. Larin — ne vor da posibilitatea să adoptăm o hotărîre definitivă într-o problemă atît de complexă fără a preda unei comisii, fără a studia documentele din care se poate vedea în ce constă aici principala cauză a greutăților : în deficiențe ale aparatului, în neorînduiele sau nereguli ori în slăbiciunea gospodăriei țărănești, în starea nenorocită a cailor țărănilor, fără care nu pot fi transportate lemnele ? Mă întreb : putem noi să luăm o hotărîre fără o asemenea comisie ? Eu afirm că nu. De aceea ar fi mult mai practic să alegem o comisie mai largă, formată în cea mai mare parte din tovarăși din provincie, care cunosc problema combustibilului — și, în special pe aceea a aprovizionării cu lemne de foc — nu numai teoretic, ci și din munca lor practică în acest domeniu, din propria lor experiență practică. Această comisie nu va asculta doar pe raportori, ci va chema o serie întregă de persoane și va verifica, pe bază de documente,

---

afirmațiile făcute în raport și în coraport. După aceea comisia va prezenta Comitetului Central un raport pe baza căruia el va trebui să adopte o serie de hotărâri extrem de importante în acest domeniu. Printr-un asemenea procedeu se vor obține rezultate mai rodnice și mai utile decât printr-o discuție în cadrul congresului, care ne-ar putea răpi o zi întreagă și după care, la urma urmelor, tot va trebui să transmitem unei comisii această problemă.

17

PROPUNERE ÎN LEGĂTURĂ CU PROBLEMA
COMBUSTIBILULUI
16 MARTIE

Propun să se dea Direcției generale a silviculturii în-sărcinarea de a organiza imediat o consfătuire cu delegații la congres care cunosc din practică munca organelor de aprovizionare cu combustibil și cu lemne de foc în vederea elaborării imediate a unor măsuri urgente, mai ales în ce privește plutăritul.

18

CUVÎNTARE DE ÎNCHEIERE A CONGRESULUI
16 MARTIE

Tovarăși, congresul partidului nostru, care s-a întrunit într-un moment extrem de important pentru destinele revoluției noastre, și-a încheiat lucrările. Războiul civil, pe care a trebuit să-l ducem după atîția ani de război imperia- list, ne-a secătuit și dezorganizat pînă într-atît țara, încît acum, după terminarea războiului civil, trebuie să consta- tăm că înviorarea ei are loc în condiții extraordinar de grele. De aceea nu trebuie să ne mire că se manifestă unele fenomene de dezagregare sau de descompunere, că stihia mic-burgheză și anarhistă ridică capul. Se știe că una din împrejurările principale care au dus la apariția acestui fe- nomen este agravarea extremă, nemaivăzută și nemaipome- nită a mizeriei și a disperării de care sînt cuprinși acum zeci și sute de mii, iar uneori, poate, un număr și mai mare de oameni, care nu văd nici o ieșire din această situație grea. Dar noi știm, tovarăși, că țara noastră a trecut prin momente mult mai grele. Fără a închide cîtuși de puțin ochii asupra pericolului ce ne amenință, fără a cădea cîtuși de puțin în optimism și spunîndu-ne deschis, nouă înșine și tovarășilor noștri, că pericolul e mare, noi ne bizuim în același timp cu toată tăria și încrederea pe coeziunea avan- gărzii proletariatului. Noi știm că o altă forță capabilă să unească milioanele de mici agricultori răzlețiți, care trec mereu prin greutăți nemaipomenite, o altă forță capabilă să-i unească, pe plan economic și politic, împotriva exploa- tatorilor, o altă forță în afară de proletariatul conștient nu există. Sîntem convinși că această forță a ieșit destul de

călită din experiența luptei de pînă acum, din greaua experiență a revoluției, pentru a face față tuturor încercărilor grele și tuturor dificultăților ce se vor ivi.

Tovarăși, în afară de hotărîrile concepute în acest spirit, o importanță excepțională prezintă hotărîrea congresului nostru cu privire la atitudinea față de țărănime. Noi ținem seamă aici, în modul cel mai lucid, de relațiile dintre clase și nu ne temem să recunoaștem deschis că avem de-a face cu o sarcină extrem de grea : aceea de a stabili relații juste între proletariat și țărănime — care predomină numericeste — în condiții cînd nu putem ajunge numai-decît la relații normale. Relații normale ar fi acelea — și numai acelea — în care proletariatul ar ține în mîinile sale marea industrie cu produsele ei, și nu numai că ar satisface pe deplin țărănimea, dar i-ar da mijloace de existență și i-ar ușura în așa fel situația, încît deosebirea față de orînduirea capitalistă ar deveni ceva evident și palpabil. În felul acesta, și numai în felul acesta, va fi creată baza unei societăți socialiste normale. Noi nu putem face acum acest lucru, pentru că prea sîntem apăsăți de starea de ruină, de lipsuri, de sărăcie și de desperare. Dar pentru a lichida cu mai multă ușurință această blestemată moștenire, noi, în ciuda relațiilor care s-au statornicit în cursul acestui război cumplit de greu, reacționăm într-un anumit fel la aceste fenomene. Nu vom ascunde că țărănimea are motive foarte serioase să fie nemulțumită. Vom căuta să dăm explicații mai ample și vom spune că vom face tot ce ne stă în putință pentru a lichida această situație, pentru a ține seama în mai mare măsură de condițiile de trai ale micului gospodar.

Trebuie să facem tot ce este necesar pentru a ușura viața acestui gospodar, pentru a-i da mai mult micului agricultor, pentru a-i crea condițiile unei gospodăririi mai temeinice. Noi nu ne temem de faptul că această măsură o să dezvolte tendințe ostile comunismului — și acest fenomen o să se producă fără îndoială.

Iată, tovarăși, în ce spirit de lucidă considerare a acestor relații și de deplină hotărîre de a ne revizui politica trebuie să procedăm chiar și la modificarea ei, deoarece sînt cîțiva ani de cînd am pornit, pentru prima oară în istorie, la făurirea bazelor societății socialiste, a bazelor statului

proletar. Cred că, în această privință, rezultatele lucrărilor congresului nostru vor fi cu atât mai rodnice, cu cât în această problemă fundamentală am realizat de la bun început o unitate absolută. Două probleme esențiale trebuiau rezolvate în deplin acord, și în rîndurile noastre n-au existat divergențe în problema atitudinii avangărzii proletariatului față de masa lui și în aceea a atitudinii proletariatului față de țărănime. În această privință noi am dat dovadă de unitate mai mult ca oricînd, deși sîntem nevoiți să luăm hotărîri în condiții politice extrem de grele.

Permiteți-mi să trec acum la două probleme pe care vă rog să nu vi le notați în scris. Prima problemă este aceea a acordării unor concesiuni la Baku și la Groznii. La congres această problemă a fost atinsă doar în treacăt. Eu n-am putut să particip la această ședință, dar mi s-a spus că o parte din tovarăși au rămas cu un sentiment de nemulțumire sau de neîncredere. Eu cred că nu există nici un motiv pentru așa ceva. Comitetul Central a analizat temeinic această problemă a acordării unor concesiuni la Baku și la Groznii. În cîteva rînduri au fost create comisii speciale. s-au cerut rapoarte speciale de la departamentele interesate. S-au ivit divergențe de păreri și s-a trecut de cîteva ori la vot, dar, după ultima votare, nici un grup de membri ai Comitetului Central și nici unul dintre membrii săi n-a găsit de cuviință să facă uz de dreptul său indiscutabil de a apela la congres. Cred că noul Comitet Central are tot dreptul, atât formal cît și în fond, ca, sprijinindu-se pe hotărîrea adoptată de congres, să rezolve această problemă importantă. Fără concesiuni nu putem conta pe sprijinul înaltei tehnici capitaliste moderne. Fără folosirea acestei tehnici n-avem posibilitatea să organizăm cum se cuvine baza mării noastre producții într-un domeniu ca extracția petrolului, care prezintă o excepțională importanță pentru întreaga economie mondială. Noi n-am încheiat încă nici un contract de concesiune, dar vom face totul pentru a încheia asemenea contracte. Ați citit în ziare că intră în funcțiune conducta de petrol Baku-Tiflis? În curînd veți afla că o asemenea conductă va merge pînă la Batumi. Aceasta ne va deschide accesul la piața mondială. Problema se reduce la îmbunătățirea situației noastre econo-

mice, la intensificarea înzestrării tehnice a republicii noastre, la sporirea cantității de produse, a cantității de produse alimentare și de bunuri de consum pentru muncitorii noștri. Orice ușurare în această privință prezintă pentru noi o însemnătate uriașă. Iată de ce nu ne temem să concesionăm o parte din exploatarea petrolifere de la Groznîi și de la Baku; concesionînd un sfert din exploatarea de la Groznîi și un sfert din cele de la Baku, vom folosi această concesionare — dacă vom reuși s-o înfăptuim — pentru ca în celelalte trei sferturi să ajungem la nivelul înaltei tehnici a capitalismului înaintat. În prezent nu sîntem în stare să obținem pe altă cale acest lucru. Cine cunoaște starea în care se află economia noastră va înțelege acest lucru. Dar avînd un reazem, chiar dacă va trebui să plătim pentru el sute de milioane de ruble aur, vom folosi toate mijloacele pentru a ne atinge obiectivul în celelalte trei sferturi.

A doua chestiune, pe care vă rog să n-o dați publicității, este o hotărîre a prezidiului care a fost examinată în mod special și care se referă la modul cum trebuie făcute dările de seamă. Dv. știți că la acest congres ne-a fost dat să lucrăm într-o atmosferă care adeseori era extrem de încărcată și care a sustras de la ședințele lui numeroși activiști, mai mulți ca oricînd. De aceea trebuie să întocmim, cu mai mult calm și mai multă chibzuială, un plan privitor la felul cum urmează să se facă dările de seamă în fața organizațiilor locale, și în această privință trebuie să ne călăuzim după o anumită hotărîre. Un tovarăș a schițat un proiect de directivă al prezidiului pentru cei ce pleacă pe teren; îmi permit să vă citesc acest proiect (c i t e ș t e) ⁵⁴. Eu v-am mai vorbit în cîteva cuvinte despre această chestiune. Cred că puținele rînduri pe care vi le-am citit vor fi suficiente pentru ca fiecare delegat să reflecteze asupra problemei și, în dările de seamă pe care le va face, să dea dovadă de precauția necesară, căutînd să nu exagereze pericolul situației și în nici un caz atît el cît și cei din jurul lui să nu se lase cuprinși de panică.

N-avem nici un motiv și n-are nici un sens să ne lăsăm cuprinși de panică, cu atît mai mult cu cît în momentul de față capitalismul mondial a dezlănțuit împotriva noastră

o campanie furibundă, isterică. Așa cum am convenit cu tov. Cicerin, am primit ieri un raport în această problemă și cred că e util să ia cu toții cunoștință de conținutul lui. Este un raport cu privire la campania de minciuni în legătură cu situația internă din Rusia. Niciodată — scrie tovarășul care a pregătit acest material —, în nici o epocă nu s-a mai pomenit în presa vest-europeană o atît de deșănțată campanie de minciuni și o asemenea avalanșă de născociri fantastice pe seama Rusiei Sovietice ca în ultimele două săptămîni. De la începutul lunii martie, întreaga presă vest-europeană publică zilnic un întreg noian de informații fantastice, în care se spune că în Rusia au izbucnit răscoale, că a ieșit învingătoare contrarevoluția, că Lenin și Troțki au fugit în Crimeea, că steagul alb flutură deasupra Kremlinului, că pe străzile Petrogradului și ale Moscovei curg rîuri de sînge, că în aceste orașe au fost ridicate baricade, că mulțimi compacte de muncitori coboară de pe coline spre Moscova pentru a răsturna Puterea sovietică, că Budionni a trecut de partea rebelilor, că într-o serie întreagă de orașe rusești a ieșit învingătoare contrarevoluția — se menționează cînd un oraș, cînd altul, dar în genere au fost enumerate aproape majoritatea orașelor-reședințe de gubernie din Rusia. Caracterul universal și sistematic al acestei campanii arată că aici avem de-a face cu un plan de ample proporții, pus la cale de toate guvernele din principalele țări. La 2 martie, Foreign Office* a publicat, prin intermediul agenției „Press Association”⁵⁵, o declarație în sensul că știrile apărute sînt neverosimile, dar imediat după aceea tot el a publicat, din partea sa, o informație în sensul că la Petrograd a izbucnit o răscoală, că orașul este bombardat de flota de la Kronstadt și că se dau lupte pe străzile Moscovei.

La 2 martie toate ziarele engleze au publicat telegrame prin care se anunța că la Petrograd și la Moscova au izbucnit răscoale, că Lenin și Troțki au fugit în Crimeea, că 14 000 de muncitori din Moscova au cerut convocarea unei Adunări constituante, că arsenalul din Moscova și gara Moscova-Kursk se află în mîinile muncitorilor răsculați, că

* Ministerul Afacerilor Externe (al Angliei). — *Nota trad.*

la Petrograd raionul Vasilevski Ostrov se află în întregime în mâinile răsculaților.

Am să dau acum câteva exemple din știrile de la radio și telegramele publicate în zilele următoare : la 3 martie, Klîško telegrafiază din Londra că „Reuter“⁵⁶ s-a făcut ecoul unor zvonuri absurde despre izbucnirea unei răscoale la Petrograd și le acordă o largă publicitate.

6 martie : Mason, un corespondent din Berlin, telegrafiază la New York că muncitorii veniți din America au un rol important în revoluția de la Petrograd și că Cicerin a dat ordin, prin radio, generalului Ganețki să închidă frontiera pentru emigranții din America.

6 martie : Zinoviev a fugit la Oranienbaum. La Moscova artileria roșie bombardează cartierele muncitorești. Petrogradul este complet izolat (o radiogramă a lui Wiegand).

7 martie : Klîško telegrafiază că, după unele știri primite din Reval, pe străzile Moscovei au fost ridicate baricade ; ziarele publică o informație primită de la Helsingfors, în care se spune că Cernigovul a fost cucerit de trupele antibolșevice.

7 martie : Atît Petrogradul, cît și Moscova se află în mâinile răsculaților. La Odesa a izbucnit răscoala. Semenov, în fruntea a 25 000 de cazaci, înaintează în Siberia. Comitetul revoluționar din Petrograd e stăpîn pe fortificații și pe flotă (știri transmise de postul de radio englez Poldhu).

Nauen, 7 martie : Cartierele industriale din Petrograd s-au răsculat. O răscoală antibolșevică a cuprins Volînia.

Paris, 7 martie : Petrogradul se află în mâinile Comitetului revoluționar. „Le Matin“⁵⁷ relatează că, potrivit unor informații primite din Londra, deasupra Kremlinului flîie steagul alb.

Paris, 8 martie : Rebelii au ocupat Krasnaia Gorka. În gubernia Pskov, regimentele Armatei Roșii s-au răsculat. Bolșevicii trimit bașkiri împotriva Petrogradului.

La 10 martie, Klîško telegrafiază : ziarele se întrebă dacă Petrogradul a căzut sau nu. Potrivit unor știri primite din Helsingfors, trei sferturi din Petrograd se află în mâinile rebelilor ; Troțki sau — după alte știri — Zinoviev se află la Tosno sau în fortăreața Petropavlovsk, de unde conduce operațiile ; după alții, a fost numit comandant su-

prem Brusilov ; potrivit unor știri primite din Riga, Petrogradul, cu excepția gărilor, a fost ocupat în ziua de 9 ; Armata Roșie s-a retras la Gacina ; greviștii din Petrograd au lansat lozincă : „Jos Sovietele și comuniștii !“. Ministerul de război al Angliei a declarat că încă nu se știe dacă rebelii din Kronstadt s-au unit cu cei din Petrograd, dar că, după informațiile pe care le deține, Zinoviev se află în fortăreața Petropavlovsk, de unde comandă trupele sovietice.

Din marele număr de născociri mincinoase din acest timp aș vrea să citez doar câteva : Saratovul a devenit o republică antibolșevică independentă (Nauen, 11 martie). În orașele de pe Volga au loc crunte pogromuri împotriva comuniștilor (știre primită din aceeași sursă). În gubernia Minsk, detașamente militare bieloruse luptă împotriva Armatei Roșii (ibid.).

Paris, 15 martie : „Le Matin“ anunță că în regiunea Donului și în Kuban s-au răsculat mase mari de cazaci.

La 14 martie, din Nauen s-a comunicat că, lângă Orel, cavaleria lui Budionnii a trecut de partea răsculaților. La diferite date s-a anunțat că la Pskov, Odesa și în alte orașe au izbucnit răscoale.

La 9 martie, Krasin telegrafiază că corespondentul din Washington al ziarului „Times“⁵⁸ afirmă că regimul sovietic se apropie de sfârșit și că, de aceea, America va amîna stabilirea de relații cu statele limitrofe. La diferite date ne-au sosit știri, provenite din sferele bancare americane, în sensul că în condițiile actuale este hazardat să se facă comerț cu Rusia.

Corespondentul din New York al lui „Daily Chronicle“⁵⁹ a relatat, încă de la 4 martie, că cercurile de afaceri și partidul republican din America consideră că în momentul de față ar fi o afacere riscantă să se stabilească legături comerciale cu Rusia.

Nu încapă îndoială că această campanie de minciuni urmărește să exercite o influență nu numai asupra Americii, dar și asupra delegației turce de la Londra și asupra plebiscitului din Silezia⁶⁰.

Tovarăși, situația este cît se poate de clară. Sindicatul internațional al presei — căci există acolo o libertate a pre-

sei, care constă în aceea că presa este cumpărată, în proporție de 99⁰/₀, de către magnații finanței, care operează cu sutele de milioane de ruble — a pornit o campanie internațională a imperialiștilor prin care se urmărește, înainte de toate, torpilarea acordului comercial cu Anglia, inițiat de Krasin, și a eventualului acord comercial cu America, pe care, după cum am arătat, îl negociem aici și despre care s-a vorbit la ședințele congresului. Aceasta arată că dușmanii care ne înconjură, pierzând posibilitatea de a organiza o intervenție, își pun nădejdea într-o rebeliune. Iar evenimentele de la Kronstadt au arătat în mod vădit existența unei legături cu burghezia internațională. În afară de asta, vedem că acum ei se tem cel mai mult, din punctul de vedere practic al capitalului internațional, de restabilirea unor legături comerciale normale. Dar ei nu vor reuși să zădărnicească acest lucru. Aici, la Moscova, se găsesc în prezent reprezentanți ai marelui capital, care nu mai dau crezare tuturor acestor zvonuri, și ei ne-au povestit cum în America un grup de cetățeni a folosit un mijloc cu totul original de agitație în favoarea Rusiei Sovietice.

Acest grup a strâns, din cele mai diferite ziare, tot ce s-a spus în decurs de câteva luni despre Rusia, despre fuga lui Lenin și a lui Troțki, despre împrușcarea lui Lenin de către Troțki, și viceversa, și a publicat toate acestea într-o broșură⁶¹. Nici nu se poate închipui o mai bună agitație în favoarea Puterii sovietice. Zi de zi au fost adunate știri din care se vede de câte ori Lenin și Troțki au fost împrușcați, de câte ori au fost omorâți; aceste știri se repetau în fiecare lună și, în cele din urmă, au fost strânse într-o culegere și publicate. Presa burgheză americană din zilele noastre a zdruncinat pe de-a-ntregul încrederea pe care oamenii o aveau în ea. Iată dușmanul pe care îl slujesc în străinătate cele două milioane de emigranți ruși din cercurile moșierilor și capitaliștilor, iată armata burgheziei pe care o avem în fața noastră. N-au decît să încerce să submineze succesul practic al Puterii sovietice și să zădărnicească restabilirea legăturilor comerciale. Noi știm că nu vor reuși să facă acest lucru. Și toate aceste informații apărute în presa internațională, în presa care dispune de sute de mii de ziare și informează întreaga lume, arată încă o dată în ce măsură

sîntem înconjurați de dușmani și cît de mult au slăbit acești dușmani în comparație cu anul trecut. Și noi trebuie să înțelegem acest lucru, tovarăși ! Cred că cei mai mulți dintre cei care au participat la lucrările acestui congres au înțeles ce măsură trebuie să păstrăm în divergențele noastre. Fi-rește, în cursul luptei care s-a desfășurat la congres nu era cu putință să păstrăm o asemenea măsură. Nu poți cere unor oameni care pînă mai ieri erau în luptă să-și dea imediat seama care este măsura justă. Dar, dacă privim partidul nostru ca pe un focar al revoluției mondiale și vedem ce campanie duce acum împotriva noastră sindicatul state-lor din lumea întreagă, nu trebuie să mai avem nici o în-doială. N-au decît să-și desfășoare campania lor ; noi am aruncat o privire asupra ei și știm precis care sînt propor-țiile divergențelor noastre. Știm că, strîngîndu-ne rîndu-rile la acest congres, vom ieși într-adevăr din divergențele noastre în perfectă unitate și cu un partid și mai călit, care va păși spre victorii internaționale din ce în ce mai deci-sive ! (A p l a u z e f u r t u n o a s e.)

„Pravda” nr. 60 și „Izvestiia
C.E.C. din Rusia” nr. 60
din 20 martie 1921

ADNOTĂRI

- ¹ *Congresul al X-lea al P.C. (b) din Rusia* a avut loc între 8 și 16 martie 1921 la Moscova. Potrivit datelor comisiei de validare, la lucrările lui au participat 694 de delegați cu vot deliberativ și 296 cu vot consultativ, reprezentând 732 521 de membri de partid. Pe ordinea de zi au figurat următoarele probleme: 1) Raportul Comitetului Central; 2) Raportul Comisiei de control; 3) Sindicatele și rolul lor în viața economică a țării; 4) Republica socialistă în încercuirea capitalistă, comerțul exterior, concesiunile etc.; 5) Impozitul în natură, predarea obligatorie a surplusurilor de produse agricole și impozitul în natură și problema crizei de combustibil; 6) Probleme ale construcției de partid; 7) Sarcinile imediate ale partidului în problema națională; 8) Reorganizarea armatei și problema organizării miliției; 9) Comitetul general pentru educația politică și munca de agitație și propagandă desfășurată de partid; 10) Raportul reprezentantului P.C. din Rusia la Internaționala Comunistă și sarcinile lui imediate; 11) Raportul membrilor P.C. din Rusia din Consiliul mondial al sindicatelor; 12) Alegerea Comitetului Central, a Comisiei de control și a Comisiei de revizie.

Congresul a adoptat hotărâri în legătură cu principalele probleme din viața politică și economică a țării. Lucrările lui au fost conduse de Lenin. El a rostit cuvântările de deschidere și încheiere a lucrărilor congresului, a prezentat raportul de activitate politică al Comitetului Central, raportul cu privire la înlocuirea predării obligatorii a surplusurilor de produse agricole printr-un impozit în natură și pe cel cu privire la unitatea partidului și devierea anarho-sindicalistă, a rostit o cuvântare în legătură cu sindicatele și alta în problema combustibilului. Tot el a pregătit proiectele celor mai importante rezoluții adoptate de congres. În raportul de activitate al Comitetului Central și în raportul cu privire la înlocuirea predării obligatorii a surplusurilor de produse agricole printr-un impozit în natură, Lenin a dat o fundamentare teoretică și politică a necesității trecerii la noua politică economică. Pe baza raportului prezentat de el, congresul a adoptat istorica hotărâre cu privire la înlocuirea predării obligatorii a surplusurilor de produse agricole printr-un impozit în

natură, cu privire la trecerea de la comunismul de război la noua politică economică, care avea drept scop atragerea milioanei de țărani la construirea socialismului.

Congresul a acordat o deosebită atenție unității partidului. În intervențiile sale, Lenin a supus unei critici severe concepțiile antimarxiste ale grupărilor opoziționiste. În rezoluția „Cu privire la unitatea partidului” (vezi volumul de față, p. 91—94), care a fost adoptată la propunerea lui Lenin, se prevedea dizolvarea imediată a tuturor grupărilor fracționiste, care au dus la slăbirea partidului și la subminarea unității lui. Congresul a dat împuternicire Comitetului Central să aplice, ca o măsură extremă, excluderea din partid a acelor membri ai Comitetului Central care au pornit pe calea fracționismului.

Congresul a adoptat de asemenea rezoluția, întocmită de Lenin, „Cu privire la devierea sindicalistă și anarhistă din partidul nostru” (vezi volumul de față, p. 95—99). În ea se atrăgea atenția că concepțiile „opoziției muncitorești” sînt o expresie a oscilărilor ei mic-burgheze, anarhiste. Propagarea ideilor devierii anarho-sindicaliste a fost considerată ca incompatibilă cu calitatea de membru al P.C. (b) din Rusia. În condițiile construcției socialiste pașnice, congresul a formulat necesitatea lărgirii democrației interne de partid, a reorganizării activității partidului pe baze largi, democratice.

Un loc important a ocupat, în lucrările Congresului al X-lea, problema rolului sindicatelor în opera de construcție economică. Făcînd bilanțul discuției cu privire la sindicate, congresul a condamnat cu hotărîre concepțiile troțkiștilor, ale „opoziției muncitorești”, ale grupului „centralismul democratic” și ale altor curente oportuniste și, cu o majoritate covârșitoare de voturi, a aprobat platforma leninistă, în care erau definite rolul și sarcinile sindicatelor ca școală a comunismului și erau formulate măsuri pentru lărgirea democrației sindicale.

Un rol imens în definirea politicii naționale a partidului în noile condiții au avut hotărîrile Congresului al X-lea în legătură cu problema națională, care au fost elaborate de o comisie sub conducerea lui Lenin. Congresul a trasat ca sarcină lichidarea completă a inegalității de fapt a popoarelor altădată asuprite și atragerea lor la o participare activă la construirea socialismului. El a condamnat devierile antipartine în problema națională — șovinismul de națiune dominantă și naționalismul local —, care constituiau un pericol serios pentru cauza comunismului și a internaționalismului proletar. Congresul partidului a ales un nou Comitet Central, compus din 25 de persoane. Au fost aleși ca membri ai Comitetului Central: V. I. Lenin, Artem (F. A. Serghiev), F. E. Dzerjinski, M. V. Frunze, E. M. Iaroslavski, M. I. Kalinin, G. K. Ordjonikidze, I. E. Rudzutak, I. V. Stalin și alții, iar ca membri supleanți: V. I. Ciubar, S. M. Kirov, V. V. Kuibîșev și alții.

Hotărîrile Congresului al X-lea al P.C. (b) din Rusia prezintă o însemnătate istorică. Acest congres a trasat căile concrete de

trecere de la capitalism la socialism, a stabilit metodele de construire a socialismului în noile condiții. În hotărârile adoptate de congres s-a subliniat cu toată tăria necesitatea întăririi alianței dintre proletariat și țărănime, a creșterii rolului conducător al partidului în opera de construire cu succes a socialismului. — 1.

- 2 *Congresul al II-lea al Internaționalei Comuniste*, care a pus bazele programatice, tactice și organizatorice ale Internaționalei Comuniste, a avut loc între 19 iulie și 7 august 1920. Deschiderea lui a avut loc la Petrograd, iar ședințele următoare, începînd de la 23 iulie, s-au ținut la Moscova. La lucrările lui au participat peste 200 de delegați, care reprezentau partide comuniste și organizații muncitorești din 37 de țări.

Întreaga muncă de pregătire a convocării Congresului al II-lea a fost condusă de V. I. Lenin, care a acordat acestui congres internațional al organizațiilor comuniste și muncitorești o importanță deosebită. Un rol de seamă în stabilirea sarcinilor Internaționalei Comuniste și în elaborarea liniei ei politice a avut cartea lui Lenin „Stîngismul” — boala copilăriei comunismului“, scrisă de el înainte de deschiderea Congresului al II-lea.

Lenin a participat foarte activ la discuții. Criticînd greșelile și tezele eronate ale unor delegați, el i-a ajutat să se situeze pe o poziție justă, principială, și să apere cu consecvență interesele proletariatului.

Congresul al II-lea a avut un rol deosebit de important în dezvoltarea mișcării comuniste internaționale. După acest congres, a arătat Lenin, „comunismul a devenit problema centrală a întregii mișcări muncitorești în ansamblul ei“ (volumul de față, p. 18). — 3.

- 3 *Congresul al IX-lea al P.C. (b) din Rusia* a avut loc între 29 martie și 5 aprilie 1920, la Moscova. Prin componența sa, acesta a fost cel mai mare din toate congresele de partid de pînă atunci: la lucrările lui au participat 715 delegați, dintre care 553 cu vot deliberativ și 162 cu vot consultativ, reprezentînd 611 978 de membri de partid. La congres au fost reprezentate organizațiile de partid din Rusia centrală, Ucraina, Ural, Siberia și din alte regiuni ale țării, recent eliberate de către Armata Roșie. Mulți dintre delegați au venit la congres direct de pe front.

Congresul al IX-lea s-a ținut în condițiile răgazului vremelnic care a urmat după înfrîngerea hoardelor lui Kolceak și Denikin.

Congresul a avut următoarea ordine de zi: 1) Raportul Comitetului Central; 2) Sarcinile imediate ale construcției economice; 3) Mișcarea sindicală; 4) Probleme organizatorice; 5) Sarcinile Internaționalei Comuniste; 6) Atitudinea față de cooperatie; 7) Trecerea la sistemul de miliție; 8) Alegerea Comitetului Central; 9) Probleme curente.

Lucrările congresului s-au desfășurat sub conducerea directă a lui Lenin. El a prezentat raportul cu privire la activitatea politică a Comitetului Central și a rostit cuvîntul de încheiere la

raport, o cuvântare cu privire la construcția economică, o cuvântare despre cooperare, cuvântarea de încheiere a lucrărilor congresului și a făcut o propunere cu privire la lista membrilor supleanți ai Comitetului Central.

În rezoluția „Cu privire la sarcinile imediate ale construcției economice“, congresul a subliniat că „principala condiție a refacerii economice a țării este aplicarea fermă a unui plan economic unic, elaborat pentru perioada istorică imediată“ („Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.“, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 493). Locul principal în planul economic unic îl ocupa electricizarea țării, pe care Lenin o prezenta drept un mare program pentru următorii 10—20 de ani. Directivele Congresului al IX-lea au stat la baza planului întocmit de Comisia de stat pentru electricizarea Rusiei (GOELRO), care a fost elaborat definitiv și aprobat în decembrie 1920 de către cel de-al VIII-lea Congres general al Sovietelor din Rusia.

O deosebită atenție a fost acordată, la acest congres, organizării conducerii producției. În rezoluția adoptată în legătură cu această problemă s-a arătat că e necesară crearea unei conduceri competente, ferme și energice, bazate pe principiul conducerii unice.

Împotriva liniei trasate de partid în construcția economică s-a ridicat, la congres, grupul antipartinic „centralismul democratic“ (T. V. Saprionov, N. Osinski (V. V. Obolenski), V. M. Smirnov).

Congresul a condamnat cu toată hotărârea și a respins propunerile antipartinic ale „centraliștilor democrați“.

O deosebită atenție a fost acordată la congres întrecerii în muncă și organizării subotnicilor comuniste.

Un loc important a fost rezervat, în lucrările acestui congres, problemei sindicatelor, care a fost analizată din punctul de vedere al adaptării întregii lor activități la îndeplinirea sarcinilor economice. În hotărârea adoptată de el în această problemă, congresul a definit limpede rolul sindicatelor, a arătat care trebuie să fie relațiile dintre sindicate, de o parte, stat și partid, de altă parte, și a stabilit formele și metodele de conducere a sindicatelor de către partidul comunist, formele de participare a sindicatelor la construcția economică.

La 4 aprilie, în ședință închisă, congresul a ales noul Comitet Central, compus din 19 membri și 12 membri supleanți. — 4.

- 4 Este vorba despre discuția care a avut loc în rîndurile partidului cu privire la rolul și sarcinile sindicatelor în construirea societății socialiste.

Aprecierea acestei discuții, caracterizarea grupărilor antipartinic și definirea sarcinilor ce revin sindicatelor formează obiectul unor lucrări ale lui Lenin, ca : „Despre sindicate, despre momentul actual și despre greșelile tov. Troțki“, „Criza din partid“, „Încă o dată despre sindicate, despre momentul actual și despre greșelile tov. Troțki și Buharin“, precum și al unor cuvântări rostite de el

la cel de-al II-lea Congres general al muncitorilor mineri din Rusia și la Congresul al X-lea al partidului (vezi Opere complete, vol. 42, București, Editura politică, 1966, ed. a doua, p. 205—230, 238—248, 249—266, 269—311, și volumul de față, p. 14—18, 33—51, 52—56, 91—94, 95—99, 100—108, 109—113). — 4.

- 5 Guvernul sovietic a făcut tot ce a fost cu putință pentru a stabili relații normale, de bună vecinătate cu Polonia. Încă în 1919 el a prezentat, în repetate rânduri, propuneri pentru încheierea unei păci trainice, de lungă durată. Dar guvernul burghezo-moșieresc al Poloniei n-a dat răspuns acestor propuneri și a continuat să ducă o politică ostilă față de Rusia Sovietică.

La 28 ianuarie 1920, Consiliul Comisarilor Poporului al R.S.F.S.R. a adresat guvernului Poloniei și poporului polonez o declarație în care sublinia încă o dată că recunoaște independența și suveranitatea statului polonez și se oferea să facă însemnate concesii teritoriale Poloniei. Guvernul sovietic era de acord ca granița cu Polonia să fie stabilită pe o linie de demarcație situată mai la est de Minsk și mult mai la est decât cea fixată de Antantă la Conferința de pace de la Paris din 1919.

La 2 februarie 1920, Comitetul Executiv Central din Rusia a făcut din nou propuneri de pace poporului polonez. Dar guvernul reacționar al Poloniei, care se afla într-o totală dependență de imperialiștii Antantei, a apreciat concesii guvernului sovietic drept un semn de slăbiciune. De aceea tratativele de pace n-au dus la nici un rezultat. Cercul cîrmuitoare din Polonia se pregăteau pentru un atac armat împotriva Republicii sovietice. — 7.

- 6 „Opoziția muncitorească” — grup fracționist antipartinic, în frunte cu A. G. Șleapnikov, S. P. Medvedev, A. M. Kollontai, I. I. Kutuzov, I. H. Lutovinov și alții. Grupul s-a manifestat pentru prima oară sub această denumire demagogică în septembrie 1920, la cea de-a IX-a Conferință generală a P.C. (b) din Rusia; în noiembrie el a pășit pe calea luptei fracționiste și a subminării unității partidului, organizînd la Conferința organizației guberniale Moscova a P.C. (b) din Rusia o consfătuire separată. „Opoziția muncitorească” s-a constituit definitiv în cursul discuției cu privire la sindicate din anii 1920—1921. Concepțiile acestui grup erau o expresie a devierii anarho-sindicaliste din rîndurile partidului. Ele și-au găsit o expunere mai completă într-o broșură a Aleksandrei Kollontai, intitulată „Opoziția muncitorească”, publicată în preajma Congresului al IX-lea al P.C. (b) din Rusia. Opoziția propunea ca conducerea întregii economii naționale să fie încredințată „unui congres general al producătorilor”, grupați în sindicate; acestea urmau să aleagă un organ central, care să conducă întreaga economie a țării. „Opoziția muncitorească” contrapunea statului sovietic și partidului comunist sindicatele, considerînd că cea mai înaltă formă de organizare a clasei muncitoare nu este partidul, ci sindicatele. Platforma „opo-

ziției muncitorești“ în ceea ce privește problemele interne de partid consta în acuzațiile calomnioase, aduse conducerii partidului, că „s-a rupt de masele de partid“, că „subapreciază forțele creatoare ale proletariatului“, că „vîrfurile partidului au degenerat“. Congresul al X-lea a dat o lovitură zdrobitoare concepțiilor „opozității muncitorești“. În rezoluția „Cu privire la devierea sindicalistă și anarhistă din partidul nostru“, propusă de Lenin, se sublinia că concepțiile „opozității muncitorești“ nu numai că sînt greșite din punct de vedere teoretic, dar și „slăbesc în fapt linia călăuzitoare consecventă a partidului comunist, ajută în fapt dușmanilor de clasă ai revoluției proletare“ (Rezoluțiile și hotărîrile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.“, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 549). Congresul partidului a considerat că propagarea ideilor „opozității muncitorești“ este incompatibilă cu calitatea de membru al partidului comunist și a cerut să fie imediat dizolvate toate grupurile fracționiste. După congres, cea mai mare parte dintre membrii de rînd au rupt orice legătură cu „opoziția muncitorească“ și au sprijinit fără rezerve linia partidului. Unele resturi ale opoziției însă, în frunte cu Șleapnikov și Medvedev, au menținut organizația ilegală și au continuat să desfășoare o propagandă antipartinică, pe care încercau s-o camufleze cu o frazeologie ultrarevoluționară. În februarie 1922, aceștia au înaintat Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste o „declarație a celor 22“, care conținea calomnii veninoase la adresa partidului. Analizînd cu atenție „declarația celor 22“, Comitetul Executiv al Internaționalei Comuniste a condamnat cu hotărîre acțiunile acestui grup și l-a avertizat că, dacă își va continua activitatea, se va pune în afara rîndurilor Internaționalei a III-a. Din punct de vedere organizatoric, „opoziția muncitorească“ a fost definitiv zdrobită în 1922, la Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia. — 15.

- 7 Lenin se referă la intervențiile lui A. G. Șleapnikov și A. S. Ki-selev în ședința fracțiunii comuniste de la cel de-al II-lea Congres general al minerilor din Rusia. — 16.
- 8 *Cele 21 de condiții de primire în Internaționala Comunistă* au fost adoptate de Congresul al II-lea al Internaționalei Comuniste la 6 august 1920. 19 puncte din condițiile de primire în Internaționala Comunistă, elaborate de Lenin, au fost publicate înainte de începerea lucrărilor congresului (vezi Opere complete, vol. 41, București, Editura politică, 1966, ed. a doua, p. 204—210). Punctul 20 a fost prezentat de Lenin în ședința din 25 iulie 1920 a comisiei și adoptat de congres (op. cit., p. 211). La punctul 21 se spunea : „Membrii de partid care resping în principiu condițiile și tezele emise de Internaționala Comunistă trebuie să fie excluși din partid. Aceasta se referă și la delegații la congresele extraordinare de partid“. — 18.
- 9 *Liga Națiunilor* — organizație internațională creată în 1919 la Conferința de pace de la Paris de către puterile învingătoare în

primul război mondial, care, deși proclamau formal ca scop al Ligii promovarea colaborării internaționale și menținerii păcii și securității internaționale, în realitate urmăreau păstrarea cuceririlor teritoriale și a raportului de forțe existent la încheierea păcii. Pactul de constituire a Ligii Națiunilor a fost semnat inițial de 44 de state, printre care și România. Deși S.U.A. au fost unul dintre inițiatorii Ligii Națiunilor, ele nu au semnat pactul, deoarece nu au ratificat tratatul de la Versailles, a cărui parte integrantă era pactul Ligii Națiunilor. În 1934, Japonia și Germania, care adoptaseră o orientare fățiș agresivă în politica lor, au părăsit Liga Națiunilor. În același an, U.R.S.S. a intrat în Ligă spre a folosi orice posibilitate de a frâna agresiunea. Nicolae Titulescu, reprezentantul permanent al României între anii 1928 și 1932, ales de două ori (în 1930 și 1931) președinte al Adunării Ligii Națiunilor, a luptat și el pentru orientarea Ligii pe un făgaș constructiv și pentru adoptarea unor măsuri eficiente împotriva agresiunii. Datorită politicii statelor imperialiste, Liga Națiunilor n-a constituit o piedică în calea agresorilor și a dezlănțuirii celui de-al doilea război mondial. Ea și-a încetat de fapt activitatea în 1940 și a fost dizolvată în aprilie 1946 printr-o hotărâre a Adunării generale, convocată în acest scop. — 19.

- 10 Acordul comercial dintre Rusia Sovietică și Anglia a fost semnat la 16 martie 1921. — 19.
- 11 La baza hotărârii Consiliului Comisarilor Poporului din 1 februarie 1921 cu privire la concesiuni a stat proiectul scris de V. I. Lenin (vezi „Culegeri din Lenin“, vol. XX, p. 146). — 21.
- 12 Lenin se referă la rebeliunea contrarevoluționară de la Kronstadt, care a început la 28 februarie 1921. Organizată de socialiștii-revoluționari, de menșevici și de albgardiști, rebeliunea a cuprins o parte însemnată din marinarii de la Kronstadt, care, în majoritatea lor, erau nou veniți de la sate, nu aveau o suficientă pregătire politică și reflectau nemulțumirea țăranilor față de predarea obligatorie a surplusurilor de produse agricole. Situația economică grea a Statului sovietic și slăbiciunea organizației bolșevice din Kronstadt au favorizat izbucnirea rebeliunii.

Neîndrăznind să se pronunțe fățiș împotriva orînduirii sovietice, burghezia contrarevoluționară a recurs la o nouă tactică de luptă. În scopul înșelării maselor, căpeteniile rebeliunii au lansat lozincă „Soviete fără comuniști“, considerînd că în felul acesta vor putea să-i înlăture pe comuniști de la conducerea Sovietelor, să distrugă orînduirea sovietică și să restabilească în Rusia rînduielele capitaliste.

La 2 martie rebelii au arestat conducerea flotei. Ei au stabilit legătura cu imperialiștii străini, care le promiseseși bani și ajutor militar. Ocuparea Kronstadtului de către rebeli constituia o amenințare directă pentru Petrograd.

Guvernul sovietic a trimis pentru înăbușirea rebeliunii trupe regulate ale Armatei Roșii sub comanda lui M. N. Tuhațevski.

Partidul comunist a trimis pentru asaltul împotriva Kronstadtului peste 300 de delegați de la Congresul al X-lea al partidului, care aveau experiența militară, în frunte cu K. E. Voroișlov. La 18 martie rebeliunea a fost complet lichidată. — 23.

13 Este vorba despre guvernul esero-menșevic-albgardist de la Samara — așa-zisul Comitet al membrilor adunării constituante sau „constituanta de la Samara“. A fost format la 8 iunie 1918, în timpul ocupării acestui oraș de către rebelii Corpului de armată cehoslovac. În august 1918, Comitetul membrilor adunării constituante, cu ajutorul unor unități din Corpul de armată cehoslovac, a ocupat o serie de gubernii din regiunea Volgăi și din Ural. În toamna aceluiași an, sub loviturile Armatei Roșii, acest guvern contrarevoluționar și-a încetat existența. — 24.

14 Problema înlocuirii predării obligatorii a surplusurilor de produse agricole printr-un impozit în natură a fost examinată în ședința din 8 februarie 1921 a Biroului Politic al C.C. al partidului, în timpul discutării raportului lui N. Osinski „Cu privire la campania de însămânțări și situația țăranimii“. Pentru elaborarea hotărârii cu privire la îmbunătățirea situației țăranilor a fost creată o comisie specială. La această ședință Lenin a scris pentru comisie „Concept preliminar de teze cu privire la țărani“, în care a formulat principalele idei în legătură cu înlocuirea predării obligatorii a surplusurilor de produse agricole printr-un impozit în natură (vezi Opere complete, vol. 42, București, Editura politică, 1966, ed. a doua, p. 348).

Potrivit hotărârii din 16 februarie a Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, în ziarul „Pravda“ a fost deschisă o discuție în legătură cu această problemă. La 17 și 26 februarie au apărut primele articole de discuție.

La 24 februarie plenara C.C. al P.C. (b) din Rusia a examinat și adoptat în principiu proiectul de hotărâre cu privire la înlocuirea sistemului de predare obligatorie a surplusurilor de produse agricole printr-un impozit în natură. După aceea proiectul a fost redactat încă o dată de o nouă comisie. La 3 martie Lenin a propus trei modificări la textul hotărârii care a fost prezentat de comisie (vezi volumul de față, p. 375).

La 7 martie plenara C.C. al P.C. (b) din Rusia a examinat din nou proiectul de hotărâre și l-a remis spre redactare definitivă unei comisii în frunte cu Lenin. După aceea proiectul a fost prezentat Congresului al X-lea al P.C. (b) din Rusia și adoptat la 15 martie 1921. — 27.

15 Într-o scrisoare a Comitetului Central „Către toate organizațiile de partid, către toți membrii de partid“, care a fost publicată la 4 septembrie 1920 în „Izvestiia C.C. al P.C. (b) din Rusia“, erau dezvăluite cauzele manifestării birocratismului și a altor fenomene nesănătoase în rândurile partidului și erau prevăzute măsuri pentru adoptarea, în munca de partid, a unor metode care să ducă la extinderea democrației interne. Măsurile prevăzute în

scrisoare au fost confirmate în rezoluția „Cu privire la sarcinile imediate ale construcției de partid”, adoptată de Conferința a IX-a generală a P.C. (b) din Rusia (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.“, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 527). La 28 decembrie, cel de-al VIII-lea Congres general al Sovietelor din Rusia a examinat raportul „Cu privire la îmbunătățirea activității organelor sovietice de la centru și din provincie și la lupta împotriva birocratismului”. — 31.

- 16 *Inspecția muncitorească-țărănească (Rabkrin)* a fost creată, din inițiativa lui V. I. Lenin, în februarie 1920, prin reorganizarea Comisariatului poporului pentru controlul de stat, care a luat ființă în primele luni de după instaurarea Puterii sovietice.

Lenin acorda o mare importanță controlului și verificării îndeplinirii sarcinilor de sus pînă jos. El a elaborat, sub toate aspectele, principiile de organizare a controlului în Statul sovietic, a urmărit cu atenție activitatea Rabkrinului, a criticat lipsurile lui și a luptat cu perseverență pentru îmbunătățirea muncii lui. Mai târziu, în ultimele sale articole : „Cum să reorganizăm Rabkrinul” și „Mai bine mai puțin, dar mai bine”, el a prezentat un plan de reorganizare a Rabkrinului. Principiile de bază ale acestui plan constau în a îmbina controlul de partid cu controlul de stat și în a atrage, pe scară largă, în activitatea lui pe muncitori și pe țărani. Lenin considera că în aceasta stă chezașia unei activități rodnice și izvorul forței nesecate a partidului și a statului. Potrivit indicațiilor date de Lenin, Congresul al XII-lea al P.C. (b) din Rusia a creat un organ unificat C.C.C.-I.M.Ț., care avea funcții de control de partid și de stat. — 31.

- 17 *Conferința organizației guberniale Moscova a P.C. (b) din Rusia* a avut loc între 20 și 22 noiembrie 1920 la Kremlin. La această conferință au luat parte 289 de delegați cu vot deliberativ și 89 cu vot consultativ. Pe ordinea de zi au figurat următoarele rapoarte : activitatea Comitetului organizației guberniale Moscova a P.C. (b) din Rusia, situația externă și internă și sarcinile partidului ; situația economică a țării ; propaganda pe linie de producție.

Lucrările conferinței s-au desfășurat într-o atmosferă încordată, dat fiind că grupările opoziționiste desfășurau o luptă aprigă împotriva liniei partidului. Grupurile antipartinice reprezentate la conferință, „centralismul democratic” și „opoziția muncitorească”, precum și grupul lui Ignatov, au supus unor violente atacuri demagogice politica partidului. Căutînd să obțină alegerea în Comitetul organizației guberniale Moscova a unui număr mai mare de adepți ai lor, membrii grupului „opoziția muncitorească” au organizat, într-o sală a Kremlinului, o consfătuire specială a delegaților-muncitori, pe care au opus-o celorlalți delegați, care-și țineau ședințele într-o altă sală.

La 21 noiembrie, în ședința de seară a conferinței, Lenin a prezentat un raport la punctul 2 de pe ordinea de zi. În aceeași

ședință, el a rostit o cuvîntare în legătură cu alegerile pentru comitetul organizației guberniale Moscova.

Sub conducerea lui Lenin, conferința a dat o ripostă manifestărilor antipartinice. — 37.

- 18 *Este vorba de Conferința a IX-a generală a P.C. (b) din Rusia, care a avut loc între 22 și 25 septembrie 1920, la Moscova. La lucrările ei au luat parte 241 de delegați (116 cu vot deliberativ și 125 cu vot consultativ), care reprezentau 700 000 de membri de partid. Pe ordinea de zi a conferinței au figurat următoarele probleme: 1) Raportul reprezentantului comuniștilor polonezi; 2) Raportul politic al Comitetului Central; 3) Raportul organizatoric al Comitetului Central; 4) Cu privire la sarcinile imediate ale construcției de partid; 5) Raportul comisiei pentru studierea istoriei partidului; 6) Darea de seamă cu privire la Congresul al II-lea al Internaționalei Comuniste.*

Raportul politic al Comitetului Central a fost prezentat la prima ședință de V. I. Lenin. Principala problemă din acest raport a fost aceea a încheierii păcii cu Polonia și a pregătirilor necesare pentru zdrobirea armatelor lui Vranghel. Conferința a adoptat în unanimitate rezoluția cu privire la condițiile de încheiere a păcii cu Polonia.

Un loc important în lucrările Conferinței a IX-a a avut discutarea problemei sarcinilor imediate ale construcției de partid. Conferința a dat o ripostă hotărâtă grupului antipartinic „centralismul democratic“, care căuta să discrediteze sistemul conducerii unice în conducerea industriei și se pronunța împotriva disciplinei de partid și a rolului conducător al partidului comunist în Soviet și în syndicate.

În rezoluția „Cu privire la sarcinile imediate ale construcției de partid“, care a fost prezentată de Lenin, erau indicate o serie de măsuri concrete menite să ducă la întărirea mai departe a rîndurilor partidului și să facă să crească rolul său conducător în statul sovietic, să dezvolte la maximum democrația internă de partid. Conferința a indicat, de asemenea, măsuri pentru lichidarea oricăror urme de birocratism în munca organelor sovietice și economice. Pentru combaterea diferitelor abuzuri și pentru examinarea plîngerilor venite din partea comuniștilor, conferința a considerat că e necesară instituirea unei comisii de control pe lângă Comitetul Central, iar pe lângă comitetele guberniale, instituirea unor comisii speciale de partid. — 37.

- 19 *Este vorba despre cel de-al II-lea Congres general al muncitorilor mineri din Rusia, care a avut loc la Moscova, între 25 ianuarie și 2 februarie 1921. La lucrările lui au participat 295 de delegați cu vot deliberativ și 46 cu vot consultativ, care reprezentau peste 332 000 de membri ai sindicatelor minerilor. V. I. Lenin și M. I. Kalinin au fost aleși președinți de onoare ai congresului. Congresul a ascultat și examinat raportul C.C. al sindicatului, raportul Consiliului sindical al minerilor și pe acelea ale direc-*

țiilor generale, și a dezbătut probleme privind aprovizionarea cu combustibil, organizarea producției și altele.

Înainte de deschiderea lucrărilor congresului s-au ținut patru ședințe ale fracțiunii comuniste (între 22 și 24 ianuarie), la care s-au purtat discuții în legătură cu rolul și sarcinile sindicatelor. La 23 ianuarie, Lenin a prezentat un raport la ședința fracțiunii comuniste; pentru platforma susținută de el au votat majoritatea membrilor fracțiunii.

Lucrările congresului au avut un rol deosebit de important în mobilizarea oamenilor muncii la lupta împotriva crizei de combustibil prin care trecea pe atunci Republica sovietică. Congresul a ajutat la elaborarea programelor de producție în industria minieră.

Cuvintele rostite de delegatul din Siberia la o ședință a celui de-al II-lea Congres general al muncitorilor mineri din Rusia, de care amintește Lenin aci, sînt citate dintr-o broșură a Aleksandrei Kollontai, intitulată „Opoziția muncitorească” (Moscova, 1921). În procesele-verbale ale acestui congres și în raportul reprezentantului Biroului din Siberia, care a fost publicat, nu se află și textul citat de Kollontai. — 40.

- 20 Lenin se referă la cuvîntările rostite de A. Pestaña, reprezentantul Confederației naționale a muncii din Spania, și de J. Tanner, reprezentantul organizației muncitorești engleze „Shop Stewards Committee” („Comitetul delegaților de întreprindere”), la ședința din 23 iulie 1920 a Congresului al II-lea al Internaționalei Comuniste. — 42.
- 21 *Lenin se referă la Conferința orășenească a oamenilor muncii fără partid în problema aprovizionării*, care a avut loc în zilele de 5 și 6 martie 1921, la Harkov. La această conferință au participat vreo 2 000 de delegați. Socialiștii-revoluționari de stînga și menșevicii au criticat cu asprime activitatea organelor economice și de aprovizionare. Dar conferința nu a sprijinit rezoluția lor. Pe baza raportului prezentat de președintele Comitetului executiv gubernial al Sovietului din Harkov, conferința a adoptat o rezoluție care prevedea o serie de măsuri pentru ușurarea situației alimentare a muncitorilor. — 47.
- 22 Este vorba de următoarele documente, cu caracter antisovietic, ale rebelilor de la Kronstadt: rezoluția din 1 martie a adunării generale a echipajelor din brigada 1 și a 2-a de vase de linie și apelul din 2 martie 1921 al comitetului provizoriu „Către populația din fortăreața și orașul Kronstadt”. — 47.
- 23 *A V-a Conferință generală a sindicatelor din Rusia* s-a ținut între 2 și 6 noiembrie (deschiderea ei oficială a avut loc la 3 noiembrie) 1920, la Moscova. La lucrările ei au participat 202 delegați cu vot deliberativ și 59 cu vot consultativ. În conformitate cu sarcinile construcției socialiste pașnice, se punea problema reorganizării activității sindicatelor, a aplicării pe scară largă a prin-

cipiilor democratice în sistemul lor de organizare și de activitate. Împotriva trecerii la noile metode de muncă s-a ridicat, în ședința din 3 noiembrie a fracțiunii comuniste de la conferință, L. D. Troțki. El cerea ca sindicatele să fie imediat etatizate și să se aplice în cadrul lor metode de comandă și procedee administrative. Cuvîntarea lui, care a însemnat începutul discuției în rîndurile partidului, a căpătat riposta cuvenită din partea comuniștilor delegați la conferință.

Raportul cu privire la sarcinile sindicatelor pe linie de producție a fost prezentat de I. E. Rudzutak. Conferința a adoptat tezele propuse de el, care aveau la bază tezele lui Lenin cu privire la necesitatea de a ridica rolul sindicatelor în dezvoltarea producției, de a extinde principiile democratice în activitatea lor, de a întări rolul conducător al partidului în mișcarea sindicală. Toate aceste teze au fost dezvoltate ulterior în rezoluția „Cu privire la rolul și sarcinile sindicatelor“, adoptată de Congresul al X-lea al P.C. (b) din Rusia (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.“, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 551—567). — 53.

24 Este vorba despre cuvîntarea lui Troțki la ședința comună din 30 decembrie 1920 a delegaților comuniști la cel de-al VIII-lea Congres al sovietelor, a membrilor C.C.S. din Rusia și a membrilor Consiliului orășenesc al sindicatelor din Moscova. — 53.

25 *Țektran* — *Comitetul central al sindicatului unificat al feroviarilor și al lucrătorilor din transporturile pe apă*; a fost înființat în septembrie 1920. Unificarea acestor două sindicate a fost determinată de necesitatea de a crea o conducere centralizată, fermă, capabilă să asigure îndeplinirea sarcinilor legate de refacerea transporturilor, a căror ruină amenința să paralizaze întreaga economie națională. Dificultatea sarcinilor trasate făcea necesară aplicarea temporară, în cadrul organizației sindicale, a unei politici de măsuri excepționale și de metode militare. După ce a efectuat o importantă muncă de refacere a transporturilor, *Țektranul* a degenerat, cu timpul, într-un organ birocratic rupt de masa sindicală. Birocratismul, procedeele pur administrative, sistemul numirilor și renunțarea la metodele de muncă democratice, toate aceste practici introduse în mod perseverent de troțkiști, care pusese ră mâna pe conducerea *Țektranului*, creau în rîndurile muncitorilor o stare de spirit ostilă partidului, provocau dezbinare în rîndurile lucrătorilor din transporturi. Aceste metode defectuoase au fost condamnate de Comitetul Central al partidului. Plenarele din 8 noiembrie și 7 decembrie 1920 ale C.C. al P.C. (b) din Rusia au adoptat hotărîrea de a include *Țektranul* în sistemul general de activitate al C.C.S. din Rusia, cu aceleași drepturi ca și celelalte sindicate, și au recomandat *Țektranului* să-și schimbe metodele de muncă, în sensul lărgirii democrației

- sindicale, al aplicării pe scară largă a principiului eligibilității la toate organele sindicale. — 54.
- 26 Lenin se referă la rezoluția adoptată la 29 decembrie 1920 de către cel de-al VIII-lea Congres general al Sovietelor din Rusia cu privire la situația transportului feroviar și a transportului pe apă și la perspectivele lor de consolidare și dezvoltare. — 54.
- 27 „Platforma celor zece” („Proiectul de hotărîre a Congresului al X-lea al P.C. (b) din Rusia cu privire la rolul și sarcinile sindicatelor”, elaborat în noiembrie 1920, în timpul discuției cu privire la sindicate) a fost semnată de V. I. Lenin, F. A. Serghiev (Artem), G. E. Zinoviev, M. I. Kalinin, L. B. Kamenev, S. A. Lozovski, I. V. Stalin, M. P. Tomski, I. E. Rudzutak și G. I. Petrovski. Sprijinită de majoritatea covârșitoare a membrilor de partid, „platforma celor zece” a stat la baza hotărîrii Congresului al X-lea al P.C. (b) din Rusia cu privire la rolul și sarcinile sindicatelor (vezi „Rezoluțiile și hotărîrile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.”, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 551—567). — 54.
- 28 Vezi F. Engels. „Originea familiei, a proprietății private și a statului” (*K. Marx și F. Engels. Opere*, vol. 21, București, Editura politică, 1965, p. 168—169). — 55.
- 29 Vezi „Rezoluțiile și hotărîrile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.”, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 435. — 55.
- 30 Proiectul de rezoluție cu privire la cooperatie, scris de V. I. Lenin, a fost adoptat la 15 martie 1921, în cea de-a paisprezecea ședință a congresului (vezi „Rezoluțiile și hotărîrile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.”, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 582). — 65.
- 31 Congresul al X-lea al P.C. (b) din Rusia a adoptat rezoluția „Cu privire la înlocuirea predării obligatorii a surplusurilor de produse agricole printr-un impozit în natură” (vezi „Rezoluțiile și hotărîrile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.”, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 580—582). — 66.
- 32 Această expresie i-a fost redată lui V. I. Lenin de sculptorița engleză Claire Sheridan, care a vizitat în 1920 Rusia Sovietică, și ea aparține, pe cât se pare, lui Winston Churchill. — 66.
- 33 Vezi „Rezoluțiile și hotărîrile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.”, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 582). — 71.

- 34 Acest proiect de rezoluție a fost discutat în ședința a șaisprezecea, din 16 martie 1921, a Congresului al X-lea al P.C. (b) din Rusia și a fost adoptat cu mici modificări. — 87.
- 35 Este vorba despre hotărârea din 28 februarie 1921 a Consiliului Muncii și Apărării, prin care se prevedea alocarea unei sume de 10 milioane de ruble aur în vederea achiziționării de alimente și de obiecte de primă necesitate din străinătate pentru îmbunătățirea aprovizionării muncitorilor. — 87.
- 36 *Consiliul Muncii și Apărării (C.M.A.)* a fost creat în aprilie 1920, pe baza reorganizării Consiliului Apărării Muncitorești și Țărănești. C.M.A. a funcționat cu drepturi de comisie pe lângă C.C.P. al R.S.F.S.R., iar din 1923 pe lângă C.C.P. al U.R.S.S.; componența lui era stabilită de Consiliul Comisarilor Poporului. Sarcina Consiliului Muncii și Apărării era de a coordona și stimula activitatea tuturor departamentelor în domeniul asigurării apărării țării și al construcției economice. El avea dreptul să emită decizii, dispoziții și instrucțiuni, să ia măsuri pentru ca ele să fie îndeplinite întocmai și fără întârziere; a ființat pînă în 1937. — 87.
- 37 *Comitetul pentru construcțiile de stat de pe lângă Consiliul economic superior* a fost creat prin decretul Consiliului Comisarilor Poporului din 9 mai 1918, în scopul coordonării întregii activități a statului în domeniul construcțiilor industriale. La 26 ianuarie 1922 acest comitet a fost reorganizat, devenind un organ pentru construcții al Consiliului economic superior — Direcția generală a construcțiilor de stat; în mai 1924 aceasta a fost desființată, iar instituțiile din subordinea ei au fost trecute la respectivele comisariate ale poporului. — 87.
- 38 Este vorba despre *Conferința a V-a generală de partid din Ucraina*, care a avut loc în noiembrie 1920 la Harkov. Pentru platforma „opозиției muncitorești” au votat, la această conferință, 23 de delegați din cei 316 prezenți, adică 7%. — 91.
- 39 *Grupul „centralismul democratic”* — grup fracționist oportunist, în fruntea căruia se aflau M. S. Boguslavski, A. Z. Kamenski, V. N. Maksimovski, N. Osinski (V. V. Obolenski), Rațail (R. B. Farbman), T. V. Sapronov și V. M. Smirnov. Pentru prima oară la Congresul al VIII-lea al P.C. (b) din Rusia acest grup s-a pronunțat împotriva principiilor leniniste ale construcției de partid și de stat. La Congresul al IX-lea al P.C. (b) din Rusia, „centraliștii democrați” și-au desemnat coraportori în problemele construcției economice și în problema organizatorică. Ei contestau rolul conducător al partidului în Soviete și în sindicate, erau împotriva principiului conducerii unice și al răspunderii personale a directorilor în întreprinderi, împotriva principiilor leniniste în problemele organizatorice, cereau să fie recunoscută libertatea fracțiunilor și a grupărilor. Congresul a demascat concepțiile

antipartinice ale grupului „centralismul democratic“ și i-a dat o ripostă hotărâtă.

În rîndul maselor de membri ai partidului, reprezentanții acestui grup nu aveau nici o influență; acțiunile lor se bucurau de aprobarea menșevicilor, care se solidarizau cu ei în multe probleme.

În timpul discuției cu privire la sindicate din anii 1920—1921, grupul „centralismul democratic“ și-a publicat platforma sa fracționistă și, la adunările de alegere a delegaților pentru congres, a încercat s-o apere, obținînd în sprijinul ei unele voturi. La Congresul al X-lea al P.C. (b) din Rusia, centrul de greutate al luptei acestui grup împotriva partidului a fost strămutat asupra problemelor construcției de partid, în legătură cu care, în calitate de coraportor din partea grupului, a vorbit V. N. Maksimovski. În 1923, grupul „centraliștilor democrați“ s-a destrămat. Conducătorii lui au încheiat un bloc cu opoziția troțkistă. — 91.

- 40 „*Diskussionnîi Listok*“ — publicație neperiodică a C.C. al P.C. (b) din Rusia; a apărut în baza unei hotărîri a Conferinței a IX-a generale a partidului, care a avut loc în septembrie 1920 (vezi „Rezoluțiile și hotărîrile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.“, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 524).

Înainte de Congresul al X-lea au apărut două numere din această publicație: primul — în ianuarie, iar al doilea — în februarie 1921.

După Congresul al X-lea, „*Diskussionnîi Listok*“ și-a încetat apariția și ulterior a apărut în perioadele de discuții și în preajma congreselor partidului. — 93.

- 41 Vezi rezoluția „*Cu privire la devierea sindicalistă și anarhistă din partidul nostru*“ („Rezoluțiile și hotărîrile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.“, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 547—549). — 93.
- 42 Potrivit hotărîrii congresului, punctul 7 din rezoluția „*Cu privire la unitatea partidului*“ n-a fost publicat atunci. Acestui punct i s-a dat citire în ianuarie 1924, la Conferința a XIII-a a P.C. (b) din Rusia. Condămnînd lupta fracționistă dusă de Troțki și de troțkiști împotriva partidului, conferința a hotărît să publice punctul 7 al rezoluției „*Cu privire la unitatea partidului*“, adoptată de Congresul al X-lea al partidului (vezi „Rezoluțiile și hotărîrile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.“, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 810, punctul 14). El a fost publicat în Buletinul Conferinței a XIII-a a P.C. (b) din Rusia. — 94.
- 43 Raportul cu privire la unitatea partidului și la devierea anarho-sindicalistă a fost prezentat de Lenin la ultima ședință, a șaisprezecea, din 16 martie 1921 a congresului. În timpul discuțiilor, împotriva proiectelor de rezoluție „*Cu privire la unitatea parti-*

dului" și „Cu privire la devierea sindicalistă și anarhistă din partidul nostru" (vezi volumul de față, p. 91—99) s-au pronunțat reprezentanții grupurilor „opozitia muncitorească" și „centralismul democratic".

După cuvîntul de încheiere rostit de Lenin, congresul a adoptat cu o majoritate covârșitoare de voturi rezoluțiile propuse de el. — 98.

- 44 Vezi *K. Marx*. „Critica programului de la Gotha"; scrisoarea lui K. Marx către J. Weydemeyer din 5 martie 1852; F. Engels, „Anti-Dühring", „Originea familiei, a proprietății private și a statului" (*K. Marx și F. Engels*. Opere, vol. 19, București, Editura politică, 1964, p. 27; Opere alese în două volume, vol. II, E.S.P.L.P. 1955, ediția a II-a, p. 493—494; Opere, vol. 20, București, Editura politică, 1964, p. 105; Opere, vol. 21, București, Editura politică, 1965, p. 168—169) și altele. — 101.
- 45 Lenin se referă la grupul anarhist al celor „de stînga", care s-a desprins din Partidul Comunist din Germania și, în aprilie 1920, a format așa-numitul Partid muncitoresc comunist din Germania. Membrii acestui grup susțineau concepții mic-burgeze, anarho-sindicaliste. La Congresul al II-lea al Internaționalei Comuniste, delegații Partidului muncitoresc comunist din Germania, Otto Rühle și A. Merges, n-au fost sprijiniți de Comintern și au părăsit congresul. Ulterior, acest partid a degenerat într-un grup sectar, lipsit de sprijin în rîndurile clasei muncitoare. — 104.
- 46 Este vorba despre rezoluția în problema agrară, adoptată la 4 august 1920 de Congresul al II-lea al Internaționalei Comuniste (vezi „Congresul al II-lea al Internaționalei Comuniste. Iulie-august 1920". Moscova, 1934, p. 522—531). — 104.
- 47 Este vorba despre intervenția lui A. Z. Kamenski. — 110.
- 48 Este vorba despre rezoluția propusă de S. P. Medvedev în numele „opozității muncitorești", care era în opoziție cu rezoluția propusă de Lenin „Cu privire la unitatea partidului". Rezoluția prezentată de Medvedev a fost respinsă cu majoritate de voturi de Congresul al X-lea al partidului. — 112.
- 49 Rezoluția citată aci a fost adoptată, cu unele — mici — modificări, de Congresul al X-lea al P.C. (b) din Rusia (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.", partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 549—550). — 113.
- 50 La rezoluția prezentată de Lenin „cu privire la unitatea partidului", D. B. Reazanov a propus următorul amendament: „Condamnînd cu toată energia orice fracționism, congresul se pronunță tot atît de energic și împotriva unor alegeri pe bază de platforme" („Congresul al X-lea al P.C. (b) din Rusia. Martie 1921", Moscova, 1963, p. 539).

La propunerea lui V. I. Lenin, acest amendament a fost respins de congres. — 114.

- 51 În amendamentul lui Rafail (R. B. Farbman), care se referea la punctul 4 din rezoluția „Cu privire la unitatea partidului“ (vezi volumul de față, p. 93), se propunea să se adauge că problemele litigioase trebuie discutate „în adunări generale și în presă“. Amendamentul a fost respins. — 115.
- 52 La Congresul al X-lea al partidului, A. S. Kiselev s-a pronunțat împotriva punctului 7 din rezoluția „Cu privire la unitatea partidului“, prin care se acorda împuternicire Comitetului Central să aplice, ca măsură extremă, excluderea din partid a membrilor Comitetului Central care desfășoară activitate fracționistă. În intervenția sa, Kiselev a declarat că Lenin, caracterizând însemnătatea acestui punct din rezoluție, a folosit cuvintele : „să punem în funcțiune mitralierele“. — 116.
- 53 Amendamentul lui K. I. Marcenko se referea la punctul 6 din rezoluția „Cu privire la devierea sindicalistă și anarhistă din partidul nostru“ (vezi volumul de față, p. 98—99). Autorul amendamentului propunea să se menționeze în rezoluție că publicațiile pentru discuții trebuie să fie editate numai de C.C. al P.C. (b) din Rusia sau de birourile sale regionale. Amendamentul a fost respins. — 117.
- 54 Proiectul de directivă a prezidiului Congresului al X-lea al P.C. (b) din Rusia pentru delegații la congres care pleacă pe teren se păstrează în Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S. — 124.
- 55 „*Press Association*“ — agenție engleză de informații. — 125.
- 56 „*Reuter*“ — agenție telegrafică engleză de informații. — 126.
- 57 „*Le Matin*“ — cotidian burghez francez ; a apărut la Paris din 1884 pînă în august 1944. — 126.
- 58 „*The Times*“ — cotidian, fondat în 1785 la Londra ; unul dintre cele mai mari ziare conservatoare ale burgheziei engleze. — 127.
- 59 „*The Daily Chronicle*“ — ziar al burgheziei imperialiste engleze ; a apărut la Londra din 1855 pînă în 1930. — 127.
- 60 Este vorba despre delegația turcă care a fost trimisă la Conferința de la Londra, convocată în februarie-martie 1921 în vederea aplanării conflictului greco-turc.
- În culisele conferinței, șeful delegației turce a dus tratative secrete cu primul ministru al Angliei, Lloyd George, care a căutat să împingă Turcia la acțiuni împotriva Rusiei Sovietice. Dar nu s-a ajuns la o înțelegere cu Anglia. În ansamblu, conferința n-a dat rezultate pozitive. Grecia a continuat războiul, iar Turcia a

intrat în tratative cu guvernul sovietic, care s-au încheiat prin semnarea acordului de la 16 martie 1921.

Plebiscitul din Silezia a avut loc în martie 1921. El a fost organizat în conformitate cu tratatul de la Versailles dintre țările învingătoare și Germania, semnat în iunie 1919. Potrivit acestui tratat, problema dacă Silezia Superioară continuă să facă parte din Germania sau se alipește la Polonia urma să fie rezolvată prin plebiscit.

Guvernul german a luat toate măsurile pentru ca populația acestei bogate regiuni industriale să se pronunțe pentru rămânerea la Germania. — 127.

- 61 Lenin se referă la cartea : Clark, Evans. „Facts and fabrications about Soviet Russia“. New York. The Rand School of social science. 1920. — 128.
- 62 O relatare despre această convorbire și o expunere a conținutului ei au fost publicate pentru prima oară la 15 martie 1921, în ediția de seară a ziarului „The New York Herald“ nr. 197, iar în ziua următoare în „Le Populaire“ nr. 1055. Convorbirea nu a fost redată complet în nici unul din aceste ziare, așa că textele lor nu pot servi drept sursă de publicare. — 131.
- 63 *Primul Congres general al muncitorilor din transporturi*, convocat în baza unei hotărâri a C.C. al partidului, a avut loc la Moscova între 22 și 31 martie 1921. La lucrările lui au participat 1079 de delegați, în majoritatea lor membri de partid. Pe ordinea de zi au figurat următoarele probleme : darea de seamă a Țektranului, raportul Comisariatului poporului pentru căile de comunicații, darea de seamă despre activitatea Direcției generale a transporturilor pe apă, despre politica tarifelor de salarii, despre aprovizionarea cu alimente a muncitorilor din transporturi, despre asociația internațională a muncitorilor din transporturi și altele.
- Lenin a fost ales președinte de onoare al congresului. Înainte de a lua cuvântul la congres, la 25 martie 1921, el l-a primit pe V. I. Fomin, adjunctul comisariatului poporului pentru căile de comunicație, și a discutat cu el despre lucrările congresului și despre componența viitorului Țektran. La 27 martie, în ședința de seară a congresului, Lenin a rostit o cuvântare, care a apărut în 1921, în broșură.
- Congresul a izgonit pe troțkiști din conducerea Țektranului și a trasat sarcina ca muncitorii din transporturi să participe activ la refacerea economiei naționale. — 132.
- 64 Această felicitare este răspunsul lui Lenin la o scrisoare prin care muncitorii de la prima uzină de automobile a statului îi comunicau că au început să fabrice motoare de automobil și-l invitau să ia parte la serbarea organizată de ei pentru data de 7 aprilie 1921.